

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Διαπεριφερειακή συνεργασία στο σύμπλεγμα της ΝΑ Μεσογείου.
Η περίπτωση των Προγραμμάτων Στρατιωτικής Συνεργασίας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ευάγγελος Καλαντζής

A.M. 1220M208

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή:

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Αν. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ευάγγελος Καλαντζής, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν στη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο πρώτο: Ο ρόλος των Ενόπλων Δυνάμεων στη διπλωματία και στη σύγχρονη διεθνή πολιτική.....	9
1.1 Στρατιωτική Διπλωματία.....	11
1.2 Αμυντική Διπλωματία.....	14
Κεφάλαιο δεύτερο: Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ των Χωρών.....	17
2.1 Τα Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας ως πηγή Ήπιας Ισχύος.....	17
2.2 Πρακτικές Στρατιωτικής Συνεργασίας.....	19
Κεφάλαιο τρίτο: Το Σύμπλεγμα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.....	23
3.1 Ελλάδα.....	25
3.2 Τουρκία.....	28
3.3 Κύπρος.....	31
3.4 Συρία.....	32
3.5 Λίβανος.....	33
3.6 Ισραήλ.....	34
3.7 Αίγυπτος.....	36
3.8 Λιβύη.....	37
Κεφάλαιο τέταρτο: Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας στο Σύμπλεγμα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.....	38
4.1 Ελλάδα – Κύπρος.....	38
4.2 Ελλάδα – Ισραήλ.....	39
4.3 Ελλάδα - Κύπρος – Ισραήλ.....	40
4.4 Ελλάδα – Αίγυπτος.....	40
4.5 Ελλάδα – Λίβανος.....	41
4.6 Ελλάδα - Κύπρος – Αίγυπτος.....	41
4.7 Κύπρος.....	41
4.8 Τουρκία – Λιβύη.....	42
4.9 Τουρκία – Λίβανος.....	42
4.10 Ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή.....	43
4.11 Η Στρατηγική Σταθερότητα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.....	46

Κεφάλαιο πέμπτο: Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	49
5.1 Συμπεράσματα.....	49
5.1.1 Οι συμμαχίες της Ελλάδας.....	51
5.1.2 Οι συμμαχίες της Τουρκίας.....	56
5.1.3 Η διαπεριφερειακή συνεργασία – Προοπτικές.....	58
5.2 Προτάσεις.....	64
Βιβλιογραφία – Πηγές.....	66
Παράρτημα Α: Συμφωνία Ελλάδας - Ισραήλ 4ης Σεπτεμβρίου 2011 (N.4196).....	80
Παράρτημα Β: Συμφωνία Ελλάδας - Ισραήλ 19ης Ιουλίου 2015 (N.4398).....	92
Παράρτημα Γ: Συμφωνία Ελλάδας - Ισραήλ 1ης Νοεμβρίου 2016 (N.4705).....	119
Παράρτημα Δ: Συμφωνία Ελλάδας - Αιγύπτου 19ης Ιουνίου 1997 (N.2720).....	136
Παράρτημα Ε: Συμφωνία Ελλάδας - Αιγύπτου 25ης Νοεμβρίου 2014 (N.4397).....	148
Παράρτημα ΣΤ: Συμφωνία Τουρκίας - Λιβύης 27ης Νοεμβρίου 2019.....	172

**Διαπεριφερειακή Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο.
Η περίπτωση των Προγραμμάτων Στρατιωτικής Συνεργασίας**

Ευάγγελος Καλαντζής

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία, εξετάζεται η διαπεριφερειακή συνεργασία στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, υπό το πρίσμα της αξιολόγησης των υφιστάμενων Προγραμμάτων Στρατιωτικής Συνεργασίας (ΠΣΣ). Διερευνάται πως μέσα από τη συνέργεια στο στρατιωτικό επίπεδο, αναδεικνύεται ο ρόλος των Ενόπλων Δυνάμεων, ως βραχίονας άσκησης διπλωματίας ενός κράτους, καθώς και το πώς, μέσω αυτής της συνέργειας, προάγεται η πολιτική συνεργασία εξετάζοντας τη γεωστρατηγική - στρατιωτική κατάσταση των χωρών της περιοχής και την υφιστάμενη μεταξύ τους αμυντική συνεργασία.

Η παρούσα εργασία στηρίχθηκε στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

Τα κράτη λειτουργούν στη βάση των αρχών του πολιτικού ρεαλισμού, όπου η διεθνής πολιτική αντιμετωπίζεται ως η προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν με το βέλτιστο τρόπο την επιβίωση, την ασφάλεια και, ει δυνατόν, την αύξηση της ισχύος τους, σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα.¹

Δεν θα μεταβληθούν οι επιδιώξεις και η εξωτερική πολιτική, των κρατών της Μεσογείου.

Οι «Μεγάλες Δυνάμεις», ΗΠΑ, Ρωσία και Γαλλία, θα συνεχίσουν να επιδιώκουν την ενίσχυση της επιρροής τους στην περιοχή.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση, γίνεται αποτίμηση των ωφελημάτων των ΠΣΣ, αποτυπώνονται οι πραγματικές και οι δυνητικές καταστάσεις, οι οποίες δυνάμενες να επηρεάσουν τις χώρες της περιοχής, δημιουργούν πεδίο σύγκλησης στο στρατιωτικό τομέα και διατυπώνεται πρόταση, ώστε η Ελλάδα να αναδειχτεί πρωταγωνιστής των εξελίξεων, που θα καταστήσουν τη Μεσόγειο «λίμνη» σταθερότητας και ειρήνης.

Λέξεις – Κλειδιά: Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας, Νοτιοανατολική Μεσόγειος, Συμμαχίες, Ένοπλες Δυνάμεις

¹ Κολιόπουλος, Κ.,. Η Υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης. (Αθήνα, Ποιότητα 2001), σελ 25

Interregional Cooperation in the Southeastern Mediterranean.

The case of Military Cooperation Programs

Evangelos Kalantzis

ABSTRACT

In the present work, the interregional cooperation in the South-Eastern Mediterranean is examined, in the light of the evaluation of the existing Military Cooperation Programs (CSPs). It is investigated that through the synergy at the military level, the role of the Armed Forces is highlighted, as an arm of diplomacy of a state, as well as how, through this synergy, political cooperation is promoted by examining the geostrategic-military situation of the countries in the region and existing defense cooperation between them.

This work was based on the following conditions:

States operate on the basis of the principles of political realism, where international politics is seen as their attempt to ensure in the best possible way their survival, security and, if possible, increase of power, in an anarchic international system.

The aspirations and foreign policy of the Mediterranean states will not change.

The "Great Powers", the USA, Russia and France, will continue to seek to strengthen their influence in the region.

Concluding the analysis, the benefits of the CSPs are evaluated, the real and potential situations are captured, which can influence the countries of the region, create a field of convening in the military sector and proposal are made for Greece to become a protagonist of the developments that will make the Mediterranean "lake" of stability and peace.

Keywords: Military Cooperation Programs, Southeastern Mediterranean, Alliances, Armed Forces

Εισαγωγή

Στο άναρχο διεθνές περιβάλλον, κύρια επιδίωξη όλων των κρατών είναι να προασπίσουν τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα και να δημιουργήσουν συνθήκες οι οποίες εξυπηρετούν τους εθνικούς τους στόχους. Στο πλαίσιο αυτό, κανένα κράτος, όσο ισχυρό και να είναι, δεν μπορεί να το επιτύχει, υιοθετώντας εθνική στρατηγική κουλτούρα, της οποίας ο διπλωματικός προσανατολισμός τη φέρνει σε απομόνωση² από το διεθνές σύστημα. Η άσκηση διπλωματίας και η σύναψη συμμαχιών - συνεργασιών, προσδίδουν σε ένα κράτος την απαραίτητη δυναμική ώστε να έχει συμμετοχή στις εξελίξεις, σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, διεκδικώντας ρόλο ενεργού παίκτη.

Η περιοχή της Μεσογείου, είναι η γενέτειρα των πρώτων πολιτισμών, αλλά και σημαντικών αντιπαράθεσεων. Είναι μία περιοχή ενδημικά ασταθής, η οποία όμως παράλληλα, αποτελεί σημαντικό σταυροδρόμι, καθώς βρίσκεται στη μέση του παγκόσμιου εμπορίου, συγκεντρώνοντας περίπου το 54% των παγκόσμιων αποθεμάτων πετρελαίου³, γεγονός που την καθιστούσε το επίκεντρο του ενδιαφέροντος για όλες τις μεγάλες ευρωπαϊκές και μη δυνάμεις.

Ιδιαίτερα, στην περιοχή της νοτιοανατολικής Μεσογείου συντελέστηκαν τα τελευταία χρόνια αξιοσημείωτες γεωοικονομικές και γεωπολιτικές αλλαγές. Η οικονομική κρίση στην ευρωζώνη και οι αναταραχές στην Μέση Ανατολή, ως επακόλουθο της Αραβικής Άνοιξης, αλλά και η ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, έχουν μεταβάλλει το ισοζύγιο της ασφάλειας στην περιοχή

Μετά τις αραβικές εξεγέρσεις, η Μεσόγειος συγκεντρώνει το ενδιαφέρον για τους δυτικούς παγκόσμιους δρώντες, καθώς λόγω της Αραβικής Άνοιξης έχουν επέλθει σημαντικές αλλαγές στο γεωπολιτικό σκηνικό και στους συσχετισμούς ισχύος στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Οι συνέπειες, επηρεάζουν τόσο σε πολιτικό, αλλά και σε επίπεδο ασφάλειας, κυρίως ενεργειακής, καθώς στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν σημαντικά αποθέματα υδρογονανθράκων και επίσης διέρχεται μεγάλο μέρος του παγκόσμιου δικτύου μεταφοράς ενέργειας.

² Α. Γκόφας., Ν. Τζιφάκης, Θεωρητικές προβολές στη Διεθνή Πολιτική. Η Σινο-Αμερικανική Πρόκληση (Αθήνα, Πεδίο, 2017) σελ.141

³ Uri Dadush & Michele Dunne, “American and European Responses to the Arab Spring: What’s the big idea?”, The Washington Quarterly, 34:4, pp 131-145, Fall 2011 http://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/twq11autumndadushdunne.pdf (Εγινε πρόσβαση στις 31 Ιανουαρίου 2021)

Εκτός όμως της ιδιαίτερης σημασίας της ενεργειακής ασφάλειας στην περιοχή, εξίσου σημαντική είναι και η ασφάλεια με την ευρύτερη της έννοια. Η Μεσόγειος αποτελεί αποσταθεροποιητικό παράγοντα, καθώς τόσο σε αυτή, όσο και στην ευρύτερη περιοχή, υφίστανται όπλα μαζικής καταστροφής και έντονες κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές διαφορές, με την ανατολική Μεσόγειο να αποτελεί ορμητήριο τρομοκρατικών οργανώσεων, με εξέχοντες αποσταθεροποιητικούς παράγοντες τη διαχρονική σύγκρουση Ισραήλ-Παλαιστίνης και τις ανεξέλεγκτες μεταναστευτικές ροές από τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, είναι εύλογο να αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες από τις χώρες της περιοχής για τη δημιουργία συνθηκών σταθερότητας, μέσω της συνέργειας σε τομείς όπου υφίστανται κοινές επιδιώξεις και οράματα. Κάθε κράτος, μπορεί να ασκεί οικονομική, πολιτική ή πολιτιστική διπλωματία, προκειμένου να ενισχύσει, με ειρηνικά μέσα, το διεθνή ρόλο που επιθυμεί να διαδραματίσει. Ένας όμως εξίσου σημαντικός τομέας συνέργειας μεταξύ των κρατών είναι αυτός της άμυνας και ασφάλειας. Η στρατιωτική συνεργασία, σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο, στο πλαίσιο άσκησης «Στρατιωτικής Διπλωματίας», συμβάλει στην οικοδόμηση δεσμών με άλλα κράτη, ενισχύοντας τη στρατηγική τους σχέση και στην κοινή αντιμετώπιση προβλημάτων ασφαλείας.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, αν και έχουν συνδεθεί με τη «σκληρή» ισχύ της κάθε χώρας, ταυτόχρονα αποτελούν και παράγοντα «ήπιας» ισχύος, ως αναπόσπαστο κομμάτι της διπλωματίας της, καθώς μπορούν να την εκπροσωπήσουν στο εξωτερικό και να λειτουργήσουν ως πρεσβευτής, επεκτείνοντας την επιρροή της, προβάλλοντας τις αξίες, τον πολιτισμό αλλά και την πολιτική της θεώρηση.

Συνεπώς, η συνέργεια των κρατών, σε στρατιωτικό επίπεδο, δε λειτουργεί μεμονωμένα, σε ένα αυστηρό πλαίσιο που αποσκοπεί στην αύξηση της μαχητικής ισχύος των Ενόπλων Δυνάμεών τους και στη βελτίωση της μεταξύ τους διαλειτουργικότητας. Στην πραγματικότητα, αυτό ίσως να είναι το ελάχιστο επιδιωκόμενο, καθώς όπως θα εξετάσουμε, η στρατιωτική συνεργασία αποτελεί το επιστέγασμα της πολιτικής σύμπλευσης και των κοινών εθνικών επιδιώξεων μεταξύ των κρατών.

Κεφάλαιο πρώτο: Ο Ρόλος των Ενόπλων Δυνάμεων στη Διπλωματία και στη Σύγχρονη Διεθνή Πολιτική.

Για κάθε κράτος, η εξασφάλιση της ανεξαρτησίας του αποτελεί ύψιστο σκοπό, που εξυπηρετείται από την χαραχθείσα Αμυντική Πολιτική, η οποία υπερβαίνοντας τα στενά όρια της στρατιωτικής προπαρασκευής, νοείται ως Πολιτική Εθνικής Ασφάλειας (ΠΕΑ), περιλαμβάνουσα το σύνολο των κρατικών ενεργειών που αποσκοπούν στη διάθεση των κατάλληλων μέσων για την ικανοποίηση του αισθήματος ασφάλειας του έθνους και την αποσόβηση κάθε απειλής για το εθνικό συμφέρον. Η Αμυντική Διπλωματία, που συχνά καλείται και Στρατιωτική, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ΠΕΑ και θεωρείται ως μια δέσμη σύνθετων κρατικών ενεργειών, διπλωματικής και στρατιωτικής φύσης, όπου μέσω της ανάπτυξης διαύλων επικοινωνίας και συνεργασίας με τους υπεύθυνους χάραξης Αμυντικής Πολιτικής άλλων κρατών, επιτυγχάνεται η εκτόνωση εντάσεων και η προβολή της εθνικής ισχύος.⁴

Η Δημόσια Διπλωματία είναι η διαδικασία επικοινωνίας της κυβέρνησης ενός κράτους με την κοινή γνώμη άλλων χωρών, προκειμένου να καταστούν κατανοητά οι ιδέες και τα ιδανικά, οι θεσμοί και ο πολιτισμός, οι εθνικές επιδιώξεις και οι τρέχουσες πολιτικές του, με απώτερο σκοπό την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των λαών.⁵ Αναλογιζόμενοι τη σκέψη του Κλαούζεβιτς ότι, ο πόλεμος «είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα», μπορούμε να θεωρήσουμε ότι ο στρατός συνδεδεόταν πάντα με τη διπλωματία, χωρίς όμως ποτέ να αποτελεί μέρος αυτής. Από την άλλη πλευρά, η στρατιωτική διπλωματία για μεγάλο χρονικό διάστημα ήταν έργο των στρατιωτικών συνδέσμων, των οποίων αποστολή ήταν να αποτελούν τα μάτια και τα αυτιά του έθνους στο εξωτερικό, τις εποχές πριν από τις εξελιγμένες τεχνικές ηλεκτρονικής συλλογής πληροφοριών.⁶

Οι αλλαγές που έχουν επέλθει στη διεθνή σκηνή, αναφορικά με τις συμμαχίες, τους στόχους των εξωτερικών πολιτικών, αλλά και την πρόσληψη απειλών, έχουν αλλάξει το περιεχόμενο της Δημόσιας Διπλωματίας, ενώ και οι εκφάνσεις της

⁴ Ηλιόπουλος Η, Σκιαδάς Δ., Πολιτικο-Στρατιωτικές Σχέσεις και Αμυντική Διπλωματία, Θεωρητική, συγκριτική και θεσμική ανάλυση. (Αθήνα, Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, 2004) σελ. 11-14

⁵ Υπουργός Επικρατείας, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, <http://www.opengov.gr/ypep/?p=366> (Εγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)

⁶ Shea, Timothy C., Transforming Military Diplomacy, Joint Force Quarterly, Issue 38, , Ιούλιος 2005, σελ 50 <https://ndupress.ndu.edu/portals/68/Documents/jfq/jfq-38.pdf> (Εγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)

επεκτάθηκαν.⁷ Παράλληλα, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και οι αλλαγές που επέφερε αυτό το κοσμοϊστορικό γεγονός, σηματοδότησαν την ανάγκη για μία πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στο περιεχόμενο του ορισμού της ασφάλειας. Στο πλαίσιο αυτό, η ασφάλεια προσεγγίζεται ως μια διασύνδεση μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών μέσων, με τη χρήση στρατιωτικής δύναμης να αποτελεί την έσχατη λύση. Ως εκ τούτου, τα προγράμματα και τα μέσα, στους τομείς της Στρατιωτικής και της Δημόσιας Διπλωματίας έτυχαν αυξημένης προσοχής, λαμβάνοντας εξέχουσα θέση.

Παράλληλα με τον ορισμό της Δημόσιας Διπλωματίας, ο όρος της Στρατιωτικής Διπλωματίας, που συχνά αναφέρεται και ως Αμυντική Διπλωματία, συνδέθηκε και εξακολουθεί να συνδέεται πολύ στενά με τη θέση και τη δουλειά του Στρατιωτικού Ακόλουθου.⁸ Ο Στρατιωτικός Ακόλουθος ενός κράτους, ως ομόλογός του πρεσβευτή, είναι ένας ένστολος διπλωμάτης, του οποίου τα καθήκοντα ήταν κάποτε να παρακολουθεί και να αξιολογεί τις στρατιωτικές εξελίξεις σε μια ξένη χώρα και να διατηρεί στενή σχέση με τη στρατιωτική ελίτ αυτής. Αυτή η πρακτική εμφανίστηκε ως μέρος της ευρωπαϊκής διπλωματίας του 19ου αιώνα και συνεχίστηκε σχεδόν αμετάβλητη μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980.⁹

Η σημαντική αλλαγή στη φύση και στο σκοπό των διεθνών στρατιωτικών σχέσεων, πραγματοποιήθηκε ως επακόλουθο της κατάρρευσης της ΕΣΣΔ. Η Αμυντική Διπλωματία αποτελεί ένα σχετικά νέο όρο, που δημιουργήθηκε ως απάντηση στην ανάγκη που προέκυψε, για να προσδιορίσει νέα καθήκοντα και διεθνείς λειτουργίες που αναλαμβάνονται από τις Ένοπλες Δυνάμεις. Ωστόσο, δεν πρέπει να νοηθεί ως ένα είδος παραδοσιακής «στρατιωτικής συν-διπλωματίας». Η έλλειψη ενός παγκοσμίως αναγνωρισμένου ορισμού της Αμυντικής Διπλωματίας καταδεικνύει ότι τα κράτη προσπαθούν να προσαρμόσουν το περιεχόμενό του στις

⁷ Roberts Walter R., What is Public Diplomacy? Past Practices, Present Conduct, Possible Future, *Mediterranean Quarterly*, 18(4), Οκτώβριος 2007, σελ 46-52 https://www.researchgate.net/publication/31093584_What_Is_Public_Diplomacy_Past_Practices_Present_Conduct_Possible_Future (Εγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)

⁸ Shea, Timothy C σελ.50

⁹Cottey Andrew / Forster Anthony, Introduction to Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance, in: *Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance*, Routledge Chapman & Hall, 2004 https://download.pdfs.com/v6/preview/?pid=6&offer_id=26&ref_id=2ebeae8f4a8b6f2532b81jb0LIGqLSzz_132d1492_c28f910b&sub1=23160&keyword=Reshaping%20Defence%20Diplomacy%20New%20Roles%20For%20Military%20Cooperation%20And%20Assistance (Εγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)

ανάγκες της δικής τους πολιτικής ασφάλειας. Με την αλλαγή αυτής της αντίληψης για την ασφάλεια και τη στροφή προς την ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ενίσχυσή της, η Στρατιωτική Διπλωματία δεν περιορίζεται πλέον στην άσκηση των καθηκόντων του Στρατιωτικού Ακόλουθου, αλλά συμπεριλαμβάνει και άλλους παράγοντες. Στο πλαίσιο αυτό, η μοντέρνα αντίληψη για τη Στρατιωτική Διπλωματία, είναι ότι συμβάλλει στην πρόληψη και επίλυση συγκρούσεων,¹⁰ αποτελώντας μία ειρηνική δραστηριότητα και σημαντικό πλέον καθήκον για τις Ένοπλες Δυνάμεις και τις πολιτικές τους ηγεσίες. Η άσκησή της δε, γίνεται με τη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ συμμαχικών αλλά και μη κρατών, ακόμα και με εκείνα που βρίσκονται σε διαδικασία εκδημοκρατισμού, λειτουργώντας ως εργαλείο για τη διαμόρφωση εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.¹¹

1.1 Στρατιωτική Διπλωματία

Στο σύγχρονο Δυτικό κόσμο, οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούν ένα από τα όργανα πολιτικής του κράτους στις οποίες τόσο οι αρχές οργάνωσής τους, όσο και οι σκοποί που καλούνται να υπηρετήσουν, ορίζονται από την Πολιτική Ηγεσία. Ως αποτέλεσμα, υφίσταται αλληλεπίδραση μεταξύ Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής, η οποία δεν οφείλεται μόνο στη διεθνοπολιτική φύση των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά και στο γεγονός ότι εξαρτώνται και από τη συνεργασία μεταξύ των κρατών, οπότε και θα μπορούσε να λεχθεί ότι έχουν και πολιτική χροιά. Αυτή λοιπόν η πολιτικοποίηση των αμυντικοπολιτικών και στρατιωτικών υποθέσεων εκφράζεται με τη συμμετοχή των Υπουργείων Άμυνας των κρατών στο επίπεδο των Διεθνών Σχέσεων.¹²

Αναφορικά με τη Στρατιωτική Διπλωματία, έχουν διατυπωθεί τουλάχιστον πέντε διαφορετικές ερμηνείες του όρου, στις οποίες η διαφορά έγκειται στον καθορισμό των στρατιωτικών - διπλωματικών δραστηριοτήτων, οι οποίες εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από το επίπεδο εξειδίκευσης των κριτηρίων με τα οποία χαρακτηρίζονται οι υπόψη δραστηριότητες. Σε ορισμένες πηγές, στον όρο αποδίδεται

¹⁰ Drab Lech, Defence diplomacy - an important toll for the implementation of foreign policy and security of the state, Security and Defence Quarterly, Vol:20(3) 30 Σεπτεμβρίου 2018, <file:///C:/Users/USER-1/Downloads/sdq-pdf-103330-36171.pdf> (Εγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)

¹¹ Cottey Andrew / Forster Anthony

¹² Ηλιόπουλος Η, Σκιαδάς Δ, 2004, σελ.31, 39

η ευρύτερη έννοια ενός συνόλου μη βίαιων δραστηριοτήτων ή και προγραμμάτων εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους, η εφαρμογή των οποίων είναι σημαντική για την επίτευξη ασφάλειας από εξωτερικές απειλές.¹³

Η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί τη νέου τύπου προσέγγιση στην επίλυση συγκρούσεων, με εμπλοκή και χρήση στρατιωτικής ισχύος από τις Ένοπλες Δυνάμεις των κρατών ή και του συνασπισμού αυτών. Η στρατιωτική αυτή δράση, αφορά στη στρατιωτική παρουσία στις περιοχές ενδιαφέροντος του κράτους, σε συντονισμό με άλλα τμήματα της συμμαχικής ισχύος, στοχεύοντας αποκλειστικά στην υποστήριξη της διπλωματικής δραστηριότητας.¹⁴

Κατά την περίοδο της ειρήνης, με την εφαρμογή της Στρατιωτικής Διπλωματίας να επιτυγχάνεται με τη στρατιωτική παρουσία στις περιοχές ενδιαφέροντος ή δυνητικής αστάθειας, οι Ένοπλες Δυνάμεις δημιουργούν συνθήκες σταθερότητας, ενώ μέσω του προσωπικού τους αναπτύσσουν στρατιωτικούς δεσμούς μεταξύ των χωρών.¹⁵

Σε περίοδο έντασης/κρίσης, η Στρατιωτική Διπλωματία λαμβάνει χώρα με τη χρήση στρατιωτικών δυνάμεων που έχουν συγκροτηθεί *ad hoc* για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων για συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να αποκλιμακωθεί η ένταση και να γίνει διαχείριση μιας κρίσης. Οι υπόψη στρατιωτικές δυνάμεις έχουν ως σκοπό να δείξουν ότι ένας συνασπισμός κρατών μπορεί να επιβάλλει σε όποιον αρνείται να συμμορφωθεί δυσβάσταχτο τίμημα.¹⁶

Ενώ αρχικά η Στρατιωτική Διπλωματία φαίνονταν να εστιάζει αποκλειστικά στον τομέα της ασφάλειας και στη χρήση στρατιωτικής ισχύος, σταδιακά εξελίχθηκε αναπτύσσοντας μια ευρεία σειρά εργαλείων, προσανατολισμένων σε τομείς όπως η οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, καθώς και επιρροή, όχι μόνο του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων, αλλά και ανώτερων αξιωματούχων του κράτους, που εμπλέκονται στο ευρύτερο πεδίο της ασφάλειας και της διπλωματίας. Ως αποτέλεσμα,

¹³Matsuda, Y. An essay on China's military diplomacy: examination of intentions in foreign strategy. NIDS Security Reports No 7, Δεκέμβριος 2006 http://www.nids.mod.go.jp/english/publication/kiyo/pdf/bulletin_e2006_2_Matsuda.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)

¹⁴ Ραγιές, Ι.Α., Δημόσια Διπλωματία & Στρατηγική Επικοινωνία, (Αθήνα, Πολιτεία, 2014), σελ.72

¹⁵ Sachar, B. Military diplomacy through arms transfers: A case study of China. *Strategic Analysis*, 290-310 2004, σελ. 291 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09700160408450134> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)

¹⁶¹⁶ Ντόκος Θ (επιμ.), Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής, (Αθήνα, ΓΕΣ, 2002) σελ 525

η Στρατιωτική Διπλωματία εκτός από τη χρήση της στρατιωτικής ισχύος καθαυτής, απέκτησε και μια πιο ήπια μορφή, αυτή της στρατιωτικής συνεργασίας. Ιστορικά η στρατιωτική συνεργασία και βοήθεια, ήταν αποτέλεσμα της επικρατούσας διεθνούς *realpolitik* και το μέσο της διατήρησης της ισορροπίας δυνάμεων, υποστηρίζοντας τους συμμάχους και εξισορροπώντας τους εχθρούς.¹⁷

Η συμμετοχή στρατιωτικών στην άσκηση διπλωματίας μιας χώρας μπορεί να ακούγεται ασύμβατη. Ωστόσο, σε διεθνές επίπεδο, το προσωπικό που ασκεί Στρατιωτική Διπλωματία έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα, ώστε να διαμορφώσει κουλτούρα για να επιτύχει μια επαγγελματική προσέγγιση που στηρίζεται σε κοινές εμπειρίες και στόχους. Το προσωπικό αυτό, έχοντας κατανοήσει τους κινδύνους μιας σύρραξης, είναι έτοιμο να αναλάβει δράση, με σκοπό την οικοδόμηση της ειρήνης, τη δημιουργία συνθηκών ασφάλειας και την αποτροπή διενέξεων και συγκρούσεων.¹⁸

Στις Διεθνείς Σχέσεις, αποτελεί τρέχουσα πρακτική και αποτελεί μία από τις κύριες δραστηριότητες της εξωτερικής πολιτικής των περισσότερων κρατών, καθώς επιδιώκουν να σχηματίζουν στρατιωτικές συμμαχίες και σχηματισμούς. Ωστόσο, προκειμένου αυτό να επιτευχθεί, χρειάζεται χρόνο και στην ουσία τα κράτη «επενδύουν» στη σύναψη στρατιωτικών σχέσεων με άλλες χώρες, οι οποίες πολλές φορές επικεντρώνονται και στη σύναψη συμμαχιών για ενδεχόμενους πολέμους.¹⁹

Έτσι, η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί σημαντικό παράγοντα της διεθνούς διπλωματίας και αποτελεσματική μέθοδο για την οικοδόμηση διμερών και περιφερειακών σχέσεων.²⁰ Ουσιαστικά γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ της στρατιωτικής ισχύος και της διπλωματίας. Σε χώρες με δημοκρατικά καθεστώτα, τα όρια καθορίζονται σαφώς από την πολιτική ηγεσία και λειτουργεί ενισχυτικά της εξωτερικής πολιτικής και της υποστήριξης των εθνικών θέσεων, καθώς οι

¹⁷ Ραγιές, Ι.Α., Δημόσια Διπλωματία & Στρατηγική Επικοινωνία, (Αθήνα, Πολιτεία, 2014), σελ.14-15

¹⁸ Leahy, P.. Military Diplomacy. Στο B. Taylor, J. Blaxland, H. White, N. Bisley, P. Leahy, & S. Seng Tan, Defence Diplomacy. Is the game worth the candle? Νοέμβριος 2014. Australian National University. σελ 15-17. <https://core.ac.uk/download/pdf/30673357.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)

¹⁹ Wolford, S., & Ritter, E.. National Leaders, Political Security and the Formation of Military Coalitions. *International Studies Quarterly*, 2016, σελ. 540-551. <https://www.semanticscholar.org/paper/National-Leaders%2C-Political-Security%2C-and-the-of-Wolford-Ritter/5404a64f0909cfb47d3be61d60337f834ed84367> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)

²⁰ Sachar, B., Military diplomacy through arms transfers: A case study of China. *Strategic Analysis*, 2004, σελ. 290-310, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09700160408450134> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)

στρατιωτικοί αντιπρόσωποι δεν ασκούν άμεσα διπλωματία, αλλά μέσω των πολιτικών αποφάσεων.²¹

1.2 Αμυντική Διπλωματία

Ο όρος Αμυντική Διπλωματία (ΑΔ), ο οποίος αρχικά χρησιμοποιήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, αφορά στις ενέργειες για τη μείωση των εντάσεων, πριν αυτές εξελιχθούν. Στηρίζεται στην παραδοχή ότι το σύγχρονο περιβάλλον ασφάλειας δεν είναι σταθερό και αφορά στην προσπάθεια κινητοποίησης των υπηρεσιών και υπουργείων ενός κράτους, προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα ασφάλειας σε διάφορα μέρη του κόσμου.²² Επομένως, στη διεθνή πολιτική εννοούμε την προσπάθεια επίτευξης στόχων εξωτερικής πολιτικής, με την ειρηνική χρήση των αμυντικών πόρων, αποτελώντας παράγοντα για την αλλαγή των αντιλήψεων που έχουν διαμορφώσει τα κράτη σχετικά με τη χρήση βίας αλλά και τη μείωση της αντιπαλότητας.²³

Για τους υποστηρικτές της, η ΑΔ αποτελεί την αποτελεσματικότερη και πλέον οικονομική πολιτική για τον περιορισμό των συγκρούσεων στο σύγχρονο περιβάλλον ασφάλειας, αλλά και εργαλείο ελαχιστοποίησης της πιθανότητας να συγκρουστούν μεταξύ τους τα κράτη.²⁴ Η πρακτική της δε, νοείται ως μέσο πειθούς σε στρατηγικό επίπεδο και διαμόρφωσης διακρατικών σχέσεων.²⁵

Η εφαρμογή της ΑΔ προϋποθέτει την ύπαρξη των απαραίτητων οικονομικών πόρων για να δομηθεί η απαιτούμενη στρατιωτική ισχύς. Κατά συνέπεια, χώρες με εύρωστη οικονομία μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματική ΑΔ, ενώ η πρόσφατη οικονομική κρίση από την οποία διήλθαν πολλές χώρες - μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα - καθιστά προφανές ότι περιορίσε σημαντικά τις δυνατότητες εφαρμογής της.

²¹ Νικολαΐδης, Θ., Στρατιωτική Διπλωματία στον 21ο Αιώνα (Νέες Ιδέες – Εξελίξεις – Προοπτικές), Διακλαδική Επιθεώρηση 19, (Θεσσαλονίκη, ΑΔΙΣΠΟ, 2011) σελ.23

²² Ραγιές, Ι.Α., Δημόσια Διπλωματία & Στρατηγική Επικοινωνία, (Αθήνα, Πολιτεία, 2014), σελ.70

²³ Baldino D. & Carr A. Defense Diplomacy and the Australian defense force: Smokescreen or strategy? *Australian Journal of International Affairs*, 2016, σελ.139 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10357718.2015.1113229> (έγινε πρόσβαση στις 03 Μαρτίου 2021)

²⁴ New Challenges to Defense Diplomacy, *Strategic Survey*, 100 (1), 1999, σελ. 40, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597239908461108> (έγινε πρόσβαση στις 03 Μαρτίου 2021)

²⁵ Baldino D. & Carr A. σελ.140

Ωστόσο, δεν απαιτούνται μόνο οικονομικοί πόροι, αλλά πρωτίστως μια σειρά άλλων παραγόντων, όπως η πολιτική βούληση και ο στρατηγικός σχεδιασμός, ώστε να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική διαδικασία άσκησης ΑΔ, για την επίτευξη των στόχων που τίθενται μέσω της συγκεκριμένης μορφής διπλωματίας.

Βασικός στόχος όμως για μια χώρα που ασκεί ΑΔ είναι η χρυσή τομή μεταξύ άσκησης εξωτερικής πολιτικής και υποστήριξης των εθνικών συμφερόντων, που άπτονται σε θέματα άμυνας, ενώ θεωρείται επιτυχημένη αν συνδεθεί με την ικανότητα αντίληψης, εμπλοκής, επιρροής στις άλλες χώρες, ώστε να γίνουν κατανοητές οι επιδιώξεις της εξωτερικής πολιτικής της χώρας και να διαμορφωθούν συνεργασίες στο επιχειρησιακό περιβάλλον.²⁶

Η Αμυντική Διπλωματία, αποτελεί την προβολή της Εθνικής Στρατηγικής μιας χώρας σε διεθνές επίπεδο, παράλληλα με την κλασική, την οικονομική και την πολιτιστική διπλωματία,²⁷ γεγονός που καθιστά το συντονισμό τους απαραίτητο προκειμένου αυτό να επιτευχθεί.

Η ΑΔ περιλαμβάνει τις διεθνείς σχέσεις και τις δραστηριότητες που αναπτύσσει το Υπουργείο Άμυνας μιας χώρας, τόσο σε διμερές, όσο και σε επίπεδο διεθνών οργανισμών στους οποίους ανήκει, με στόχο:²⁸

- Να κατοχυρώσει την ασφάλεια και τα κυριαρχικά δικαιώματά της.
- Να δημιουργήσει συνθήκες ειρήνης, ασφάλειας και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή.
- Να αναβαθμίσει το ρόλο και την επιρροή της χώρας στην ευρύτερη περιοχή της και στους διεθνείς οργανισμούς ασφάλειας, στους οποίους είναι μέλος.

Η ΑΔ πραγματοποιείται μέσα από Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας (ΠΣΣ), βάσει των νόμων των εμπλεκόμενων χωρών και των μεταξύ τους συμφωνιών για την εξαγωγή οπλικών συστημάτων, την παροχή υπηρεσιών στον αμυντικό και τεχνολογικό τομέα ή ακόμη και τη δωρεάν βοήθεια,²⁹ στοχεύοντας σε δράσεις που παράγουν αποτελέσματα αμυντικού ενδιαφέροντος.

Μέσω λοιπόν της εν λόγω μορφής διπλωματίας, ενισχύονται οι διακρατικές σχέσεις στον τομέα της άμυνας, μέσω των παρακάτω εργαλείων εξωτερικής

²⁶ Baldino D. & Carr A. σελ.143

²⁷ Ντόκος Θ., Τσάκωνας Π., Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας, (Αθήνα, Παπαζήση, 2005) σελ. 253

²⁸ Ντόκος Θ., Τσάκωνας Π, σελ 492

²⁹ Ραγιές, Ι.Α.(2014), σελ.70-71

πολιτικής:³⁰

- Προγράμματα βοήθειας σε θέματα ασφάλειας.
- Προγράμματα παροχής στρατιωτικής εκπαίδευσης.
- Διάθεση οπλικών συστημάτων.
- Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας.
- Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης.

Συμπερασματικά ως κύριο χαρακτηριστικό της Αμυντικής Διπλωματίας, είναι η συντονισμένη κινητοποίηση διαφόρων παραγόντων της εθνικής ισχύος, με σκοπό την εμπέδωση συνθηκών εξωτερικής ασφάλειας και τη διεύρυνση των διακρατικών σχέσεων. Αναφορικά με τη Στρατιωτική Διπλωματία, μπορούμε να επισημάνουμε την απειλή χρήσης ή τη χρήση στρατιωτικής ισχύος, που στοχεύει στην επίτευξη ευρύτερων πολιτικών επιδιώξεων για την ισχυροποίηση ενός κράτους ή τη διατήρηση της ισορροπίας ισχύος, αυτόνομα ή μέσω συμμαχιών. Επί της ουσίας και οι δύο όροι έχουν κοινό προσανατολισμό - και πολλές φορές συγχέονται - καθώς η χρήση ή όχι των διαφόρων μέσων δεν έχει πάντα διακριτά όρια, ενώ σε ότι αφορά στην κινητοποίηση των Ενόπλων Δυνάμεων η διαφοροποίηση Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας είναι μικρή.

Στην εποχή μας, ο όρος Αμυντική φαίνεται να είναι προτιμότερος του Στρατιωτική Διπλωματία, καθώς η αποφυγή της χρήσης στρατιωτικής ισχύος είναι το ζητούμενο, με αποτέλεσμα να τον καθιστά και περισσότερο αποδεκτό από την κοινή γνώμη. Αναφορικά δε με τα Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας, μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν την εφαρμογή της ΑΔ στην πράξη, το αποτέλεσμα της, καθώς ουσιαστικά είναι η συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών, σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο, καθορίζοντας το πλαίσιο της συνεργασίας στα θέματα άμυνας.

³⁰ Ραγιές, Ι.Α.(2014), σελ.71-72

Κεφάλαιο δεύτερο: Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ των Χωρών.

2.1 Τα Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας ως πηγή Ήπιας Ισχύος

Ο όρος «ισχύς» είναι πολλές φορές συνυφασμένος με τις Ένοπλες Δυνάμεις, καθώς οι άνθρωποι συνηθίζουν να αντιλαμβάνονται την ισχύ στα στενά όρια της επιβολής και του εξαναγκασμού. Υφίσταται όμως και μία δεύτερη οπτική του όρου, που τον προσδιορίζει ως την ύπαρξη των ικανοτήτων και των μέσων που μπορούν να διαμορφώσουν αποτέλεσμα.

Όντες εξοικειωμένοι με τη «σκληρή» ισχύ, δεχόμαστε ότι κατά βάση η στρατιωτική και οικονομική δύναμη ενός κράτους, είναι ικανές να διαμορφώσουν τη θέληση και τη θέση ενός άλλου. Υπάρχει όμως και ένας έμμεσος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό, μέσω του «δευτέρου προσώπου της ισχύος», ο οποίος βασίζεται στο ότι ο θαυμασμός στις αξίες που πρεσβεύει ένα κράτος, οδηγεί τις άλλες στο να προσπαθήσουν να τις ακολουθήσουν, ώστε να φτάσουν στο επίπεδό της.

Αυτό το «δεύτερο πρόσωπο της ισχύος» είναι η «ήπια ισχύς», η οποία βασίζεται στην πειθώ και όχι στην επιβολή. Δεν είναι το ίδιο με την επιρροή, η οποία μπορεί να επιτευχθεί και με τη «σκληρή ισχύ» και είναι κάτι περισσότερο από την απλή πειθώ, καθώς επηρεάζει μέσω έλξης και όχι εξαναγκασμού. Μια χώρα με ήπια ισχύ, μπορεί να επηρεάσει άλλους με τη επίκληση στις κοινές αξίες και στο δίκαιο αυτών των ιδανικών.

Πρέπει να επισημανθεί ότι η σκληρή και η ήπια ισχύς είναι συγγενείς έννοιες, καθώς αμφότερες αποτελούν παράγοντες της ικανότητας να επιτύχει κάποιος το στόχο του, με το επηρεασμό της συμπεριφοράς των άλλων. Η μεταξύ τους διαφορά, εντοπίζεται στο χαρακτήρα της συμπεριφοράς και στη δυνατότητα προσδιορισμού των μέσων.³¹

Η σκληρή ισχύς των Ενόπλων Δυνάμεων δεν μπορεί πάντα να χρησιμοποιηθεί τόσο εύκολα, δεδομένης της «σχετικά πρόσφατης ανάπτυξης του λαϊκού σεβασμού των καθολικών ανθρωπιστικών αξιών». Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατοί έπρεπε να προσαρμοστούν και να αλλάξουν την εικόνα τους. Αυτό σημαίνει ότι η ανάπτυξη των προσεγγίσεων της ήπιας ισχύος είναι το κλειδί για να θεωρηθεί μια χώρα νόμιμος παίκτης σε ένα όλο και περισσότερο ελεγχόμενο διεθνές περιβάλλον.³²

³¹ Nye Joseph, Ήπια Ισχύς: Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική, (Αθήνα, Παπαζήση, 2005) σελ. 33-37

³² Gray S. Colin, Hard power and soft power: The utility of military force as an instrument of policy in the 21st century, Strategic Studies Institute, 2011 (summary v)

Η εξωτερική πολιτική μιας χώρας αποτελεί πηγή ήπιας ισχύος και καθώς η σχέση είναι αμφίδρομη, η επιτυχημένη άσκηση της εξωτερικής πολιτικής βασίζεται και στο σύνολο των υπόλοιπων δυνατοτήτων ήπιας ισχύος της. Η ήπια ισχύς μιας χώρας, αναδεικνύεται και ενισχύεται μέσα από την πολιτική της, όταν αυτή είναι νόμιμη και έχει ηθικό κύρος. Εξαρτάται δε από το κύρος και την ακτινοβολία της, παρά από τη χρήση στρατιωτικής βίας και προϋποθέτει πολιτικές με μακρόπνοη προοπτική και με οφέλη που δημιουργούν αίσθηση πραγματικής αμοιβαιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η ήπια ισχύς συνεπάγεται τη συνεργασία με άλλες χώρες, χωρίς την ύπαρξη απειλής σε βάρος τους προκειμένου αυτό να επιτευχθεί.³³

Καθίσταται λοιπόν προφανές πως η Αμυντική Διπλωματία (ΑΔ) ως δέσμη σύνθετων ενεργειών, στρατιωτικής και διπλωματικής φύσεως, με σκοπό την εμπέδωση και ενίσχυση του αισθήματος ασφαλείας ενός κράτους, λειτουργεί ως πηγή ήπιας ισχύος. Δεν βασίζεται στη χρήση στρατιωτικής ισχύος, αλλά λειτουργεί με άλλα μέσα όπως η συνεχής και αποτελεσματική συλλογή πληροφοριών περί του περιφερειακού και του ευρύτερου διεθνούς περιβάλλοντος ή η ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με τα άλλα κράτη, με σκοπό την εκτόνωση των εντάσεων, την προβολή της εθνικής ισχύος κάθε χώρας και τη διαμόρφωση των απαιτούμενων όρων διεθνούς ασφαλείας.³⁴

Τα Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ήπιας ισχύος, καθώς ως εφαρμογή της ΑΔ μέσω μιας ευρείας κλίμακας στρατιωτικών ανταλλαγών, κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών, συνθέτουν εξάλλου και το πλέγμα των δράσεων στις οποίες βασίζεται η άσκηση της αμυντικής και στρατιωτικής διπλωματίας.³⁵

Μια χαρακτηριστική περίπτωση για το πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ήπια ισχύς από τις Ένοπλες Δυνάμεις, αποτελούν οι στρατιωτικές σχέσεις Ηνωμένου Βασιλείου - Πακιστάν. Η συνεργασία μεταξύ των δύο στρατών ξεκίνησε τη δεκαετία του 1950, όταν η Βρετανική Βασιλική Στρατιωτική Ακαδημία Sandhurst (RMAS) άρχισε να δέχεται ξένους στρατιώτες, ενώ παράλληλα διατέθηκε στην αναδυόμενη

<https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep11431.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 04 Μαρτίου 2021).

³³ Nye Joseph (2005) σελ 14

³⁴ Ηλιόπουλος Η, Σκιαδάς Δ., σελ.14

³⁵ Nye Joseph, 2005, σελ.222

χώρα, το 39% της χρηματοδότησης από το συνολικό Σχέδιο Βοήθειας Στρατιωτικής Κατάρτισης της Κοινοπολιτείας του 1959. Επρόκειτο καθαρά για μια προσέγγιση ήπιας ισχύος, διότι με τον τρόπο αυτό, ο Βρετανικός Στρατός επιχείρησε - και κατάφερε - να δημιουργήσει κοινά πρότυπα στρατιωτικής εκπαίδευσης, αλλά και κοινές αντιλήψεις στη μελλοντική στρατιωτική (και πιθανόν πολιτική) ηγεσία της χώρας, ενθαρρύνοντας και διευρύνοντας τη συνεργασία των δύο χωρών και σε άλλους τομείς.³⁶

Ως συμπέρασμα, γίνεται λοιπόν σαφές πως τα ΠΣΣ καθιστούν τις Ένοπλες Δυνάμεις, την προσωποποίηση της σκληρής ισχύος και παράγοντα ήπιας ισχύος, επιτυγχάνοντας ουσιαστικότερα τετελεσμένα, καθώς όπως παρατήρησε ο πρώην πρόεδρος της αμερικανικής βουλής Γκίνγκριτζ, αναφορικά με την προσέγγιση της κυβέρνησης Μπους το Ιράκ: «..το κλειδί δεν είναι πόσους στρατιώτες σκοτώνω. Το κλειδί είναι πόσους συμμάχους αποκτώ».³⁷

2.2 Πρακτικές Στρατιωτικής Συνεργασίας

Η σύναψη ΠΣΣ είναι ένα από τα αποτελέσματα της συνεργασίας κρατών, που μοιράζονται κοινές αξίες και αρχές, έχοντας κοινές ανησυχίες για το περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον ασφάλειας. Η συνεργασία μάλιστα σε στρατιωτικό επίπεδο έχει ιδιαίτερη βαρύτητα, και αφήνει ξεχωριστό αποτύπωμα, καθώς εκτός από τα οφέλη στον τομέα της εξωτερικής ασφάλειας μπορεί να συνεισφέρει και σε άλλους τομείς, όπως στην οικονομία, στην έρευνα και στην τεχνολογία. Η συνεργασία αυτή δεν έχει σε όλες τις περιπτώσεις συγκεκριμένο πλαίσιο και χρονικό ορίζοντα, αλλά διαμορφώνεται από το επιθυμητό επίπεδο των διακρατικών σχέσεων που οραματίζονται οι πολιτικές τους ηγεσίες.

Αναφορικά με τα ΠΣΣ και εξετάζοντας αυτά τα οποία έχει συνάψει η χώρα μας προκειμένου να διαμορφώσουμε ένα γενικό πλαίσιο, μπορούμε να καταγράψουμε τις ακόλουθες πρακτικές:

- Αμυντική Βιομηχανική και Τεχνολογική Συνεργασία, περιλαμβανομένων δραστηριοτήτων Αμυντικής Έρευνας και ανάπτυξης.

Σε μια εποχή που ο πόλεμος είναι πρωτίστως τεχνολογικός και

³⁶ Hunter Mary, Soft Power in International Military Relations: A UK-Pakistan Case Study, RUSI, 30 Σεπτεμβρίου 2020, <https://rusi.org/commentary/soft-power-international-military-relations-uk-pakistan-case-study> (έγινε πρόσβαση στις 04 Μαρτίου 2021)

³⁷ Nye Joseph, 2005, σελ.18

βιομηχανικός, η συνεργασία των χωρών σε θέματα αμυντικής βιομηχανίας και εξέλιξης της στρατιωτικής τεχνολογίας κατέχει εξέχοντα ρόλο. Μπορεί να έχει τη μορφή της απευθείας πώλησης, της δωρεάς ή ακόμη και της συνεργασίας για συμπαραγωγή στρατιωτικού υλικού. Η συνεργασία αυτή όμως έχει και οικονομικές προεκτάσεις, καθώς μέσω αυτής ακολουθείται μια γενικότερη πορεία ικανοποίησης οικονομικών επιδιώξεων των κρατών.

Βασική επιδίωξη της πώλησης στρατιωτικού υλικού και τεχνολογίας προς μια χώρα, αποτελεί ο έλεγχος των συμβολαίων αμυντικής βιομηχανίας που συνάπτει και κατ' επέκταση η αύξηση της επιρροής προς αυτή, αφού δημιουργεί σχέσεις εξάρτησης. Αποτελεί πρακτική ΑΔ με την οποία επιτυγχάνεται μείωση του κόστους και αύξηση των κερδών των κρατών, επί ζητημάτων αμυντικής βιομηχανίας, δημιουργώντας μια σχέση που ταυτόχρονα τροφοδοτεί την οικοδόμηση και τη διατήρηση ενός κλίματος συνεργασίας μεταξύ τους.³⁸

- Κοινές στρατιωτικές ασκήσεις και εκπαιδεύσεις, εντός ή εκτός της επικράτειας των δύο κρατών.

Αποτελεί την πλέον συνηθισμένη πρακτική στρατιωτικής συνεργασίας. Με την ανταλλαγή προσωπικού για την εκπαίδευσή του σε στρατιωτικές σχολές κάθε επιπέδου, τη συνεκπαίδευση τμημάτων όλων των κλάδων και τη συμμετοχή σε χερσαίες και αεροναυτικές τακτικές ασκήσεις μετά και άνευ στρατευμάτων (επί του πεδίου και επί χάρτου), δίνεται η δυνατότητα της διαμόρφωσης κοινών επιχειρησιακών αντιλήψεων και της επίτευξης διαλειτουργικότητας των μέσων. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι παρέχεται η δυνατότητα της επαφής με διαφορετικές στρατιωτικές κουλτούρες (συνέπεια της ιστορικής, πολιτισμικής και πολιτικής κουλτούρας), με αποτέλεσμα να προάγεται η εμβάθυνση των σχέσεων μεταξύ των λαών, αλλά και να αφομοιώνονται τα θετικά στοιχεία που μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της στρατιωτικής σκέψης, των στρατιωτικών δογμάτων ακόμη και των δομών των Ενόπλων Δυνάμεων σε τεχνικό επίπεδο.

Η συνεργασία του προσωπικού για τη δημιουργία κοινής αντίληψης στο τακτικό επίπεδο, συμβάλλει στη συνεργασία και στο πεδίο της υψηλής

³⁸ Rolfe, Jim, "Regional Defence Diplomacy: What is it and what are its limits?" In CSS Strategic Background Paper 21/2015, Wellington, New Zealand: Centre for Strategic Studies, Jan 2015 σελ.3 <https://www.wgtn.ac.nz/strategic-studies/documents/strategic-background-papers/21-defence-diplomacy-and-regional-military-cooperation.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 5 Μαρτίου 2021)

στρατηγικής με την αναγνώριση των κοινών απειλών ασφαλείας, ώστε να διαμορφωθεί ένα κοινό πλαίσιο δράσης για την αντιμετώπισή τους, το οποίο θα μπορεί να ενσωματωθεί στην Πολιτική Εθνικής Ασφάλειας της κάθε χώρας ενισχύοντάς την.

- Αμοιβαίες επισκέψεις αξιωματούχων του τομέα άμυνας και ειρηνική παραμονή στρατευμάτων μιας χώρας στο έδαφος μιας άλλης.

Η συγκεκριμένη πρακτική στην πιο απλή της μορφή εφαρμόζεται με την απλή παρουσία εκπροσώπων άμυνας σε τελετές ή επετείους μιας άλλης χώρας ή και με τις επισκέψεις της στρατιωτικής ηγεσίας αλλά και της πολιτικής ιεραρχίας της, με σκοπό τη συζήτηση θεμάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος και τον καθορισμό του επιπέδου της στρατιωτικής συνεργασίας. Η ειρηνική παραμονή στρατευμάτων μίας χώρας στο έδαφος μιας άλλης αποτελεί επίσης πρακτική στρατιωτικής συνεργασίας. Μπορεί να έχει τη μορφή ύπαρξης μόνιμων στρατιωτικών βάσεων αλλά και την προσωρινή παρουσία στρατιωτικών τμημάτων με σκοπό την εκτέλεση όχι αυστηρά στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Χαρακτηριστική πρακτική αποτελεί η παρουσία πολεμικών πλοίων μίας χώρας σε ξένα λιμάνια, με σκοπό την προβολή σημαίας και γενικότερα τη ναυτική παρουσία. Άλλη πρακτική είναι η αποστολή τμημάτων που συμμετέχουν σε επιδείξεις και διαγωνισμούς στο εξωτερικό, είτε από το Στρατό Ξηράς είτε από τη Πολεμική Αεροπορία, όπως οι αεροπορικές επιδείξεις ή εκδηλώσεις που συμμετέχουν στρατιωτικά μουσικά τμήματα.

- Στρατιωτική Συμμαχία

Η πιο σημαντική μορφή στρατιωτικής συνεργασίας είναι αναμφισβήτητα η σύναψη συμμαχίας καθώς ξεφεύγει από την έννοια της απλής στρατιωτικής συνεργασίας σε περίοδο ειρήνης και αφορά αυτή σε περίοδο κρίσεως ή πολέμου.

Οι σύγχρονοι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι δύο είναι οι κύριοι παράγοντες που ωθούν τα κράτη στο σχηματισμό συμμαχιών. Ο ένας είναι ιδεαλιστικός, καθώς τα έθνη δεσμεύονται να πολεμήσουν το ένα δίπλα στο άλλο λόγω κοινών αξιών και ιδεών. Ο άλλος είναι ρεαλιστικός και βασίζεται στην ανάλυση κόστους - οφέλους, αφού οι συμμαχίες μπορούν να εξοικονομήσουν κόστος και να πολλαπλασιάσουν τα οφέλη, μέσω του καταμερισμού των ευθυνών, της κατανομής κοινών περιουσιακών στοιχείων ή απλώς της εγγύησης ασφάλειας που παρέχεται με τη συμμαχία με μία ισχυρότερη χώρα. Οι στρατιωτικές συμμαχίες που αφορούν σε

εγγύηση ασφάλειας σε περίπτωση επιθετικής ενέργειας σε ένα κράτος της συμμαχίας, μπορεί να είναι επίσημες (με γραπτή συμφωνία) ή άτυπες. Οι επίσημες συμμαχίες διακρίνονται σε διμερείς (όπως μεταξύ των ΗΠΑ και των ασιατικών συμμάχων της) και σε πολυμερείς (όπως το ΝΑΤΟ). Οι άτυπες συμμαχίες δεν έχουν τη μορφή συνθήκης ή συμφωνίας, αλλά συνεπάγονται εγγύηση ασφάλειας (όπως η σχέση ΗΠΑ - Ισραήλ).³⁹

Ένας ευρύτερος ορισμός των στρατιωτικών συμμαχιών περιλαμβάνει εκείνους που δεν αποτελούν απλώς εγγύηση ασφάλειας. Στη σημερινή γλώσσα, συχνά αποκαλούνται και στρατηγικές εταιρικές σχέσεις που περιλαμβάνουν την αναγνώριση κοινών συμφερόντων ασφαλείας και τη στρατιωτική συνεργασία σε διάφορους τομείς, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Σε κάθε περίπτωση, είτε ονομάζονται συμμαχίες, είτε Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας, εξασφαλίζουν περαιτέρω επιρροή στις αντίστοιχες εξωτερικές πολιτικές των συμμαχικών χωρών και παρέχουν τη βάση για προβολή ισχύος.

³⁹ Tertrais Bruno, The Changing Nature of Military Alliances, The Washington Quarterly, Vol. 27, 2004, σελ.1 https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/twq04springtertrais.pdf (έγινε πρόσβαση στις 07 Μαρτίου 2021)

Κεφάλαιο τρίτο: Το Σύμπλεγμα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου

Η Μεσόγειος, είναι μία «κλειστή» θάλασσα, ευρισκόμενη γεωγραφικά ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Παράλληλα αποτελεί θαλάσσια οδό διέλευσης, καθώς συνδέει και συνιστά πέρασμα μεταξύ του Ευξείνου Πόντου, του Ινδικού Ωκεανού και του Ατλαντικού, ενώνοντας διαφορετικούς λαούς, πολιτισμούς και κόσμους. Η διαίρεσή της, σε Δυτική και Ανατολική πραγματοποιείται από μία νοητή γραμμή που ξεκινά από την Κέρκυρα και φτάνει ως τη Λιβύη. Συνεπώς, τα όρια της Δυτικής Μεσογείου είναι από τα στενά του Γιβραλτάρ μέχρι την Αδριατική Θάλασσα, ενώ της Ανατολικής από το Ιόνιο Πέλαγος, μέχρι τα παράλια Συρίας- Λιβάνου – Ισραήλ.

Οι θαλάσσιες πύλες μέσω των οποίων η Ανατολική Μεσόγειος επικοινωνεί με τις άλλες θάλασσες είναι από τη μία τα στενά των Δαρδανελίων, όπου οι χώρες της ευρύτερης περιοχής επικοινωνούν με τον Εύξεινο Πόντο και τις παρευξείνιες χώρες και από την άλλη, η διώρυγα του Σουέζ, όπου η Μεσόγειος επικοινωνεί με την Ερυθρά Θάλασσα, τον Περσικό Κόλπο και τον Ινδικό Ωκεανό. Έτσι, η Νοτιοανατολική Μεσόγειος καθίσταται η μοναδική οδός, μέσω της οποίας διακινούνται το πετρέλαιο από τον Περσικό Κόλπο και τα εμπορεύματα από την Ασία, τα οποία τροφοδοτούν την Ευρώπη.

Η ευρύτερη Ανατολική Μεσόγειος είναι το σταυροδρόμι της Ευρώπης, με τη Μέση Ανατολή, την Ασία και την Αφρική, εντός του οποίου οι περιφερειακοί κρατικοί δρώντες εμφανίζουν διαφοροποιημένες πολιτικές ταυτότητες. Η Ελλάδα και η Τουρκία, αν και κράτη-μέλη του NATO παρουσιάζουν διμερές σχέσεις ασυμβίβαστες με την ιδιότητα των «συμμάχων», ενώ και με τους λοιπούς περιφερειακούς παίκτες – Ισραήλ, Κύπρος, Συρία, Αίγυπτος, Λιβύη Λίβανος – σχηματίζονται, επίσης, πολύπλοκα και μεταβαλλόμενα δίκτυα διμερών και πολυμερών σχέσεων.

Αποτελώντας το νοτιότερο μέτωπο του NATO, με την Ελλάδα, την Τουρκία, αλλά την και τη Βρετανία (μέσω των βάσεων της Κύπρου) να συμβάλλουν στην ασφάλεια της Συμμαχίας αλλά και το νοτιότερο τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η στρατηγική θέση της ΝΑ Μεσογείου είναι αναμφισβήτητη, προσδίδοντάς της ιδιαίτερη δυναμική στην περιφερειακή ασφάλεια. Έτσι, προσφέρει τη δυνατότητα παρακολούθησης των πολιτικών και στρατιωτικών τεκταινομένων στη Μέση Ανατολή, αλλά και όταν απαιτείται, τη βάση στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Η περιοχή καθίσταται ζώνη ανασχεσης έναντι των απειλών που

αναπτύσσονται περιμετρικά της. Το τόξο που εκτείνεται από το Αφγανιστάν μέχρι την υποσαχάρια Αφρική, χαρακτηρίζεται από αστάθεια που προκαλείται από: δράση τρομοκρατικών πυρήνων, λαθρεμπόριο παντός είδους, υπερεθνικό οργανωμένο έγκλημα, φτώχεια και κοινωνικές ανισότητες, θρησκευτικό φονταμενταλισμό, διεφθαρμένα και δεσποτικά καθεστώτα, αποτυχημένα κράτη και τον κίνδυνο διάχυσης όπλων μαζικής καταστροφής.⁴⁰ Επίσης, με δεδομένη την πρόθεση από μεγάλο αριθμό ανθρώπων της Αφρικής και της Ασίας να αναζητήσει καταφύγιο στην Ευρώπη, αποτελεί το τελευταίο ανάχωμα αυτής για τον έλεγχο και την αποτροπή όσων δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να ζήσουν σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Εκτός από ενεργειακή οδό, η περιοχή, δύναται να καταστεί και εναλλακτική πάροχος ενέργειας για την Ευρώπη, η οποία επιδιώκει να κατοχυρώσει την ενεργειακή της ασφάλεια. Με βάση τα υφιστάμενα ευρήματα υδρογονανθράκων και της εξαγωγικής δυνατότητας, η οποία αναμένεται αύξουσα στα επόμενα χρόνια, αυτό φαίνεται εφικτό, με την προϋπόθεση να γίνουν οι ορθές επιλογές λαμβάνοντας υπόψη τα οικονομικοτεχνικά και γεωπολιτικά κριτήρια.

Η σημασία της Ανατολικής Μεσογείου, έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον και εξωτερικών δυνάμεων, προεξάρχοντων των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ρωσίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την Ανατολική Μεσόγειο, ιδιαίτερα στον τομέα της ενέργειας ενώ και μεμονωμένα ευρωπαϊκά κράτη, όπως η Γαλλία και η Ιταλία, προσπαθούν να συμμετάσχουν στην ενεργειακή εκμετάλλευση της περιοχής. Η Κίνα, επίσης, ανέπτυξε πρόσφατα έντονο ενδιαφέρον για την Ανατολική Μεσόγειο στο πλαίσιο της φιλόδοξης πρωτοβουλίας Belt and Road⁴¹. Αναφορικά με τις ΗΠΑ και τη Ρωσία, αποτελούν τους βασικούς εξωτερικούς γεωπολιτικούς αντιπάλους της περιοχής. Ο ανταγωνισμός μεταξύ αυτών των αντιπάλων και το αποτέλεσμα των μεταξύ των γεωπολιτικών συσχετισμών, θα έχουν καθοριστικό αντίκτυπο στις εθνικές εξωτερικές πολιτικές των κρατών της περιοχής, αλλά και στα δίκτυα εμπορικής, ενεργειακής και συνεργασίας ασφάλειας.

⁴⁰ Κων/νος Φίλης, Η στρατηγική αξία της Ανατολικής Μεσογείου, Η Καθημερινή, 13 Μαρτίου 2017, <https://www.kathimerini.gr/world/900113/i-stratigiki-axia-tis-anatolikis-mesogeioy/> (Εγινε πρόσβαση στις 31 Δεκεμβρίου 2020)

⁴¹ Η πρωτοβουλία μιας ζώνης και ενός δρόμου (Belt and Road Initiative), παλαιότερα γνωστή ως One Belt One Road (OBOR), είναι μια παγκόσμια στρατηγική ανάπτυξης υποδομών που υιοθέτησε η κινεζική κυβέρνηση το 2013 επενδύοντας σε σχεδόν 70 χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Θεωρείται κεντρικό κομμάτι της εξωτερικής πολιτικής του Γενικού Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας Xi Jinping, ο οποίος αρχικά ανακοίνωσε τη στρατηγική κατά τη διάρκεια επίσημων επισκέψεων στην Ινδονησία και το Καζακστάν το 2013

3.1 Ελλάδα

Η γεωπολιτική σημασία της Ελλάδας, στηρίζεται περισσότερο στη γεωστρατηγική, παρά στη γεωοικονομία του χώρου της. Η γεωγραφική θέση του ελληνικού χώρου, υπό το γεωστρατηγικό φακό, τον εντάσσει στις πλέον σημαντικές στρατηγικές περιοχές του κόσμου, καθώς ευρίσκεται στο μέσο τριών ηπείρων και σημαντικών θαλασσών (Ανατολικής Μεσογείου, Ευξείνου Πόντου, Αδριατικής). Η γεωφυσική μορφολογία του δε, ως χερσαία και ταυτόχρονα θαλάσσια και νησιωτική ενότητα, τον καθιστά γεωστρατηγικό σημείο αναφοράς. Η Ελλάδα, είναι μέρος της Ανατολικής Λεκάνης της Μεσογείου, γύρω από την οποία αναπτύχθηκαν σπουδαίοι πολιτισμοί και οι τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες. Βρίσκεται στην κορυφή ενός τριγώνου, του οποίου οι δύο άλλες κορυφές βρίσκονται στη Μέση Ανατολή και στην Κασπία, όπου συγκεντρώνονται σήμερα τεράστια συμφέροντα.⁴²

Η Ελλάδα αποτελεί τμήμα του σκληρού πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Συμμετέχει στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), στη Συμφωνία Σένγκεν και στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ). Η συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το κυριότερο ίσως στρατηγικό της πλεονέκτημα, λειτουργώντας ως πολλαπλασιαστής της εθνικής της ισχύος.

Εκτός από το σκληρό πυρήνα της ΕΕ, η Ελλάδα είναι μέλος του ΝΑΤΟ και διατηρεί στρατηγικού χαρακτήρα στενές διμερείς και συμμαχικές σχέσεις με τις ΗΠΑ. Ενώ η προσήλωσή της στο Δυτικό κόσμο και στα Δυτικά ιδεώδη, από την οποία άλλωστε γεννήθηκαν, είναι ακλόνητη και αδιαμφισβήτητη, η ιδιότητά της, ως Ορθόδοξο Κράτος, της δίνει παράλληλα τη δυνατότητα να συνομιλεί και με τον άλλο μεγάλο παίκτη του Διεθνούς Συστήματος, τη Ρωσία, με την οποία διατηρεί διαχρονικά καλές σχέσεις. Ταυτόχρονα, αν και χριστιανική χώρα - ουδέποτε όμως αποικιοκρατική - η Ελλάδα παραδοσιακά συνεργάζεται εποικοδομητικά και με αμοιβαίο σεβασμό με τον μουσουλμανικό κόσμο και τις αραβικές χώρες.

Η Ελλάδα, παρά τη δεκαετή οικονομική περιοριστική πολιτική που διήλθε, παραμένει δύναμη ιδιαίτερης επιρροής στην βαλκανική χερσόνησο. Η οικονομία της εξακολουθεί να είναι η σημαντικότερη της περιοχής, ενώ η στήριξή της για την ευρωπαϊκή και ευρωατλαντική πορεία των γειτόνων της είναι σταθερή, προσδίδοντάς της αυξημένες δυνατότητες επιρροής.

⁴² Δημήτριος Σκαρβέλης, Γεωπολιτική του ελληνικού χώρου και άμυνα. Πρακτικά 3ου Διεθνούς Συνεδρίου της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ, της 10ης Νοεμβρίου 2003, http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t19/t19_08.htm (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

Εκτός της γεωγραφικής της θέσης και του ιστορικο-πολιτισμικού αποτυπώματός της στη Μεσόγειο, η Ελλάδα είναι, σε αντίληψη και φιλοσοφία, βαθύτατα νησιωτική και ναυτική χώρα. Η «μεσογειακότητα» της Ελλάδας ενισχύεται και με την ιδιαίτερη σχέση ακατάλυτων δεσμών με την Κύπρο – το δεύτερο κράτος του Ελληνισμού - που δημιουργεί μια γεωστρατηγική συνέχεια στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτήν την «τρισυπόστατη» Ευρωπαϊκή, Βαλκανική και Μεσογειακή φυσιογνωμία της Ελλάδας, δεν την έχει κανένα άλλο κράτος της περιοχής μας.⁴³ Στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, οι επιδιώξεις της Ελλάδας στην εξωτερική της πολιτική επικεντρώνονται σε τρεις κύριου τομείς:

- Κορυφαία εθνική προτεραιότητα, με προφανή σημασία για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και την ειρήνη και σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής, αποτελεί ο τερματισμός της τουρκικής κατοχής και του εποικισμού στην Κύπρο και η εξεύρεση συνολικής, αμοιβαία αποδεκτής, δίκαιης και βιώσιμης λύσης του κυπριακού προβλήματος.⁴⁴

- Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 η Τουρκία εγκαινίασε μια συστηματική πολιτική αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων σε βάρος της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας, με σκοπό τη μεταβολή του εδαφικού status quo, που προβλέπεται σε διεθνείς συνθήκες, με κεντρικό άξονα τη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης, καθώς και του νομικού καθεστώτος στο θαλάσσιο και εναέριο χώρο που πηγάζει από το διεθνές δίκαιο και δη το δίκαιο της θάλασσας. Η Ελλάδα αυστηρά προσηλωμένη στην αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών επί τη βάση του διεθνούς δικαίου, έχει αποδεχθεί με δήλωσή της τη γενική υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης με τις εξαιρέσεις που ρητά ορίζονται στο κείμενο αυτής, ενώ έχει κυρώσει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS 1982). Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα επιδιώκει να επιλύσει τη μόνη διαφορά που υφίσταται με την Τουρκία, δηλαδή την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και, ειδικότερα, το δίκαιο της θάλασσας⁴⁵.

⁴³ Γεώργιος Κουμουτσάκος, Η προστιθέμενη γεωπολιτική αξία της Ελλάδας και η εξωτερική της πολιτική. Foreign Affairs, The Hellenic Edition, 12 Φεβρουαρίου 2019, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/72156/georgios-koymoytsakos/i-prostithemeni-geopolitiki-aksia-tis-elladas-kai-i-eksoteriki-t?page=show> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁴⁴ Υπουργείο Εξωτερικών, <https://www.mfa.gr/kypriako/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁴⁵ Υπουργείο Εξωτερικών, <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

- Η ενεργειακή συνεργασία, μετά την ανακάλυψη σημαντικών ενεργειακών πόρων στην Ανατολική Μεσόγειο (Αίγυπτος, Ισραήλ, Κύπρος) αποτελεί πεδίο προτεραιότητας με σημαντικές προοπτικές και δυναμική για την περιοχή, αλλά εν γένει και την Ε.Ε. Παραδείγματα ενεργειακής συνεργασίας αποτελούν οι ενεργειακές υποδομές που προωθούνται στην αναφερόμενη περιοχή και υποστηρίζει ενεργά η Ελλάδα. Ειδικότερα, ο αγωγός φυσικού αερίου EastMed (Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ-Ιταλία), ο οποίος θα μεταφέρει ποσότητες φυσικού αερίου από τη Λεκάνη της Λεβαντίνης προς την Ευρώπη, μέσω Κρήτης και Ηπειρωτικής Ελλάδας, καθώς και οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις μεταξύ Ελλάδος, Κύπρου, Ισραήλ και Αιγύπτου, αναμένεται να έχουν σημαντικά γεωπολιτικά και οικονομικά οφέλη, όχι μόνο σε περιφερειακό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στα διάφορα τριμερή, τετραμερή και πολυμερή σχήματα που έχουν αναπτυχθεί στην περιοχή.⁴⁶

Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, διαθέτουν ενεργή δύναμη προσωπικού, που για το 2020 ανήλθε σε 107.600 με τη στρατιωτική θητεία να είναι υποχρεωτική για όλους τους άνδρες, ενώ ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας για το ίδιο έτος, ανήλθε σε 4.785.000.000 \$, ήτοι ποσοστό 2,58% του ΑΕΠ⁴⁷. Όσον αφορά δε τη στρατιωτική ισχύ συνολικά, η Ελλάδα, για το 2020, κατατάχθηκε στην 33η θέση⁴⁸, μεταξύ 138 κρατών συνολικά⁴⁹.

Στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας της χώρας, δραστηριοποιούνται 62 εταιρείες⁵⁰, εκ των οποίων οι τρεις κρατικές, με δυνατότητες που μπορούν να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα της παραγωγής. Το πλείστο των εταιρειών, κατασκευάζουν προϊόντα διττής χρήσης, με ένα μικρό αριθμό να δραστηριοποιείται αποκλειστικά στον τομέα της άμυνας. Η δεκαετής οικονομική περιοριστική πολιτική,

⁴⁶ Υπουργείο Εξωτερικών, <https://www.mfa.gr/energeiake-diplomatia/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁴⁷ NATO, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/pr-2020-104-en.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁴⁸ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=greece (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁴⁹ Η τελική κατάταξη χρησιμοποιεί πάνω από 50 μεμονωμένους παράγοντες για τον προσδιορισμό του Δείκτη Ισχύος ενός συγκεκριμένου έθνους, με κατηγορίες που κυμαίνονται από στρατιωτική δύναμη και χρηματοοικονομικά έως υλικοτεχνική υποδομή και γεωγραφικούς παράγοντες.

⁵⁰ Κατάλογος Εταιρειών Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, HELDIC 2020, http://www.gdaee.mil.gr/sites/default/files/inline-images/PDF/HELDIC_2020.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

δεν άφησε ανεπηρέαστο τον κλάδο της αμυντικής βιομηχανίας. Η μεγάλη εξάρτηση του κλάδου από συμβάσεις με το ΥΠΕΘΑ, σε συνδυασμό με την μικρή εγχώρια παραγωγή και ζήτηση προϊόντων, οδήγησε σε μείωση της παραγωγής και του κύκλου εργασιών της.

Στην παρούσα φάση, καμία ελληνική αμυντική εταιρεία δεν είναι σε θέση να πρωταγωνιστήσει στη διεθνή αγορά, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων, όπου ελληνικές εταιρείες, σε συνεργασία με ξένους ομίλους συμμετέχουν σε αξιόλογα προγράμματα. Το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας, είναι μικρής προστιθέμενης αξίας και τεχνολογικής εξέλιξης, με αποτέλεσμα, όταν π.χ. αναφερόμαστε σε κατασκευή οχημάτων, να πρόκειται ουσιαστικά για κατασκευή αμαξωμάτων ξένης σχεδίασης και ο ναυπηγοεπισκευαστικός τομέας να περιορίζεται σε κατασκευή του κύτους των πλοίων ή σε επισκευή - συντήρηση κινητήρων.⁵¹

3.2 Τουρκία

Η Τουρκία κατέχει σε εξέχουσα γεωπολιτική θέση. Με μια πρώτη ματιά, η γεωγραφική της θέση, ενώνει την Ευρώπη με την Ασία συνδέοντας τη Δύση με την Ανατολή, δίνοντάς της στρατηγικό πλεονέκτημα. Αν στη θεώρηση αυτή, ενσωματώσουμε και τη θεωρία της Αγγλοσαξονικής Γεωπολιτικής Σχολής, θα διαπιστώσουμε ότι ο ρόλος που έχει η Τουρκία στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, του πυρήνα του Δυτικού κόσμου, είναι σημαντικός, καθώς αποτελεί κομβικό μέρος της «στεφάνης» (Rimland)⁵² και σύμφωνα με τη θεωρία του Νίκολας Σπάικμαν, «όποιος ελέγχει τη στεφάνη, ελέγχει την Ευρασία, όποιος εξουσιάζει την Ευρασία ελέγχει την τύχη του κόσμου».

Πέραν αυτού, αποτελεί το ανάχωμα στο διακαή πόθο των Ρώσων να φτάσουν στις θερμές νότιες θάλασσες, ώστε να εξασκήσουν εμπορική και στρατιωτική δραστηριότητα, καθώς η θέση της της επιτρέπει να ελέγχει στα Στενά του Βοσπόρου την κάθοδο του Ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας, στο Αιγαίο και από εκεί στην Ανατολική Μεσόγειο, από την οποία, μέσω του Σουέζ, μπορεί να προσεγγίσει τον Ινδικό ωκεανό. Ευρισκόμενη επίσης, βορειοδυτικά της Μέσης Ανατολής και

⁵¹ Christos Kollias, Apostolos Rafailidis, The Greek Defence Industry: From Pious Hopes to Hard Realities. A Survey. 6th Annual Middlesex Conference on Economics and Security, London, 21st-22nd June 2002. σελ.16
https://www.academia.edu/1272488/The_Greek_Defence_Industry_From_Pious_Hope_to_Hard_Realities_A_Survey (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁵² Spykman N. J., Η Γεωγραφία της Ειρήνης, (Αθήνα, Παπαζήση, 2004) κεφ. IV

συνορεύοντας με τη Ρωσία στον Καύκασο, παρέχει τη δυνατότητα, στις αεροπορικές δυνάμεις του ΝΑΤΟ, της οποίας είναι μέλος, να επεκτείνουν την ακτίνα δράσης τους σε όλη αυτή την περιοχή.

Ιδιαίτερης σπουδαιότητας είναι επίσης η δυνατότητα διείσδυσης της Τουρκίας στην περιοχή του Καυκάσου, λόγω της πολιτισμικής επιρροής της στους εκεί τουρκόφωνους - τουρκογενείς πληθυσμούς (Καζακστάν, Ουζμπεκιστάν, Τουρκμενιστάν, Κιργιστάν και Αζερμπαϊτζάν), γεγονός με τεράστια σημασία καθώς εκεί υπάρχουν μεγάλα αποθέματα υδρογονανθράκων, τα οποία ήδη εξάγονται, μέσω αγωγών, που περνούν από την Τουρκία στη Δύση, μετατρέποντάς την σε ενεργειακό κόμβο.

Η Τουρκία το τελευταίο διάστημα έχει γίνει επιθετική στην εξωτερική της πολιτική, παρότι αντιμετωπίζει τον σοβαρό κίνδυνο οικονομικής κατάρρευσης. Αυτό γίνεται εμφανές στο ανατολικό τμήμα της λεκάνης της Μεσογείου, όπου η διαμάχη για την οριοθέτηση των θαλάσσιων περιοχών μεταξύ αυτής, της Αθήνας και της Λευκωσίας κλιμακώνεται (η Άγκυρα δεν αναγνωρίζει την τελευταία ως μέρος της διαφοράς). Η Τουρκία ασχολείται εδώ και πολλούς μήνες με την εξερεύνηση φυσικού αερίου και αργού πετρελαίου στα ύδατα που ανήκουν στις Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες των δύο κρατών μελών της ΕΕ, Ελλάδας και Κύπρου. Σημειώνεται ότι η Τουρκία, η οποία δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) αρνείται να αναγνωρίσει αυτές τις ζώνες.

Η δραστηριότητα της Τουρκίας στη Μεσόγειο Θάλασσα αποτελεί την υλοποίηση του δόγματος της «Γαλάζιας Πατρίδας» (Mavi Vatan), κατά το οποίο τυχόν απόπειρες διεθνούς συνεργασίας στην περιοχή που δεν λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα της Άγκυρας είναι εχθρικές, ενώ η άμυνα της Τουρκίας πρέπει να ξεκινά πέρα από τα εθνικά της σύνορα (για το λόγο αυτό η Άγκυρα παρουσιάζει την πρόσφατη δραστηριότητά της ως αμυντική). Έτσι, ο τουρκικός στρατός, είναι παρόντας όχι μόνο στη Συρία, το Ιράκ και τη Λιβύη, αλλά και στο Κέρασ της Αφρικής και στον Καύκασο.

Το δόγμα επίσης κηρύττει ότι η Τουρκία πρέπει να αναλάβει ανάλογη δράση στην περιοχή της Μεσογείου για να εξασφαλίσει τα δικά της συμφέροντα αναλαμβάνοντας ηγεμονική περιφερειακή θέση. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής και με στόχο να αναγκάσει τους γείτονές της να αρχίσουν διαπραγματεύσεις

ικανοποιώντας τις τουρκικές προσδοκίες⁵³:

- Αντιδρά στη συνεργασία μεταξύ του Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ, για την εξόρυξη και μεταφορά φυσικού αερίου στην Ευρώπη παρακάμπτοντάς την.
- Υποστηρίζει την κυβέρνηση της Τρίπολης και ενεπλάκη στρατιωτικά στη Λιβύη.
- Διεξάγει έρευνες για εξεύρεση υδρογονανθράκων σε περιοχές εκτός των χωρικών της υδάτων.

Οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις, αποτελούν τη δεύτερη μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη του NATO μετά τις ΗΠΑ. Η ενεργή δύναμη του προσωπικού για το 2020 ανήλθε σε 437.200, εκτός της Στρατοχωροφυλακής και της Ακτοφυλακής που είναι τμήματα με στρατιωτική δομή εξοπλισμό και εκπαίδευση, με τη στρατιωτική θητεία να είναι υποχρεωτική για όλους τους άνδρες, ενώ προϋπολογισμός, των αμυντικών δαπανών για το ίδιο έτος, ανήλθε σε 13.303.000.000 \$, ήτοι ποσοστό 2,91% του ΑΕΠ⁵⁴. Όσον αφορά δε τη στρατιωτική ισχύ συνολικά, η Τουρκία, για το 2020, βρίσκονταν στην 11η θέση⁵⁵.

Η τουρκική αμυντική βιομηχανία, τα τελευταία χρόνια απέκτησε μία δυναμική στην παραγωγή και συμπαραγωγή οπλικών συστημάτων, με ξένες πρωτοπόρες στο είδος τους εταιρείες. Αποκορύφωμα της παραπάνω δραστηριότητας ήταν η συμμετοχή στη συμπαραγωγή του νέας τεχνολογίας stealth, μαχητικού Α/Φ 5ης γενιάς F-35, αν και δεν ευοδώθηκε λόγω των στρατηγικών επιλογών της Τουρκικής Κυβέρνησης.

Η ανάπτυξη της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας είναι θεαματική, με αποτέλεσμα να θεωρείται σήμερα, ως μια από τις πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες βιομηχανίες του κλάδου, σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αποκτηθείσα εμπειρία, επιτρέπει στις εταιρείες της αμυντικής βιομηχανίας της Τουρκίας, να υλοποιούν και εγχώρια προγράμματα παράγοντας ανταγωνιστικά προϊόντα. Έτσι, έχει προχωρήσει στη σχεδίαση πρωτοτύπων, στην ανάπτυξη και εγχώρια παραγωγή, εκσυγχρονισμό και

⁵³ Mateusz Chudziak, Turkey: a confrontational policy in the Mediterranean Sea, Centre for eastern Studies, 12 Αυγούστου 2020, <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2020-08-12/turkey-a-confrontational-policy-mediterranean-sea> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

⁵⁴ NATO, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/pr-2020-104-en.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)

⁵⁵ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=turkey (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

τροποποίηση οπλικών συστημάτων, επενδύοντας ταυτόχρονα στην Έρευνα και Ανάπτυξη. Η συνολική δε, αξία των εξαγόμενων προϊόντων, αμυντικής και αεροδιαστημικής βιομηχανίας για το 2018, ανήλθε σε 2,2 δις δολάρια.⁵⁶

3.3 Κύπρος

Η γεωστρατηγική θέση της Κύπρου, ευρισκόμενη στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, είναι αυτή που καθιστά υψηλή τη γεωπολιτική της αξία. Είναι το «αβύθιστο αεροπλανοφόρο» από το οποίο αεροναυτικές δυνάμεις μπορούν να ενεργήσουν στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και ευρύτερα προς την Εγγύς και Μέση Ανατολή καθώς και τη Βαλκανική Χερσόνησο και τον Εύξεινο Πόντο. Αποτελεί ζωτικό χώρο του στρατηγικού τριγώνου Κρήτης – Κύπρου – Αιγύπτου, καθώς και των κυρίων αξόνων επιχειρήσεων της Μεσογείου. Χαρακτηριστικά ο πρώην Τούρκος Πρωθυπουργός, Αχμέτ Νταβούτογλου, αναλύει τη γεωπολιτική σημασία της Κύπρου ως εξής: *«Η Κύπρος, που κατέχει μία κεντρική θέση παγκοσμίως από την άποψη της ίσης σχεδόν απόστασης που απέχει από την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική, βρίσκεται μαζί με την Κρήτη πάνω σε έναν άξονα που τέμνονται και οι υδάτινες αρτηρίες. Η Κύπρος που βρίσκεται μεταξύ των Στενών που διαχωρίζουν την Ασία από την Ευρώπη και τη διώρυγα του Σουέζ, η οποία χωρίζει την Ασία από την Αφρική, επέχει επίσης τόπο μιας σταθερής βάσης και αεροπλανοφόρου που είναι σε θέση να ελέγχει τις περιοχές του Περσικού Κόλπου και της Κασπίας και τις υδάτινες αρτηρίες του Άντεν και του Ορμούζ. Δεν μπορεί κανείς να παραβλέψει τη στρατηγική θέση της Κύπρου λόγω της οποίας οι Άγγλοι, παρότι η μεγαλοπρεπής αποικιακή τους περίοδος έχει παρέλθει (ανεπιστρεπτί) αποφάσισαν και μέχρι σήμερα διατηρούν σε αυτή στρατιωτική βάση...»⁵⁷.*

Η Κυπριακή Δημοκρατία τα τελευταία χρόνια έχει προβεί σε εξαιρετικά σημαντικές ενέργειες στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, με την ανακήρυξη ΑΟΖ και την κατάρτιση ενός ιδιαίτερα φιλόδοξου ενεργειακού προγράμματος, τα οποία την καθιστούν σημαντικό παίκτη της περιοχής. Βασικός στόχος όμως παραμένει η επίλυση του Κυπριακού Προβλήματος, καθώς το 37% του εδάφους της Κυπριακής

⁵⁶ Presidency of Republic of Turkey - Investment Office, <https://www.invest.gov.tr/en/sectors/pages/defense-and-aerospace.aspx> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

⁵⁷ Αχμετ. Νταβούτογλου, Το στρατηγικό βάθος, η διεθνή θέση της Τουρκίας,, 9^η Έκδοση, (Αθήνα, Ποιότητα, 2010), σελ. 274

Δημοκρατίας, τελεί από το 1974 υπό τουρκική κατοχή. Η συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παρά τις αδυναμίες αυτής σε επίπεδο αποφάσεων και ενεργειών στην αντιμετώπιση της παράνομης συμπεριφοράς της Τουρκίας, της προσδίδουν αυξημένες διπλωματικές δυνατότητες. Συγχρόνως η ενεργή συμμετοχή της σε σχήματα συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή, της προσδίδει επίσης ένα ιδιαίτερα αξιόλογο στρατιωτικό και διπλωματικό κεφάλαιο.

Οι στρατιωτικές δυνατότητες της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι περιορισμένες, καθώς η Κυπριακή Εθνική Φρουρά, δεν διαθέτει πολεμικό ναυτικό και αεροπορία, με τη συνολική δύναμη του προσωπικού της να ανέρχεται σε 12.000 άτομα.

3.4 Συρία

Η θέση της Συρίας είναι ιδιαίτερα γεωστρατηγική. Είναι κομβική χώρα της Μέσης Ανατολής, καθώς συνορεύει με πέντε ασιατικές χώρες (Τουρκία, Ιράκ, Ιορδανία, Ισραήλ και Λίβανο), ενώ έχει πρόσβαση σε δύο σημαντικούς υδάτινους παράγοντες, στον ποταμό Ευφράτη και στην Ανατολική Μεσόγειο. Από το 2011 η χώρα βρίσκεται σε πόλεμο, ο οποίος ξεκίνησε μεν ως εμφύλιος και εξελίχθηκε σε μια αντιπαράθεση μεταξύ όσων τάσσονται υπέρ ή κατά της πολιτικής ηγεσίας, καθώς πληθώρα κρατών ενεπλάκησαν, καθιστώντας την κατάσταση περίπλοκη.

Οι υποστηρικτές του Προέδρου της χώρας Άσαντ είναι η Ρωσία και το Ιράν, ενώ οι ΗΠΑ, η Βρετανία, Γαλλία, Τουρκία και αρκετά αραβικά κράτη υποστηρίζουν την αντιπολίτευση. Χιλιάδες ένοπλοι Σίιτες Μουσουλμάνοι, εκπαιδευμένοι και χρηματοδοτούμενοι από το Ιράν (της λιβανέζικης οργάνωσης Χεζμπολάχ), αλλά και από το Ιράκ, το Αφγανιστάν και την Υεμένη, έχουν πολεμήσει στο πλευρό του Συριακού Στρατού. Το Ιράν, διέθεσε στα τέλη του 2012, Μονάδες των «Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης», της επίλεκτης δύναμης που αποτελεί τον θεματοφύλακα της Ιρανικής Θεοκρατίας. Η Σαουδική Αραβία, επιθυμώντας να περιορίσει την ιρανική επιρροή, παρείχε όπλα και οικονομική βοήθεια στους αντάρτες. Η Τουρκία έχει υποστηρίξει τους αντάρτες, αλλά έχει επικεντρωθεί στη χρήση τους ως αντίβαρο στην κουρδική πολιτοφυλακή που κυριαρχεί στο SDF⁵⁸, την οποία αντιμετωπίζει ως

⁵⁸ Οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF), αποτελούν μια πολυεθνική και πολυθρησκευτική συμμαχία που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια του συριακού εμφυλίου πολέμου (Οκτώβριος 2015), στην οποία συμμετέχουν Κουρδικές, Αραβικές, Ασσυριακές, Αρμένικες, Τουρκμένικες και Καυκάσιες πολιτοφυλακές.

επέκταση του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΡΚΚ). Επίσης, το Ισραήλ έχει πραγματοποιήσει αεροπορικές επιθέσεις σε στρατιωτικές βάσεις της Συρίας και σε άλλες εγκαταστάσεις, με σκοπό να αποτρέψει τη μεταφορά προηγμένων όπλων στην (εχθρική για το Ισραήλ) Χεζμπολάχ μέσω της Συρίας.⁵⁹

Καθώς η σύγκρουση στη Συρία βαίνει προς το τέλος της, το καθεστώς του Μπασάρ Αλ Άσαντ αντιμετωπίζει το δύσκολο έργο να οργανώσει το κράτος και να εδραιώσει την ειρήνη, αφού ακόμα κι αν το καθεστώς ελέγχει πλήρως την περιοχή, θα υπάρξει μια μακρά περίοδος εσωτερικής αστάθειας. Συνεπώς, η αναδιοργάνωση των Συριακών Ενόπλων Δυνάμεων (ΣΕΔ), παραμένει υψηλή προτεραιότητα για τη Συριακή Κυβέρνηση και τους συμμάχους της. Η υφιστάμενη κακή κατάσταση των ΣΕΔ είναι αποτέλεσμα του δεκαετούς πολέμου, αλλά η παύση στις εχθροπραξίες καθιστά δυνατή την αναδιοργάνωσή τους.

Δεν φαίνεται δυνατή η επάνοδος των ΣΕΔ στην προ εμφυλίου πολέμου κατάσταση, όπου ήταν προσανατολισμένες στην άμυνα της χώρας από εξωτερικούς αντιπάλους, καθώς πλέον η πραγματικότητα της συριακής σύγκρουσης καθιστά μια εσωτερική δύναμη ασφαλείας την πιο πιθανή επιλογή για αναδιοργάνωση. Η Ρωσία μπορεί να είναι βασικός παράγοντας στο μέλλον των ΣΕΔ, καθώς έχει ήδη πειραματιστεί σε αυτό, με τη δημιουργία νέων, μεγάλου κλιμακίου Μονάδων και την ένταξη διαφόρων παραστρατιωτικών και ανταρτικών ομάδων σε αυτές.⁶⁰

3.5 Λίβανος

Ο Λίβανος παραδοσιακά υπήρξε σημαντικός εμπορικός κόμβος για τη Μέση Ανατολή. Λόγω των συνόρων του με τη Συρία και το Ισραήλ και την περίπλοκη κοινοτική του σύνθεση, βρέθηκε πολλές φορές στο επίκεντρο των συγκρούσεων. Σίιτες και Σουνίτες μουσουλμάνοι, Χριστιανοί και Δρούζοι είναι οι κύριες πληθυσμιακές ομάδες, σε μια χώρα που αποτελεί καταφύγιο για τις μειονότητες της περιοχής εδώ και αιώνες.

Ο Λίβανος, στο πρόσφατο παρελθόν θεωρούνταν ως η «Ελβετία της Μέσης

⁵⁹ Μαριάννα Κουτέλα, Συρία: Ένας Εμφύλιος Πόλεμος στο «βωμό» του Ανταγωνισμού των Μεγάλων Δυνάμεων, ΚΕΔΙΣΑ, 7 Ιουνίου 2020, <https://kedisa.gr/συρία-ένας-εμφύλιος-πόλεμος-στο-βωμό/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

⁶⁰ Anton Lavrov, The Efficiency of the Syrian Armed Forces: An Analysis of Russian Assistance, MALCOLM H. KERR, CARNEGIE MIDDLE EAST CENTER, 26 Μαρτίου 2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/26/efficiency-of-syrian-armed-forces-analysis-of-russian-assistance-pub-81150> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

Ανατολής», χώρα πρότυπο πολύ-πολιτισμικότητας, που προσέλκυε επενδυτές από το εξωτερικό. Αυτό όμως είναι κάτι που πλέον έχει αλλάξει καθώς για τα αραβικά κράτη, όπως η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ, η ενισχυμένη παρουσία της Χεζμπολάχ⁶¹ στην πολιτική σκηνή του Λιβάνου είναι πια μη αποδεκτή. Καθώς τα ανοιχτά μέτωπα με το Ιράν πληθαίνουν, η λογική με την οποία τα αραβικά κράτη παράβλεπαν στην ιρανική επιρροή στο Λίβανο βρίσκει όλο και λιγότερη εφαρμογή. Ανάλογα, για τα κράτη της Δύσης, που εκπόνησαν το σχέδιο Cedre, για τη χρηματοδότηση της χώρας με περίπου \$11 δισεκατομμύρια, η έλλειψη προόδου στη δημοσιονομική εξυγίανση πάγωσε την εκταμίευση των κεφαλαίων⁶². Η κατάσταση στη χώρα έγινε πλέον τραγική, όταν στις 4 Αυγούστου 2020, μια ισχυρότατη έκρηξη, που προκλήθηκε από 2.750 τόνους αποθηκευμένου νιτρικού αμμωνίου στο λιμάνι της Βυρηττού, κατάστρεψε περίπου το 50% της πόλης, πυροδοτώντας παράλληλα βίαιες κοινωνικές αναταραχές με αίτημα την ανανέωση της πολιτικής τάξης, την οποία κατηγορούν για διαφθορά και ανικανότητα.⁶³

Η κύρια δύναμη των Ενόπλων Δυνάμεων του Λιβάνου είναι ο Στρατός Ξηράς, καθώς το Πολεμικό Ναυτικό και η Πολεμική του Αεροπορία, διαθέτουν υποτυπώδη δύναμη. Η ενεργή δύναμη του προσωπικού για το 2020 ανήλθε σε 75.000, με τη στρατιωτική θητεία να μην είναι υποχρεωτική από το 2007 και έπειτα. Όσον αφορά δε τη στρατιωτική ισχύ συνολικά, ο Λίβανος, για το 2020, κατατάχθηκε στην 118η θέση⁶⁴.

3.6.Ισραήλ

Το Ισραήλ λόγω της γεωγραφίας του χώρου του στερείται αξιόλογου στρατηγικού βάθους. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την περιορισμένη ικανότητα

⁶¹ Η Χεζμπολάχ είναι η πιο ισχυρή ομάδα στον Λίβανο λόγω της βαριά οπλισμένης πολιτοφυλακής. Είναι πολιτικό κίνημα και αντάρτικος στρατός, αντλώντας την υποστήριξή του από τον σιιτικό πληθυσμό του Λιβάνου. Ιδρύθηκε το 1982 από τους «Φρουρούς της Ισλαμικής Επανάστασης», του ιρανικού στρατού και στηρίζεται οικονομικά από το ίδιο το Ιράν, ενώ πολιτική στήριξη του παρέχει και η Συρία.

⁶²Συμέλα Τουχτίδου, Τι συμβαίνει στο Λίβανο, Euronews 21 Οκτωβρίου 2019, <https://gr.euronews.com/2019/10/21/ti-simbainei-sto-libano> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

⁶³Sigma live Ανάλυση/Λίβανος:Το πολιτικό αδιέξοδο και ο κίνδυνος «Σομαλοποίησης», <https://www.sigmalive.com/news/international/654014/analysilivanos-to-politiko-adiexodo-kai-o-kindynos-somalopoiisis> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁶⁴ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=lebanon (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

ελιγμών που αυτό συνεπάγεται και την περικύκλωσή του από κατά κύριο λόγο εχθρικά διακείμενα αλλόθρησκα κράτη, που σε κάθε περίπτωση αποτελούν πραγματικές ή δυνητικές πηγές κινδύνου για την ασφάλεια του, προκαλούν έντονη ανησυχία για την επιβίωσή του έχοντας δημιουργήσει ένα ισχυρό «δίλημμα ασφαλείας».

Την αίσθηση πολιορκίας που έχει δημιουργήσει αυτή η κατάσταση, το Ισραήλ την αντιμετωπίζει τόσο με εσωτερική εξισορρόπηση, επενδύοντας διαχρονικά στη διατήρηση ισχυρών και τεχνολογικά προηγμένων Ενόπλων Δυνάμεων και στην εκμετάλλευση εθνικών πηγών ενέργειας, όσο και με εξωτερική εξισορρόπηση, η οποία εστιάζει στην πάγια συμμαχία με τις ΗΠΑ, και στις πολύπλευρες δράσεις της δραστηριότητας εβραϊκής διασποράς σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Αν και είναι μικρή σε πληθυσμό χώρα, διατηρεί μεγάλες, άρτια εξοπλισμένες και αξιόμαχες Ένοπλες Δυνάμεις. Καθώς η στρατιωτική θητεία είναι υποχρεωτική, τόσο για τους άνδρες, όσο και για τις γυναίκες, η ενεργή δύναμη του προσωπικού ανέρχεται σε 169.500 άτομα. Ο ετήσιος αμυντικός προϋπολογισμός για το 2019 ανήλθε σε 20,5 δις δολάρια, που αντιστοιχεί στο 5,3% του ΑΕΠ⁶⁵. Η χώρα κατατάσσεται στην 18η θέση παγκοσμίως στη στρατιωτική ισχύ,⁶⁶ χωρίς όμως να λαμβάνεται υπόψη το πυρηνικό της οπλοστάσιο, καθώς ενώ για τη διεθνή κοινότητα υφίσταται, το Ισραηλινό Κράτος διατηρεί θέση αμφισημίας χωρίς να παραδέχεται ή να αρνείται την ύπαρξή του.⁶⁷

Το Ισραήλ έχει επενδύσει με μεγάλη επιτυχία στον κρίσιμο τομέα της αμυντικής βιομηχανίας προς όφελος της εθνικής ασφάλειας και οικονομίας. Η κυβέρνηση, η οποία κατέχει τρεις μεγάλες αμυντικές εταιρείες, ενθάρρυνε και τη σύσταση ιδιωτικών εταιρειών για τον εξοπλισμό των ΕΔ της. Μικρές και μεγάλες εταιρείες σχεδιάζουν και παράγουν προϊόντα διττής χρήσης, για στρατιωτικούς και ειρηνικούς σκοπούς. Σε αυτή την προσπάθεια, ο ιδιωτικός τομέας συνεργάζεται στενά με εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα της χώρας. Έτσι, σήμερα το Ισραήλ παράγει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, από πυρομαχικά, φορητά όπλα και μέσα

⁶⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Israel_Defense_Forces (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁶⁶ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=israel (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁶⁷ Victor Esin, Advantageous Ambiguity: Israel's Nuclear Arsenal, CARNEGIE MOSCOW CENTER, 25 Σεπτεμβρίου 2020, <https://carnegie.ru/commentary/82790> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

πυροβολικού, έως εξελιγμένα ηλεκτρονικά συστήματα και άρματα μάχης. Η ανάπτυξη δε μιας εξελιγμένης αμυντικής βιομηχανίας, έχει οδηγήσει σε εξαγωγές οι οποίες σήμερα αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της⁶⁸.

3.7 Αίγυπτος

Η Αίγυπτος αποτελεί κομβική χώρα για τη Μέση Ανατολή αποτελώντας διεθνικό σημείο αναφοράς τόσο για τους Άραβες όσο και για τους Μουσουλμάνους Σουνίτες. Συγχρόνως κατέχει μια γεωγραφική θέση τεράστιας στρατηγικής σημασίας και αξίας και αποτελεί γέφυρα επικοινωνία μεταξύ του δυτικού κόσμου και των Αράβων. Μετά την πτώση των Αδελφών Μουσουλμάνων και την άνοδο στην κυβέρνηση του κοσμικού καθεστώτος του Στρατάρχη Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι αποτελεί πλέον εχθρό της Τουρκίας.⁶⁹

Οι γεωπολιτικές προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η εκάστοτε Αιγυπτιακή ηγεσία, είναι αφενός μεν, η δημιουργία μιας ευνοϊκής τάξης πραγμάτων στην Μέση Ανατολή, αφετέρου δε σε επίπεδο εσωτερικών διεργασιών η αντιμετώπιση των ακραίων θρησκευτικών ομάδων, μέσω της προαγωγής του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της, η οποία δύναται να επιτευχθεί από τη μια πλευρά με την αρχή της αυτοβοήθειας, που συνίσταται στην εκμετάλλευση ιδίων πόρων και στην τόνωση των εξαγωγών έναντι των εισαγωγών και στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη και από την άλλη πλευρά στην υιοθέτηση μιας πολιτικής η οποία θα αποσκοπεί στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Πλέον αυτών η υφιστάμενη κατάσταση έντονης αναταραχής και γενικευμένης αστάθειας στη γειτονική Λιβύη, στην οποία ενεργοποιούνται ομάδες οι οποίες ανήκουν στο επονομαζόμενο Ισλαμικό Κράτος, ενδεχομένως και ανάλογα των εξελίξεων, να αποτελέσει στο εγγύς μέλλον σοβαρή εστία απειλής για την Αιγυπτιακή ασφάλεια. Όντας υποχρεωμένη να αλληλεπιδρά με την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, η Αίγυπτος είναι μια από τις ηγέτιδες δυνάμεις στον ισλαμικό κόσμο, συμμετέχοντας τόσο στο ιστορικό, όσο και στο πολιτισμικό γίγνεσθαι της περιοχής.

Η Αίγυπτος διαθέτει ισχυρές Ένοπλες Δυνάμεις, ευρισκόμενη στην 9η θέση

⁶⁸ JEWISH VIRTUAL LIBRARY, Israel Science & Technology: Defense Industry, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israeli-defense-industry> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁶⁹ ΣΚΑΙ, Ερντογάν εναντίον Σίσι: Γιατί ένα «παιχνίδι κυριαρχίας» εξελίχθηκε σε βεντέτα, 11 Ιουνίου 2020 <https://www.skai.gr/news/world/erntogan-enantion-sisi-giati-ena-paixnidi-kyriarxias-ekselixthike-se-venteta> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

παγκόσμια σε στρατιωτική ισχύ⁷⁰, η δύναμη των οποίων ανέρχεται σε 438.500 άτομα. Η θητεία είναι υποχρεωτική για όλους τους άνδρες και ο αμυντικός προϋπολογισμός για το 2019 ανήλθε σε 11,1 δις δολάρια, σε ποσοστό 3% του ΑΕΠ⁷¹.

Στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας οι εθνικές αμυντικές εταιρείες της Αιγύπτου έχουν να παρουσιάσουν προϊόντα όπως φορητό οπλισμό, θωρακισμένα οχήματα και ραντάρ. Ωστόσο, η πλειονότητα αυτών των συστημάτων εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εισαγόμενη τεχνολογία και συνοδεύεται από σημαντικούς εξαγωγικούς περιορισμούς, με αποτέλεσμα να μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες χαμηλού επιπέδου της χώρας και όχι να ανταγωνιστούν σοβαρά τις διεθνείς αγορές όπλων.⁷²

3.8 Λιβύη

Η Λιβύη αποτέλεσε θέατρο επιχειρήσεων στο οποίο πρωταγωνίστησαν οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές: η Κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας (GNA) υπό τον ισλαμιστή πρωθυπουργό Φαγέζ Αλ Σαράζ και το Λιβυκό Εθνικό Στρατό (LNA) υπό το στρατάρχη Χαλίφα Χάφταρ, καθώς και κράτη όπως η Ιταλία, η Γαλλία, η Ρωσία, η Τουρκία, η Αίγυπτος, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) και το Κατάρ που συνδράμουν, ανάλογα με τα συμφέροντά τους,

Η σημερινή κατάσταση στη βορειοαφρικανική χώρα είναι αποτέλεσμα της σύγκρουσης που ξέσπασε το 2014 εξαιτίας των διαφωνιών μεταξύ των ισλαμικών κομμάτων και των υπόλοιπων ανταρτών που ανέτρεψαν τον Μουαμάρ Καντάφι. Αυτή τη στιγμή η Λιβύη αποτελεί ένα «αποτυχημένο κράτος» στην καρδιά της Μεσογείου. Σύμφωνα δε με τον πολύ εύστοχο τίτλο του Ταρέκ Μεγκεριζί, αναλυτή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων (ECFR), σήμερα διεξάγεται εκεί ένας «παγκόσμιος εμφύλιος πόλεμος», στον οποίο έχουν, με τον δικό τους τρόπο, εμπλακεί όλοι οι μεγάλοι παίκτες της διεθνούς πολιτικής.⁷³

⁷⁰https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=egypt (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁷¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_Armed_Forces (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁷² The Tahrir Institute for Middle east policy, False Hopes and False Starts: Egypt's Effort to Modernize its Military Industry, 25 Ιουλίου 2019 <https://timep.org/commentary/analysis/egypt-modernize-military/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁷³ΤΑ ΝΕΑ, Λιβύη: Η χαρτογράφηση ενός περίπλοκου παιχνιδιού, 02 Ιανουαρίου 2020 <https://www.tanea.gr/2020/01/02/world/livyi-i-xartografisi-enos-periplokou-paixnidιου/>(έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

Κεφάλαιο τέταρτο: Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας στο Σύμπλεγμα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου

4.1 Ελλάδα - Κύπρος

Η στρατιωτική συνεργασία των δύο κρατών αρχίζει από ιδρύσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπου η Ελλάδα ως εγγυήτρια δύναμη εγκατέστησε στο κυπριακό έδαφος την Ελληνική Δύναμη Κύπρου (ΕΛΔΥΚ). Ακολούθως, η Εθνική Φρουρά οργανώθηκε με τη βοήθεια - και στα πρότυπα - του Ελληνικού Στρατού και η ΕΛΔΥΚ τέθηκε υπό τον Επιχειρησιακό Έλεγχο του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς (ΓΕΕΦ) για την εξασφάλιση της άμυνας του Δημοκρατίας.

Μία νέα προσέγγιση στη στρατιωτική συνεργασία των δύο κρατών, επήλθε με τη θέσπιση του Δόγματος Ενιαίου Αμυντικού Χώρου (ΕΑΧ), το οποίο προέβλεπε την ένταξη της Κύπρου στον αμυντικό σχεδιασμό της Ελλάδας. Δεν αποτελούσε ένα στρατιωτικό εγχείρημα στη στενή του έννοια, αλλά ένα ευρύτερο σχέδιο μέσα σε ένα σαφές στρατηγικό και πολιτικό πλαίσιο και εντάχθηκε σε μια ευρύτερη αντίληψη της στρατηγικής του Ελληνισμού που θεωρεί ότι η Ελλάδα χωρίς την Κύπρο είναι ακρωτηριασμένη, αλλά και η Κύπρος δεν μπορεί να επιβιώσει, ως μέρος του Ελληνισμού, χωρίς πολυδιάστατη και λειτουργική σύνδεση με την Ελλάδα. Δεν υπήρξε έγγραφη συμφωνία ούτε και κύρωση από τα Κοινοβούλια των δύο Κρατών και ήταν απόρροια της συνάντησης των δύο ηγετών, Ανδρέα Παπανδρέου και Γλαύκου Κληρίδη στις 16 Νοεμβρίου του 1993.

Ακρογωνιαίος λίθος του ΕΑΧ ήταν ο συντονισμός των εξοπλισμών και των σχεδίων άμυνας Θράκης-Αιγαίου-Κύπρου, που προωθήθηκε με κοινές συνεδριάσεις επιτελών, ασκήσεις επί χάρτου και κοινές ασκήσεις στο κυπριακό έδαφος, οι οποίες δεν ήταν σημαντικές μόνο από στρατιωτική πλευρά, αλλά ήταν καταλυτικές στην εμπέδωση εμπιστοσύνης στον Κυπριακό λαό, ότι η Ελλάδα είναι παρούσα. Το 2000, πραγματοποιήθηκε για τελευταία φορά άσκηση με τη συμμετοχή ελληνικών αεροναυτικών δυνάμεων, ενώ στις 29 Σεπτεμβρίου 2008 μία αναφορά του τότε Υπουργού Άμυνας της Κύπρου Κώστα Παπακώστα «ενταφίασε» το ΕΑΧ δηλώνοντας ότι *«Στην ουσία το Δόγμα του ΕΑΧ ήταν ένα προεκλογικό πυροτέχνημα που δεν είχε πρακτική εφαρμογή, και όταν γίνονταν τέτοιες ασκήσεις, γίνονταν παράλληλα και ασκήσεις των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στα κατεχόμενα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κλίμα εχθρότητας και κίνδυνος σύγκρουσης και τίποτε*

περισσότερο». ⁷⁴.

Η στρατιωτική συνεργασία των δύο κρατών είναι δεδομένη, καθώς ο Αρχηγός και ο Επιτελάρχης του ΓΕΕΦ, είναι αξιωματικοί εξ Ελλάδος, οι Κύπριοι Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί εκπαιδεύονται στις Παραγωγικές Σχολές της Ελλάδας και η ΕΛΔΥΚ είναι ενταγμένη στο σχέδιο άμυνας της Κύπρου. Πλέον αυτών όμως το πλαίσιο της διμερούς αμυντικής συνεργασίας είναι ασαφές.

4.2 Ελλάδα - Ισραήλ

Μεταξύ των δύο κρατών υφίστανται τρεις Συμφωνίες αμυντικής συνεργασίας, οι οποίες έχουν κυρωθεί και από τα αντίστοιχα Κοινοβούλια:

Η πρώτη, υπογράφηκε στις 04 Σεπτεμβρίου 2011 στο Τελ Αβίβ και αφορά στην «ενίσχυση της Αμυντικής, Στρατιωτικής, Στρατηγικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας» στους ακόλουθους τομείς: (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α)

- Αμυντικής Πολιτικής
- Αμυντική Βιομηχανική και Τεχνολογική Συνεργασία, περιλαμβανομένων δραστηριοτήτων Αμυντικής Έρευνας και ανάπτυξης.
- Στρατιωτική Συνεργασία.
- Στρατηγικός Συντονισμός και Συνεργασία

Η υλοποίηση των ανωτέρω, πραγματοποιείται μέσω των εξής δραστηριοτήτων, για τη διευθέτηση των οποίων συστάθηκε Ανώτατη Κοινή Ομάδα Εργασίας:

- Συναντήσεις υψηλόβαθμων αξιωματούχων από τα δύο μέρη.
- Αμοιβαίες επισκέψεις και προγράμματα ανταλλαγής επαγγελματιών.
- Ανταλλαγή στρατιωτικής και τεχνολογικής τεχνογνωσίας και εμπειρογνωμοσύνης.
- Παρακολούθηση σεμιναρίων, συζητήσεων και συμποσίων
- Κατάρτιση κοινών προγραμμάτων.

Η δεύτερη Συμφωνία, υπογράφηκε στο Τελ Αβίβ, στις 19 Ιουλίου 2015 και αφορά στη συμφωνία των δύο κρατών, σχετικά με το «Καθεστώς των Δυνάμεών τους». (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β)

⁷⁴ Γεράσιμος Αρσένης, Η γεωστρατηγική σημασία του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας-Κύπρου, 01 Απριλίου 2009, <http://www.garsenis.gr/κειμενο-γεω-αρσενη-με-τιτλο-η-γεωστρα/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

Με τη Συμφωνία, καθορίστηκε το καθεστώς των δυνάμεων, στο πλαίσιο της μελλοντικής στρατιωτικής συνεργασίας τους στις εξής στρατιωτικές δραστηριότητες:

- Επισκέψεις πλοίων και αεροσκαφών.
- Κοινές στρατιωτικές ασκήσεις και εκπαιδεύσεις, εντός ή εκτός της επικράτειας των δύο κρατών.
- Κοινά προγράμματα αμυντικής έρευνας και ανάπτυξης.

Η τελευταία Συμφωνία, υπογράφηκε στην Αθήνα, σε συνέχεια αυτής του 2011, στις 01 Νοεμβρίου 2016 και αφορά στην «Προμήθεια Εξοπλισμού και Υπηρεσιών Άμυνας». (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ)

4.3 Ελλάδα - Κύπρος - Ισραήλ

Στις 08 Σεπτεμβρίου 2020, υπογράφηκε στην Αθήνα ΠΣΣ, που αφορά στην τριμερή συνεργασία Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ, για το 2021, με σκοπό τη διεξαγωγή κοινών ασκήσεων και επιχειρησιακών δραστηριοτήτων.⁷⁵

4.4 Ελλάδα - Αίγυπτος

Μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, είναι σε ισχύ δύο Αμυντικές Συμφωνίες, κυρωμένες από τα αντίστοιχα Κοινοβούλια.

Η πρώτη Συμφωνία, που υπογράφηκε στην Αθήνα στις 19 Ιουνίου 1997 αποτελεί Πρωτόκολλο Στρατιωτικής Συνεργασίας και έθεσε το πλαίσιο για τη συνεργασία, μεταξύ άλλων, στους παρακάτω τομείς: (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ)

- Ανταλλαγή επισκέψεων αξιωματούχων.
- Ανταλλαγή τεχνικών, τεχνολογικών και βιομηχανικών πληροφοριών, για τη βελτίωση και παραγωγή αμυντικού εξοπλισμού.

Η δεύτερη Συμφωνία, υπογράφηκε στην Αθήνα, στις 25 Νοεμβρίου 2014 και αποτελεί «Μνημόνιο Κατανόησης για τη Στρατιωτική Συνεργασία» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε). Μεταξύ άλλων προβλέπει:

- Στην Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας
- Στις αμυντικές βιομηχανίες και στην επιστημονική έρευνα
- Στην ανάπτυξη, παραγωγή και συντήρηση οπλισμού και στρατιωτικού

⁷⁵ ΓΕΕΘΑ, 08 Σεπτεμβρίου 2020 <https://geetha.mil.gr/ypografi-programmatos-trimeroy-stratiotikis-synergias-elladas-kyproy-israil/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

εξοπλισμού.

- Συμμετοχή σε ασκήσεις.

4.5 Ελλάδα - Λίβανος

Στις 02 Μαΐου 2018, σε συνάντηση των Υπουργών Άμυνας των δύο χωρών στην Αθήνα, υπογράφηκε Συμφωνία Διμερούς Αμυντικής Συνεργασίας, όπου μεταξύ άλλων ο Λιβανέζος Υπουργός έλαβε σαφή θέση υπέρ της Ελλάδας, στην αντιπαράθεσή της με την Τουρκία, στο θέμα που είχε προκύψει με τη σύλληψη των δύο ελλήνων στρατιωτικών στον Έβρο.⁷⁶

4.6 Ελλάδα - Κύπρος - Αίγυπτος

Στις 5 Νοεμβρίου 2019 στην Αθήνα, πραγματοποιήθηκε η 3η Τριμερής Συνάντηση των Υπουργών Άμυνας Ελλάδας - Κύπρου - Αιγύπτου, με σκοπό την περαιτέρω συνεργασία τους στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, κατά την οποία εκδόθηκε κοινή δήλωση η οποία μεταξύ άλλων αναφέρει⁷⁷:

- Την επιθυμία για συνέχιση της συνεργασίας στον αμυντικό και αμυντικοτεχνικό τομέα.
- Τη συνέχιση διεξαγωγής των κοινών στρατιωτικών ασκήσεων και τη διερεύνηση ανάπτυξης νέων πτυχών στην αμυντική τους συνεργασία.
- Την καταδίκη της Τουρκίας για τις παράνομες δραστηριότητές της στην κυπριακή ΑΟΖ.

4.7 Κύπρος

Σε διμερές επίπεδο, η Κύπρος έχει υπογράψει και υλοποιεί ΠΣΣ με την Αίγυπτο, το Ισραήλ και το Λίβανο⁷⁸. Μέσω των προγραμμάτων αυτών υλοποιούνται: η συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων τους σε κοινές στρατιωτικές ασκήσεις και σε προγράμματα κατάρτισης προσωπικού, καθώς επίσης και

⁷⁶ OLYMPIA, Ιστορική δήλωση στήριξης από το Λίβανο έναντι της Τουρκίας ενώπιον του ΥΕΘΑ Πάνου Καμμένου, 02 Μαΐου 2018, <https://www.olympia.gr/ellada/istoriki-dilosi-stirixis-apo-to-livan/?amp> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

⁷⁷ΥΕΘΑ, Ολοκλήρωση 3ης Τριμερούς Συναντήσεως Ελλάδος – Κύπρου – Αιγύπτου, <http://www.mod.mil.gr/synanteyxeis-typoy/oloklirosi-3is-trimeroy-synantiseos-ellados-kyproy-aigyptoy> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

⁷⁸ ΥΠΙΑΜ ΚΥΠΡΟΥ, <https://mod.gov.cy/διμερείς-σχέσεις.html> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

ανταλλαγές επισκέψεων αξιωματούχων των Υπουργείων Άμυνας και των Ένοπλων Δυνάμεων.

4.8 Τουρκία - Λιβύη

Στις 27 Νοεμβρίου 2019, στην Κωνσταντινούπολη, συνομολογήθηκε από τον Τούρκο Πρόεδρο, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και τον Πρόεδρο της διεθνούς αναγνωρισμένης Κυβέρνησης της Λιβύης (GNA) Φάγιεζ Αλ Σάρατζ, συμφωνία συνεργασίας στο στρατιωτικό τομέα και στον τομέα της ασφάλειας, ταυτόχρονα με την υπογραφή συμφωνίας για τον καθορισμό των μεταξύ τους θαλάσσιων συνόρων. Το Μνημόνιο Συνεργασίας (MOU), προβλέπει επίσης τη στενή συνεργασία Τουρκίας και Λιβύης στους τομείς των πληροφοριών, της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, της αμυντικής βιομηχανίας και της μετανάστευσης.⁷⁹ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ)

Το Μνημόνιο, αν και απέκτησε ισχύ νόμου για την Τουρκία, κατόπιν εγκρίσεώς του από το Τουρκικό Κοινοβούλιο, δεν έτυχε της ίδιας αντιμετώπισης από το Λιβυκό Κοινοβούλιο, το οποίο στηρίζει τον Χαλίφα Χάφταρ, καθώς το απέρριψε και ψήφισε υπέρ της κατάργησης των διπλωματικών σχέσεων με την Άγκυρα, ζητώντας να ασκηθούν κατηγορίες εναντίον του πρωθυπουργού της κυβέρνησης της Τρίπολης Σάρατζ.⁸⁰

4.9 Τουρκία - Λίβανος

Η Τουρκία με το Λίβανο διατηρεί στρατιωτική συνεργασία. Εκτός των στρατευμάτων που διαθέτει στη δύναμη των Ηνωμένων Εθνών, γνωστή ως UNIFIL που από το 1978 βρίσκονται στην περιοχή για την παροχή ασφάλειας μετά τη διένεξη με το Ισραήλ⁸¹, διατηρεί και διμερή στρατιωτική συνεργασία καθώς οι Λιβανικές

⁷⁹ NAYTEMΠΟΡΙΚΗ, Τουρκία: Εγκρίθηκε από την Εθνοσυνέλευση η συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας με τη Λιβύη, 21 Δεκεμβρίου 2019, <https://m.naftemporiki.gr/story/1545223/tourkia-egkrithike-apo-tin-ethnosuneleusi-i-sumfonia-stratiotikis-sunergasias-me-ti-libui> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

⁸⁰ EURONEWS, «Όχι» από τη λιβυκή βουλή στη στρατιωτική συμφωνία με την Τουρκία, 04 Ιανουαρίου 2020, <https://gr.euronews.com/2020/01/04/oxi-apo-to-koinoboylio-tis-libis-stin-strativtiki-symfinia-me-tin-toyrkia> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

⁸¹ DAILY SABAH, Turkey extends deployment of UNIFIL peacekeeping troops in Lebanon, 07 Οκτωβρίου 2020 <https://www.dailysabah.com/politics/legislation/turkey-extends-deployment-of-unifil-peacekeeping-troops-in-lebanon> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

Ένοπλες Δυνάμεις τυγχάνουν υλικής στήριξης από την Τουρκία.⁸² Χαρακτηριστικά, αναφέρεται η διάθεση ποσότητας πυρομαχικών τον Οκτώβριο του 2020⁸³.

4.10 Ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή.

Η μεγάλη στρατηγική σημασία της Ανατολικής Μεσογείου την καθιστά πόλο έλξης των μεγάλων δυνάμεων, καθώς και πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ περιφερειακών ή μη δυνάμεων. Η έντονη παρουσία αμερικανικών, ρωσικών, γαλλικών, ελληνικών, τουρκικών, αιγυπτιακών, ακόμη και γερμανικών πολεμικών πλοίων, η Ανατολική Μεσόγειος καθίσταται μια από τις πιο στρατιωτικοποιημένες θάλασσες του κόσμου

Η αμερικανική παρουσία στην περιοχή εξασφαλίζεται με τη στρατιωτική συνεργασία των χωρών της περιοχής, στο πλαίσιο της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (της οποίας ηγείται) ή και με διμερείς συνεργασίες. Έτσι, η συνεργασία με Ελλάδα και Τουρκία, που αποτελούν τη νότια πτέρυγα του NATO και των οποίων είναι κύριος προμηθευτής οπλικών συστημάτων, της παρέχει σημαντικές στρατιωτικές βάσεις, για την εξυπηρέτηση των αεροναυτικών της δυνάμεων, ενώ αντίστοιχες δυνατότητες, της προσδίδουν και οι βρετανικές βάσεις την Κύπρο. Κύριος σύμμαχος στην περιοχή, εκτός NATO, παραμένει όμως το Ισραήλ, καθώς «*Η ασφάλεια του Ισραήλ αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ*»⁸⁴ με το οποίο υπάρχει ταύτιση των στρατηγικών τους συμφερόντων. Όσον αφορά την Αίγυπτο, υφίσταται επίσης διμερής στρατιωτική συνεργασία⁸⁵, ενώ επίσης αποτελεί προμηθευτή της σε οπικά συστήματα.

Σήμερα όμως, το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την περιοχή έχει μειωθεί σημαντικά, γεγονός που οφείλεται στο ότι η προσοχή τους έχει στραφεί σε άλλες θαλάσσιες περιοχές, όπως ο Περσικός Κόλπος, για την αντιμετώπιση του

⁸² ANADOLU AGENCY, Lebanon Defense Minister hails Turkish support for army, Turkey voiced its support for Lebanon's armed forces at this year's Rome II conference, 17 Οκτωβρίου 2018 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/lebanon-defense-minister-hails-turkish-support-for-army/1284822#> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

⁸³ XINHUANET, Lebanese army receives military support from Turkey, 21 Οκτωβρίου 2020 http://www.xinhuanet.com/english/2020-10/21/c_139457227.htm (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

⁸⁴ US DEPARTMENT OF STATE, US Relations With Israel, <https://www.state.gov/u-s-relations-with-israel/> (έγινε πρόσβαση στις 11 Ιανουαρίου 2021)

⁸⁵ US EMBASSY IN EGYPT, U.S. and Egypt Hold 31st Military Cooperation Committee Meeting, <https://eg.usembassy.gov/u-s-and-egypt-hold-31st-military-cooperation-committee-meeting/> (έγινε πρόσβαση στις 11 Ιανουαρίου 2021)

αναθεωρητικού Ιράν και η Νότια Σινική Θάλασσα με σκοπό να αποτραπεί η εκεί επιδιωκόμενη κινεζική κυριαρχία. Έτσι, η εμπλοκή της Ρωσίας στην Ανατολική Μεσόγειο, φαίνεται να κινείται στη λογική της παρέμβασης, όπου και όταν οι ΗΠΑ και η ΕΕ δείχνουν απροθυμία ή αδυναμία να επέμβουν, καλύπτοντας έτσι το «κενό ισχύος» που δημιουργείται. Αυτή η λογική φαίνεται να ακολουθείται στην εμπλοκή της τόσο στη Συρία, όσο και στη Λιβύη.

Η εμπλοκή της Ρωσίας στη Συρία, της έδωσε τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τη στρατιωτική της παρουσία στη Μεσόγειο, με την ανάληψη του ελέγχου του ναυστάθμου στην πόλη Ταρτούς,⁸⁶ καθώς και της αεροπορικής βάσης Khmeimim κοντά στην πόλη Λαττάκεια.⁸⁷ Επίσης, η στρατιωτική συνεργασία θα συνεχιστεί, καθώς η αναδιοργάνωση των Συριακών Ενόπλων Δυνάμεων θα υλοποιηθεί με τη βοήθεια της Ρωσίας, σε εξοπλισμό αλλά και τεχνογνωσία.⁸⁸

Η στρατιωτική παρουσία της Ρωσίας στην Ανατολική Μεσόγειο έχει υλοποιηθεί και με την εμπλοκή της στη Λιβύη, όπου έχει ταχθεί στο πλευρό του Στρατάρχη Χάφταρ. Η παρουσία αυτή είναι ανεπίσημη και υλοποιείται μέσω ιδιωτικού μισθοφορικού στρατού της ρωσικής εταιρείας ασφαλείας Wagner Group, για την οποία όμως υπάρχουν στοιχεία ότι υποστηρίζεται από τις ρωσικές ένοπλες δυνάμεις.⁸⁹ Εφόσον ευοδωθεί η επικράτηση του Χάφταρ, η υποστήριξη που του παρέχει η Ρωσία θα της εξασφαλίσει πρόσβαση στα πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου της χώρας, αλλά και συνεργασία σε στρατιωτικό επίπεδο, η οποία μπορεί να κυμανθεί από την εγκατάσταση ρωσικών αεροναυτικών βάσεων, έως και την αναδιοργάνωση των νέων Λιβυκών Ενόπλων Δυνάμεων, όπου σε συνδυασμό με την Συρία, θα εδραιώσει τη ρωσική παρουσία στη Μεσόγειο.

Η παρουσία της Ρωσίας στην περιοχή, επιτυγχάνεται επίσης με τη στρατηγική

⁸⁶ NAVY TIMES, Naval base in Syria anchors Russia to Mediterranean, 26 Σεπτεμβρίου 2019, <https://www.navytimes.com/news/your-navy/2019/09/27/naval-base-in-syria-anchors-russia-to-mediterranean/> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁸⁷ REUTERS, Syria agrees to let Russia expand Hmeimim air base, 19 Αυγούστου 2020, <https://www.reuters.com/article/us-russia-syria-airbase-idUSKCN25F2BP> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁸⁸ Alexey Khlebnikov, Russia and Syrian Military Reform: Challenges and Opportunities, MALKOLM H. KERR, CARNEGIE MIDDLE EAST CENTER, 26 Μαρτίου 2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/26/russia-and-syrian-military-reform-challenges-and-opportunities-pub-81154> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁸⁹ DEUTSCHE WELLE, Russia expands war presence in Libya, 29 Μαΐου 2020, <https://www.dw.com/en/russia-expands-war-presence-in-libya/a-53623666> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

συνεργασία⁹⁰ της με την Αίγυπτο, η οποία αφορά θέματα ασφάλειας, αντιμετώπιση τρομοκρατίας, αλλά και τη διεξαγωγή στρατιωτικών ασκήσεων και συνεκπαιδεύσεων.

Η πρόσβαση της Ρωσίας στα «θερμά ύδατα» της Μεσογείου, αποτελεί μακροπρόθεσμο γεωπολιτικό στόχο της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής, με φυσικό επακόλουθο στη ρωσική στρατηγική σκέψη να έχει διαχρονικά προτεραιότητα η προσέγγιση της Τουρκίας.⁹¹ Στο πλαίσιο αυτό, η συνεργασία των δύο χωρών έχει επεκταθεί και στον αμυντικό τομέα, με την αγορά από την Τουρκία των ρωσικών αντιαεροπορικών συστημάτων S-400. Η προσέγγιση αυτή για τη Ρωσία έχει διττό αποτέλεσμα, καθώς εκτός από τη δημιουργία προϋποθέσεων για τη διεύρυνση της διμερούς στρατιωτικής συνεργασίας, που θα δημιουργήσει ένα ακόμη ρωσικό έρεισμα στη Μεσόγειο, δημιουργεί ρήγμα στη συνοχή του NATO στη νοτιοανατολική πτέρυγιά του. Πλέον αυτών, εξυπηρετεί και τα κοινά ενεργειακά συμφέροντα, τα οποία είναι αντίθετα με τη λειτουργία του αγωγού East Med.⁹²

Η Γαλλία επίσης, έχει αυξήσει σημαντικά την παρουσία της στην περιοχή, καθώς δεν επιθυμεί μια Ανατολική Μεσόγειο όπου θα κυριαρχούν η Τουρκία ή και η Ρωσία, θεωρώντας ότι στην περίπτωση που τα κράτη αυτά αποκτήσουν πλεονέκτημα στην περιοχή, θα εκβιάσουν ή θα απειλήσουν με μεγαλύτερη ευκολία την Ευρώπη. Ο Γάλλος Πρόεδρος Μακρόν, επιχειρεί να καταστήσει τη Γαλλία στην σημαντικότερη δύναμη της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, εκμεταλλευόμενος το κενό ισχύος που υπάρχει και εμποδίζοντας την περαιτέρω αύξηση της παρουσίας αναθεωρητικών δυνάμεων.⁹³

Στο πλαίσιο αυτό, η Γαλλία συνεργάζεται στρατιωτικά με την Ελλάδα⁹⁴ αλλά

⁹⁰ TASS, Egypt's parliament ratifies deal on strategic cooperation with Russia, 16 Δεκεμβρίου 2020, <https://tass.com/politics/1235495> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹¹ Mustafa Aydin, The Long View on Turkish-Russian Rivalry and Cooperation, THE GERMAN MARSALL FUND OF THE UNITED STATES, 08 Ιουνίου 2020, <https://www.gmfus.org/node/14907> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹² SEATRADE MARITIME NEWS, Eastern Med nations square off in blocs for natural gas supply, <https://www.seatrade-maritime.com/offshore/eastern-med-nations-square-blocs-natural-gas-supply> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹³ Γιώργος Μενεσιάν, Παιχνίδια εξουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο: 8+1 Ερωτήσεις και Απαντήσεις, LIBERAL, 27 Σεπτεμβρίου 2020, <https://www.liberal.gr/apopsi/paichnidia-exousias-stin-anatoliki-mesogeio-81-erotiseis-kai-apantiseis/325643> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹⁴ Βασίλης Νέδος, Αναβαθμίζεται η αμυντική σχέση Ελλάδας-Γαλλίας, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 26 Νοεμβρίου 2020, <https://www.kathimerini.gr/politics/561173629/anavathmizetai-i-amyntiki-schesi-elladas-gallias/> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

και την Αίγυπτο⁹⁵⁹⁶. Η συνεργασία με την Ελλάδα αναβαθμίστηκε από το επίπεδο πώλησης αμυντικού υλικού, με τη συνομολόγηση, το Σεπτέμβριο του 2021, ρήτρας αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής. Με την Κύπρο δε, από τον Απρίλιο του 2017, έχει υπογράψει Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ από το Αύγουστο του 2020.⁹⁷

4.11 Η Στρατηγική Σταθερότητα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου

Ο όρος «στρατηγική σταθερότητα», καθιερώθηκε το 1990 από τις ΗΠΑ και τις ΕΣΣΔ, οι οποίες το καθόρισαν ως το να μη δημιουργούνται κίνητρα για οποιαδήποτε χώρα να προβεί πρώτη σε ένα πυρηνικό χτύπημα.⁹⁸

Από τότε που ο όρος εισήλθε για πρώτη φορά στο πυρηνικό λεξικό, υπήρξαν σκέψεις για τον επαναπροσδιορισμό του, όμως παρά την όλη συζήτηση, δεν δόθηκε ένας ενιαίος ορισμός. Ο Edward Warner, ο οποίος υπηρέτησε ως εκπρόσωπος του Υπουργού Άμυνας των ΗΠΑ στις συνομιλίες για τη Νέα Στρατηγική Όπλων (NEW START), επισήμανε ότι ο όρος «στρατηγική σταθερότητα» χρησιμοποιείται σε τρείς περιπτώσεις:

- Στο στενό πλαίσιο, περιγράφει την απουσία κινήτρων για το πρώτο χτύπημα με πυρηνικά όπλα και την απουσία κινήτρων για τη δημιουργία πυρηνικού οπλοστασίου.
- Στο ευρύτερο πλαίσιο, περιγράφει την απουσία ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ πυρηνικών κρατών.
- Γενικά όμως, περιγράφει ένα περιφερειακό ή παγκόσμιο περιβάλλον

⁹⁵ MAJALAT, France will not make its military cooperation with Egypt conditional on human rights, 11 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.majalat.org/news/france-will-not-make-its-military-cooperation-egypt-conditional-human-rights> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹⁶ EGYPT TODAY, Sisi to French Defense Minister: Egypt keen to strengthen military and security relations, 07 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.egypttoday.com/Article/1/95054/Sisi-to-French-Defense-Minister-Egypt-keen-to-strengthen-military> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹⁷ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Σε ισχύ η συμφωνία αμυντικής συνεργασίας Κύπρου-Γαλλίας, 06 Αυγούστου 2020, <https://www.kathimerini.gr/world/1090998/se-ischy-i-symfonia-amyntikis-synergasias-kyproy-gallias/> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

⁹⁸ Dmitri Trenin, Strategic Stability in the Changing World, CARNEGIE MOSCOW CENTER, 21 Μαρτίου 2019, <https://carnegie.ru/2019/03/21/strategic-stability-in-changing-world-pub-78650> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

ασφάλειας στο οποίο τα κράτη απολαμβάνουν ειρηνικές και αρμονικές σχέσεις.⁹⁹

Αν και αρχικά η στρατηγική σταθερότητα αφορούσε στην πρόληψη πολέμου μεταξύ πυρηνικών κρατών, αναγνωρίζεται ότι τα πυρηνικά όπλα δεν είναι πλέον το μόνο ζήτημα που την επηρεάζει, καθώς πολλοί νέοι παράγοντες παίζουν τον 21ο αιώνα, όπως οικονομική αλληλεξάρτηση, πολιτικές σχέσεις, περιφερειακές συγκρούσεις, ενεργειακά ζητήματα, ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και μη πυρηνικά εξελιγμένα συμβατικά συστήματα.¹⁰⁰

Στην περιοχή, η μόνη χώρα που διαθέτει πυρηνικά είναι το Ισραήλ, το οποίο όμως τηρεί μια αδιαφανή στάση, ως προς την κατοχή τους ή όχι, προκειμένου να διατηρεί μια σταθερή στρατιωτική ισορροπία σε πιθανή σύγκρουση στη Μέση Ανατολή. Για το Ισραήλ αυτό είναι στρατηγικά αποδεκτό διότι στην περιοχή υπάρχουν υποψήφια πυρηνικά κράτη (π.χ. Ιράν), αλλά ακόμη κανένας δεν έχει αποκτήσει ακόμη ένα λειτουργικό όπλο. Ως εκ τούτου, πρωταρχικό του στόχο αποτέλεσε η ενίσχυση της συμβατικής στρατιωτικής του ικανότητας και η ανάπτυξη επιτυχημένων μεθόδων για την αποτροπή συμβατικών επιθέσεων. Η πολιτική ασάφειας του Ισραήλ, η οποία στηρίζει τον καθαρά αμυντικό χαρακτήρα της υποτιθέμενης πυρηνικής ικανότητας του, βοήθησε στη θέσπιση ορισμένων κανόνων του παιχνιδιού στη Μέση Ανατολή σε στρατηγικό επίπεδο που οι άλλοι παίκτες έχουν αποδεχτεί, αν και με οργή. Έτσι, το Ισραήλ ακολουθεί μια σκόπιμη πολιτική αδιαφάνειας με τα πυρηνικά του όπλα να μην αποτελούν άμεση απειλή για οποιοδήποτε άλλο κράτος στην περιοχή¹⁰¹

Η στρατηγική σταθερότητα, επηρεάζεται από παράγοντες πολιτικούς και γεωπολιτικούς.¹⁰² Οι πολιτικές ελίτ, αλλά και τα πολιτικά συστήματα των χωρών της περιοχής της Μεσογείου, παίζουν τον κύριο ρόλο. Η Ελλάδα, η Κύπρος και το

⁹⁹James M. Acton, Reclaiming Strategic Stability, CARNEGIE MOSCOW CENTER, 05 Φεβρουαρίου 2013, <https://carnegieendowment.org/2013/02/05/reclaiming-strategic-stability-pub-51032> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

¹⁰⁰ Διατυπώθηκε σε συνέδριο που έλαβε χώρα στις 30 Ιουνίου 2010 από το east West Institute. Διαθέσιμο στο: <https://www.eastwest.ngo/idea/reframing-strategic-stability-21st-century> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

¹⁰¹ Srinivasan Sitaraman, Sitaraman on Rubin and Stulberg, 'The End of Strategic Stability? Nuclear Weapons and the Challenge of Regional Rivalries, HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES ONLINE, Μάρτιος 2019, <https://networks.h-net.org/node/28443/reviews/3885215/sitaraman-rubin-and-stulberg-end-strategic-stability-nuclear-weapons> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

¹⁰² Seregei Karaganov, Dmitry V. Suslov, The new understanding and ways to strengthen multilateral strategic stability, RUSSIA IN GLOBAL AFFAIRS, 20 Δεκεμβρίου 2019 <https://eng.globalaffairs.ru/articles/strategic-stability/> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

Ισραήλ, είναι δυτικού τύπου και με σταθερότητα δημοκρατίες στην περιοχή, ενώ οι υπόλοιπες χώρες κυβερνώνται από καθεστώτα, στα οποία η προσωπικότητα και το προσωπικό όραμα της ηγεσίας κατέχει πρωταρχικό ρόλο. Επίσης, όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι γεωπολιτικές επιδιώξεις των κρατών αν και διαφέρουν, υπάρχουν σημεία σύγκλισης, πάνω στα οποία έχουν δομηθεί οι προαναφερθείσες στρατιωτικές συνεργασίες.

Ως ο πλέον αξιόπιστος τρόπος για την αντιμετώπιση των απειλών της στρατηγικής σταθερότητας, είναι η οικοδόμηση ενός συστήματος σχέσεων εντός του οποίου οι χώρες διασφαλίζουν την εθνική τους ασφάλεια, αποκλείοντας αυτές τις απειλές. Αν τα κράτη επικεντρωθούν στη δημιουργία ενός ορθολογικού περιβάλλοντος ασφαλείας, θα μπορούσαν να διασφαλίσουν την επιθυμητή στρατηγική σταθερότητα. Με τη σύναψη στρατιωτικών συνεργασιών, ως εφαρμογή της αμυντικής διπλωματίας, οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν άμεσο ρόλο στην εξωτερική πολιτική των χωρών τους, δημιουργώντας θεμέλια πάνω στα οποία αναπτύσσονται και περαιτέρω σχέσεις μεταξύ τους. Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλουν επίσης και οι διεθνείς οργανισμοί (όπως το NATO), όπου η συμμετοχή σε αυτούς ενισχύει τις σχέσεις σε περιφερειακό επίπεδο.

Κεφάλαιο πέμπτο: Συμπεράσματα – Προτάσεις

5.1 Συμπεράσματα

Αποτιμώντας τα οφέλη που παρέχουν στα συμβαλλόμενα μέρη τα Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας, μπορούμε να καταγράψουμε τα εξής:

- Στο καθαρά στρατιωτικό επίπεδο, προσφέρουν στην ώσμωση επιχειρησιακών αντιλήψεων και σκέψης, αλλά και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του εξοπλισμού, μέσω της διαλειτουργικότητας και της τυποποίησης.

- Σε πολιτικό επίπεδο, μπορούν να συμβάλλουν στην εξυπηρέτηση αμοιβαίων συμφερόντων των εταίρων, να αναβαθμίσουν τη θέση τους στη διεθνή σκακιέρα, προσφέροντας ακόμη και εξωτερική εξισορρόπηση, έναντι περιφερειακών απειλών.

- Στον οικονομικό τομέα τα οφέλη δύνανται να είναι εξίσου σημαντικά, καθώς με τη διάχυση νέας αμυντικής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, τη συμπαραγωγή εξοπλισμού, βελτιώνεται η βιομηχανική υποδομή μιας χώρας - παράγοντας προϊόντα και διττής χρήσης - καθιστώντας τις χώρες περισσότερο αυτόνομες και αυτάρκειες σε μια ενδεχόμενη πολεμική σύγκρουση, εξοικονομώντας και πολύτιμο συνάλλαγμα.

Αναφορικά με το περιβάλλον ασφάλειας στη ΝΑ Μεσόγειο, μπορούμε να διακρίνουμε πραγματικές ή δυνητικές καταστάσεις που δύνανται να επηρεάσουν τις χώρες της περιοχής, δημιουργώντας όμως πεδίο σύγκλισης και συνεργασίας στο στρατιωτικό τομέα:

- Η στάση της Τουρκίας, ως αναθεωρητική δύναμη στην περιοχή, η οποία και ασκεί πολιτική παντουρανισμού¹⁰³, εμφανιζόμενη ως προστάτης των απανταχού Μουσουλμάνων, στηρίζοντας τους Αδελφούς Μουσουλμάνους στην Αίγυπτο και τη Σουνιτική Οργάνωση Χαμάς, στη δράση της κατά του Ισραήλ.

- Η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα, καθώς πάνω από το 65% των εισαγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ευρώπη, διέρχονται από τη Μεσόγειο και κυρίως την Ανατολική λόγω της γειτνιάσής της με τη διώρυγα του Σουέζ, τη Μέση Ανατολή, αλλά και τη Μαύρη Θάλασσα. Στο περιβάλλον αυτό η ύπαρξη συγκρουσιακών καταστάσεων υπό τη μορφή θαλάσσιων επεισοδίων για τα

¹⁰³ Ο Παντουρανισμός είναι μια ιδεολογία η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ όλων των εθνών που ομιλούν γλώσσες που ανήκαν στην ουραλοαλταϊκή οικογένεια, με απώτερο στόχο την ένωση όλων αυτών των εθνότητων σε ένα κράτος, το οποίο θα είχε ηγεμονική θέση ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις του κόσμου.

υποθαλάσσια κοιτάσματα, με επίκεντρο την περιοχή από ανατολικά Κρήτης μέχρι και Κύπρο, θα πρέπει να θεωρείται αναμενόμενη.

- Φλέγοντα ζητήματα που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, όπως ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία και στη Λιβύη, οι συγκρούσεις στο Λίβανο και στην Υεμένη και το Παλαιστινιακό.
- Τα αυξημένα ρεύματα μεταναστευτικών ροών, ως αποτέλεσμα και των ανωτέρω ζητημάτων, τα οποία ενέχουν τον κίνδυνο να αποτελέσουν πηγή άνθισης του οργανωμένου εγκλήματος και δημιουργίας θυλάκων τρομοκρατίας.

Η αμυντική συνεργασία μεταξύ των χωρών της Μεσογείου, συμβάλει στη διατήρηση των στρατιωτικών δυνατοτήτων τους σε όσο δυνατόν υψηλότερο επίπεδο και απαιτεί συνεχή και ενεργή αναζήτηση δυνατοτήτων συνεργασίας, προκειμένου να είναι επιτυχής. Οι προφανείς τομείς συνεργασίας όπως η εκπαίδευση και η επίτευξη διαλειτουργικότητας των μέσων είναι μια καλή αρχή. Δεν είναι όμως επαρκείς για να βελτιώσουν τις συμβαλλόμενες χώρες. Η προσέγγιση των εταίρων για να έχει αποτέλεσμα, δεν θα πρέπει να είναι *ad hoc* ή ευκαιριακή, αλλά να εδράζεται σε κοινές αντιλήψεις για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Παρόμοιες θα πρέπει να είναι και οι αντιλήψεις για την αναγνώριση των υφιστάμενων και των μελλοντικών απειλών, ώστε η περιφερειακή συνεργασία να έχει ως επιδίωξη την ύπαρξη μίας Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας, των χωρών της περιοχής, που θα ενισχύει τις μεταξύ τους σχέσεις ασφάλειας, αλλά και την ικανότητα να διαχειρίζονται από κοινού τις αναδυόμενες απειλές και δυσμενείς καταστάσεις.

Για χώρες όπως το Ισραήλ την Ελλάδα, την Κύπρο και το Λίβανο, η γεωγραφική τους θέση και ο μικρός πληθυσμός τους, έχουν ως συνέπεια την έλλειψη στρατηγικού βάθους. Για την άμυνα και την εξωτερική τους ασφάλειά δεν αρκεί η περιφρούρηση των συνόρων από ένα ισχυρό στρατό αλλά απαιτείται μια ευρύτερη αμυντική δικτύωση, μέσω ενός πλέγματος στρατιωτικών συνεργασιών στην ευρύτερη περιοχή που θα τους προσδώσουν το απαραίτητο στρατηγικό βάθος.

Στα υφιστάμενα ΠΣΣ στην περιοχή, δεν υπάρχει όρος για αμυντική συνδρομή σε περίπτωση απειλής μιας χώρας από άλλη και συνεπώς δεν επιφέρουν κάποιου είδους εξωτερική εξισορρόπηση. Ωστόσο, συνομολογούν κοινές θέσεις και αντιλήψεις, αναφορικά με τις εξωτερικές πολιτικές των χωρών, οι οποίες αφήνουν την προσδοκία περαιτέρω εμβάθυνσης. Για Ισραήλ και Αίγυπτο η εξωτερική εξισορρόπηση δεν φαίνεται να είναι το ζητούμενο, όμως η αμυντική συνδρομή είναι

ιδιαίτερα σημαντική για Ελλάδα και Κύπρο - με δεδομένο τον τουρκικό αναθεωρητισμό - και η συνεργασία με ισχυρότερους στρατούς (όπως της Αιγύπτου και του Ισραήλ) μόνο επωφελείς μπορεί να κριθεί.

Ωστόσο, αν και ουδείς μπορεί να περιμένει ξένος στρατός να πολεμήσει στο πλάι του ελληνικού έθνους, η στρατιωτική βοήθεια ενός συμμάχου μπορεί να έγκειται και στη διάθεση κρίσιμου στρατιωτικού υλικού στην αντιμετώπιση εξωτερικής απειλής. Στο πλαίσιο αυτό, Ελλάδα και Κύπρος οφείλουν να εργαστούν μεθοδικά για την εμβάθυνση και αναβάθμιση της υφιστάμενης στρατιωτικής συνεργασίας, ώστε να υπάρξει ουσιαστική εξωτερική εξισορρόπηση και όχι απλά ελπίδα αρωγής σε επίπεδο διακηρύξεων και ρητορικής.

Η δημιουργία σχήματος στρατιωτικής συνεργασίας, με τη συνύπαρξη Ισραήλ και Αιγύπτου αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς θα πρέπει να ξεπεραστούν παραδοσιακές αντιλήψεις εκατέρωθεν. Δεν είναι όμως αδύνατο καθώς τόσο στο ενεργειακό όσο και στο πεδίο αντιμετώπισης της τουρκικής σε βάρος τους στάσης, υπάρχει προοπτική πολιτικής σύγκλισης, η οποία μπορεί να ενισχυθεί και να επικυρωθεί και από μία πρώιμη έστω στρατιωτική συνεργασία. Αυτό όμως απαιτεί πρωτοβουλίες, οι οποίες μπορούν να αναληφθούν από Κύπρο και Ελλάδα, που διαχρονικά έχουν αгаστή συνεργασία και με τις δύο χώρες σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα τη δεδομένη χρονική στιγμή που η Τουρκία, λόγω των κακών σχέσεων που διατηρεί μαζί τους, δεν θα μπορέσει να το εμποδίσει.

Σε κάθε περίπτωση, τα ΠΣΣ στην ευαίσθητη και εύθραυστη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της πολιτικής ασφάλειας των εμπλεκόμενων χωρών, για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων και αναφύομενων κρίσεων. Απαιτείται όμως διαρκής προσπάθεια από τους εταίρους, για τη διατήρηση και αναβάθμιση της συνεργασίας, με σκοπό τη δημιουργία συμμαχιών που θα είναι ικανές να επιβάλλουν τη σταθερότητα στην περιοχή.

5.1.1 Οι συμμαχίες της Ελλάδας

Η σύναψη στρατιωτικών συνεργασιών, είναι το επιστέγασμα της σύμπλευσης των απόψεων και των κοινών πολιτικών επιδιώξεων μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών. Είναι η «κορυφή του παγόβουνου», καθώς η βάση είναι οι αντίστοιχοι γεωπολιτικοί στόχοι καθώς και η ανάγκη εξισορρόπησης κοινών απειλών. Στο πλαίσιο αυτό, θα εξετάσουμε τις ανωτέρω συνεργασίες καθώς και αν υπάρχει δυνατότητα για περεταίρω διμερή ή πολυμερή σχήματα.

Με δεδομένο των τελευταίων δεκαετιών, την τουρκική αναθεωρητική πολιτική και την έμπρακτη επιθετικότητα της Άγκυρας σε βάρος της Ελλάδας και της Κύπρου, καθίσταται πασιφανής η ταύτιση των ανατολικών συνόρων της Ελλάδας με τα θαλάσσια σύνορα της Κύπρου, τα οποία πρέπει να αξιοποιηθούν, αφενός για τη δημιουργία συνθηκών κοινής άμυνας των δύο κρατών, αφετέρου για να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστής της διαχρονικής δύναμης του Ελληνισμού στη διεθνή διπλωματική σκηνή. Η Ελλάδα χωρίς την Κύπρο είναι ακρωτηριασμένη, αλλά και η Κύπρος δεν μπορεί να επιβιώσει, ως μέρος του Ελληνισμού, χωρίς πολυδιάστατη και λειτουργική σύνδεση με την Ελλάδα. Χωρίς αυτού του είδους την προσέγγιση, ο Ελληνισμός θα παρέμενε ανήμπορος να συγκροτήσει αξιόπιστη αποτρεπτική άμυνα απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό. Βέβαια, η αποτρεπτική δύναμη δε μετριέται μόνον με τη στρατιωτική ισχύ μέσα στον αμυντικό χώρο, αλλά και με πόσους φίλους και συμμάχους έχεις στην περιοχή.¹⁰⁴

Υπό αυτό το πρίσμα, εξετάζοντας Ελλάδα και Κύπρο ως ένα πόλο, διαπιστώνουμε ότι είναι οι πιο δραστήριοι παίκτες στην περιοχή, έχοντας συνεργασία με όλες τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου με τις οποίες μπορούν να συνομιλήσουν. Εξαιρούνται η Λιβύη και η Συρία, οι οποίες είναι εγκλωβισμένες στις εμφύλιες διαμάχες τους και η Τουρκία προς αντιμετώπιση της οποίας επιχειρείται το συμμαχικό ανάχωμα.

Η συνεργασία με το Ισραήλ, κατά πρώτον μπορεί να επιφέρει σημαντικά οφέλη στον καθαρά αμυντικό και οικονομικό τομέα. Το πώς ένα κράτος, που δεν έχει καν 8 δεκαετίες ύπαρξης διαθέτει έναν από τους πλέον τεχνολογικά προηγμένους στρατούς, με δόγματα που διαμορφώνουν τον τρόπο που διεξάγονται οι σύγχρονοι πόλεμοι, πρέπει να μας παραδειγματίσει. Το Ισραήλ, δαπανά περίπου το 4,5% του ΑΕΠ του στην έρευνα εκ των οποίων το 30% αφορά την αμυντική τεχνολογία, με αποτέλεσμα να αποτελεί κορυφαίο εξαγωγέα όπλων, προηγμένης τεχνολογίας, αξίας 6,5 δις δολάρια ετησίως.¹⁰⁵ Συνεπώς, η συνεργασία στον τομέα του αμυντικού υλικού μπορεί να αποδειχτεί εξαιρετικά επωφελής για την Ελλάδα εφόσον η συνεργασία δεν

¹⁰⁴ HELLAS JOURNAL, Μιλά ο Αρσένης: Η γεωστρατηγική σημασία του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας-Κύπρου, 02 Ιουλίου 2020, <https://hellasjournal.com/2020/07/mila-o-arsenis-i-geostratigiki-simasia-tou-dogmatos-tou-enieou-amintikou-chorou-elladas-kiprou/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

¹⁰⁵ NEW YORK POST, Yaakov Katz, Why Israel has the most technologically advanced military on Earth, 29 Ιανουαρίου 2017 <https://nypost.com/2017/01/29/why-israel-has-the-most-technologically-advanced-military-on-earth/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

παραμένει στην αγορά υλικού, που ούτως ή άλλως είναι απαραίτητη, αλλά προχωρήσει στη μετάγγιση τεχνογνωσίας ή και στη συμπαραγωγή.

Επίσης, η ανταλλαγή απόψεων στο επιχειρησιακό επίπεδο, αλλά και η μελέτη των δογμάτων και στρατηγικών που δίνουν τη δυνατότητα στις ΕΔ του Ισραήλ να ανταπεξέρχονται σε συμβατικές και υβριδικές επιχειρήσεις θα προσφέρουν πολύτιμα διδάγματα στις Ελληνικές ΕΔ. Αντίστοιχα και για το Ισραήλ, η συνεκπαίδευση των αεροναυτικών δυνάμεων, αλλά και των ειδικών τους δυνάμεων, οι οποίες μπορούν να εκπαιδευτούν σε ορεινό περιβάλλον που δεν τους δίνει τη δυνατότητα ο εθνικός τους χώρος, θα είναι εξαιρετικά επωφελής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επίσης αποτελεί η δυνατότητα εκπαίδευσης της Ισραηλινής Πολεμικής Αεροπορίας στην Κρήτη, στην αντιμετώπιση του αντιαεροπορικού συστήματος S-300.¹⁰⁶

Ως πρώτο αποτέλεσμα αυτής της συνέργειας, αποτελεί η δημιουργία στην Καλαμάτα, Διεθνούς Εκπαιδευτικού Κέντρου Πτήσεων, μία επένδυση αξίας 1,365 δις ευρώ που θα υλοποιηθεί από ισραηλινή εταιρεία. Με το εκπαιδευτικό αυτό κέντρο, θα αναβαθμιστεί η εκπαίδευση των ελλήνων χειριστών και θα υπάρξει και οικονομικό όφελος, καθώς θα παρέχεται εκπαίδευση και σε χειριστές άλλων χωρών.¹⁰⁷

Η στρατιωτική συνεργασία με το Ισραήλ απόκτησε δυναμική μετά την υπογραφή, τον Ιανουάριο του 2020 για την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου EastMed,¹⁰⁸ και τον Ιούνιο του ίδιου έτους, όταν συναντήθηκαν οι Πρωθυπουργοί των δύο Κρατών και συμφωνήθηκε η εμβάθυνση των διμερών σχέσεων και σε άλλους τομείς (ενέργεια, κυβερνοασφάλεια κλπ), καθιστώντας τη συνεργασία πλέον στρατηγική. Σαφές μήνυμα προς την Τουρκία ήταν η κοινή δήλωση των δύο ηγετών με την οποία καλούν για «σεβασμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων όλων των κρατών στην υφαλοκρηπίδα και στην ΑΟΖ τους, σε συμφωνία με το εθιμικό διεθνές δίκαιο της θάλασσας» και πως «καταδικάζουμε έντονα τις προσπάθειες να παραβιαστούν αυτά τα

¹⁰⁶ Τσιλιόπουλος Ε., Πως κατέστρεψαν τους αρμένικους S-300οι Αζέροι-μπορούν και οι Τούρκοι με τους ελληνικούς; SLPRESS.GR, 6 Μαρτίου 2021, <https://slpress.gr/ethnika/pos-oi-azeroi-katestrepsan-toys-armenikoys-s-300-to-mporoyin-oi-toyrkoi-me-toys-ellinikoys/> (έγινε πρόσβαση στις 6 Μαρτίου 2021)

¹⁰⁷ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Συμφωνία με Ισραήλ για το Κέντρο Πτήσεων, 06 Ιανουαρίου 2021 <https://www.kathimerini.gr/politics/561203551/symfonia-me-israil-gia-to-kentro-ptiseon/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

¹⁰⁸ Ο διασυνδετήριος αγωγός Eastern Mediterranean (EastMed) έχει ως στόχο την απευθείας μεταφορά φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Φυσικού Αερίου, μέσω της Ελλάδας.

δικαιώματα με τρόπο που θέτει σε κίνδυνο τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο Πέλαγος, παραβιάζει το διεθνές δίκαιο και κινείται εναντίον των σχέσεων καλής γειτονίας. Οι δύο χώρες μας θα συνεχίσουν να συντονίζουν τις πολιτικές τους». Στην κοινή διακήρυξη που υπογράφηκε έγινε ιδιαίτερη αναφορά στην τριμερή μεταξύ Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ και μάλιστα με τη στήριξη των ΗΠΑ.¹⁰⁹

Τα πολιτικά οφέλη για την Ελλάδα και την Κύπρο είναι σημαντικά, καθώς δημιουργείται ανάχωμα έναντι στην τουρκική επιθετικότητα, η οποία είναι έντονη το τελευταίο διάστημα, εμφορούμενη από το αναθεωρητικό δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας». Αντίστοιχα όμως και για το Ισραήλ οι προσπάθειες της Τουρκίας να αναβαθμίσει τα πολιτικά, οικονομικά, πολιτιστικά και στρατιωτικά της συμφέροντα, από τη Μεσόγειο έως την Ερυθρά Θάλασσα και τον Ινδικό Ωκεανό, προκαλούν έντονη ανησυχία. Η Άγκυρα έχει ήδη εδραιώσει την παρουσία και επιρροή της στη Συρία, στο Ιράκ, στην πολιορκημένη Λωρίδα της Γάζας, στην κατεχόμενη Ανατολική Ιερουσαλήμ, στη Σομαλία, στο Σουδάν και στη Λιβύη, ενώ δείχνει αυξημένο ενδιαφέρον για την Υεμένη.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η διαφαινόμενη διασύνδεση της Τουρκίας με τη στρατιωτική πτέρυγα της Χαμάς. Σύμφωνα με τη Γενική Υπηρεσία Ασφαλείας (Shin Bet), ο ανώτατος διοικητής της Χαμάς, Σαλάχ Αλ Αρούρι, ο οποίος απελάθηκε από το Ισραήλ το 2007, εγκατέστησε την έδρα του στην Κωνσταντινούπολη και φέρεται από εκεί να σχεδιάζει επιθέσεις εναντίον ισραηλινών στόχων. Αυξημένη είναι επίσης η δραστηριότητα της Τουρκικής Υπηρεσίας Συνεργασίας και Συντονισμού (ΤΙΚΑ),¹¹⁰ στην κατεχόμενη Ανατολική Ιερουσαλήμ, η οποία με το πρόσχημα του ανθρωπιστικού και πολιτιστικού έργου, προωθεί την ιδεολογία της Μουσουλμανικής Αδελφότητας και το όραμα του Προέδρου Ερντογάν για την αναβίωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που κατείχε την Παλαιστίνη για αιώνες, μέχρι τον Α' ΠΠ.

Η εμπλοκή της Τουρκίας στη Λιβύη, η συμφωνία οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών και η παρεχόμενη υποστήριξη στο Σάρατζ τη φέρνει επίσης σε αντιπαράθεση

¹⁰⁹ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κοινό μήνυμα προς την Τουρκία, 17 Ιουνίου 2020, <https://www.kathimerini.gr/politics/1083095/koino-minyma-pros-tin-toyrkia/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

¹¹⁰ Η ΤΙΚΑ είναι υπεύθυνη για την οργάνωση του μεγαλύτερου μέρους της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας της Τουρκίας σε αναπτυσσόμενες χώρες, με ιδιαίτερη έμφαση στις τουρκικές χώρες και κοινότητες.

με το Ισραήλ, καθώς θεωρείται ως προσπάθεια παρεμπόδισης της κατασκευής του αγωγού EastMed. Να σημειωθεί ότι το Ισραήλ στηρίζει τον Χάφταρ, στο οποίο έχει αποστείλει και οπλισμό με τη βοήθεια των ΗΑΕ, ενώ η μεταξύ τους επικοινωνία πραγματοποιείται και με τη βοήθεια της Υπηρεσίας Πληροφοριών της Αιγύπτου.¹¹¹

Αναφορικά με τη συνεργασία Ελλάδα - Αιγύπτου, στο καθαρά στρατιωτικό κομμάτι, η συνεργασία και η συνεκπαίδευση των ΕΔ θα προάγει αμφότερα τις στρατιωτικές δυνατότητες, σε στρατηγικό και σε τακτικό επίπεδο και θα είναι ευχερής καθώς το υλικό είναι κοινής προέλευσης (γαλλικό, αμερικάνικο, ρωσικό). Η ανταλλαγή πληροφοριών δε, θα συμβάλλει στη διαμόρφωση του κατάλληλου περιβάλλοντος ασφαλείας στη Μεσόγειο.

Η υφιστάμενη στρατιωτική συνεργασία, επιβεβαιώνει την ταύτιση των γεωπολιτικών επιδιώξεων των δύο χωρών. Με τη συμφωνία της μεταξύ των δύο χωρών οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών, που πραγματοποιήθηκε στο Κάιρο στις 6 Αυγούστου 2020, δύναται να ακυρωθεί στην ουσία το τουρκολιβυκό μνημόνιο, που υπογράφηκε στις 27 Νοεμβρίου 2019. Με τη συμφωνία, η θέση και ο ρόλος της Ελλάδας στην Ανατολική Μεσόγειο ενισχύονται. Για πρώτη φορά η Ελλάδα αποκτά ουσιαστικά και πραγματικά κυριαρχικά δικαιώματα στην εν λόγω περιοχή, καθώς ως τότε αναφέρονταν σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, χωρίς να την έχει οριοθετήσει, ενώ σε συνδυασμό με την αντίστοιχη συμφωνία με την Ιταλία θα προσδώσουν στην Ελλάδα διαπραγματευτικό πλεονέκτημα.

Αντίστοιχα όμως η συμφωνία αναβαθμίζει και το ρόλο της Αιγύπτου στη Μεσόγειο, η οποία ενισχύει τη θέση της έναντι της Τουρκίας. Οι καλές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έπαψαν το 2013, όταν την εξουσία στην Αίγυπτο ανέλαβε ο Στρατάρχης Αμπντέλ Φατάχ Αλ Σίσι, λόγω της ιδεολογικής διαφοράς μεταξύ των Προέδρων Σίσι και Ερντογάν. Οι επιδιώξεις της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική βασίστηκαν στη Μουσουλμανική Αδελφότητα και στην Αραβική Άνοιξη, επιθυμώντας να καταστεί η ηγετική δύναμη ανάμεσα στις μουσουλμανικές χώρες. Η Τουρκία εκμεταλλευόμενη τα ακραία μουσουλμανικά στοιχεία σε όλη τη Βόρεια Αφρική και παράλληλα αυξάνοντας την επιρροή της στη Σομαλία, (στην οποία διατηρεί βάση) στην Αιθιοπία και στο Σουδάν, θα καταφέρει την περικύκλωση της Αιγύπτου. Αν η Τουρκία καταφέρει μέσα από το πολιτικό Ισλάμ να ελέγξει την

¹¹¹ Yossi Melman, MIDDLE EAST EYE, How Israel began seeing Turkey as a threat instead of a partner, 26 Ιουνίου 2020, <https://www.middleeasteye.net/news/how-israel-began-seeing-turkey-threat-instead-partner> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

Αίγυπτο, τότε θα ελέγχει και το Σουέζ και την Ερυθρά Θάλασσα.¹¹²

Από την πλευρά της η Αίγυπτος, ως η μεγαλύτερη σε πληθυσμό αραβική χώρα, που ενώνει την Βόρεια Αφρική με τη Μέση Ανατολή και ως μια περιφερειακή δύναμη με μεγάλη στρατιωτική ισχύ και με προοπτική να αναδειχθεί ένας εκ των σημαντικότερων εμπορικών και ενεργειακών κόμβων, δε θα μπορούσε να το δεχθεί και το καλύτερο αντίμετρο, στην παρούσα συγκυρία, είναι η σύναψη συμμαχιών που δίνουν βάθος στον αιγυπτιακό ρόλο στην ανατολική Μεσόγειο (με Ελλάδα, Κύπρο, Γαλλία, ΗΑΕ και Σαουδική Αραβία).

5.1.2 Οι συμμαχίες της Τουρκίας

Η συνεργασία της Τουρκίας με την Κυβέρνηση του Σάρατζ στη Λιβύη εντάσσεται στο ευρύτερο σχέδιό της να επεκτείνει την περιφερειακή της επιρροή στην Αφρική, αλλά και στη Μέση Ανατολή. Ξεκινώντας από τη Συρία, από τον Μάρτιο έως και τον Αύγουστο του 2011 η Τουρκία προσπάθησε να αναλάβει ρόλο μεσολαβητή, προσδοκώντας πως οι έως τότε καλές σχέσεις Άγκυρας-Δαμασκού θα έπειθαν τον Μπασάρ αλ Άσαντ να κάνει πολιτικές υποχωρήσεις προς την αντιπολίτευση¹¹³, ελπίζοντας στην αναβάθμιση του περιφερειακού της ρόλου, αλλά και σε μεγαλύτερη πολιτική ανάμειξη της συριακής Μουσουλμανικής Αδελφότητας, (με την οποία η Τουρκία έχει στενές επαφές).

Η τουρκική επιδίωξη όμως, οδηγήθηκε σε αδιέξοδο, με αποτέλεσμα τη μεταστροφή της πολιτικής της Άγκυρας, όπου πλέον προσέφερε την στήριξή της προς τους Σύριους αντικαθεστωτικούς¹¹⁴, με σκοπό την ανατροπή του αλαουιτικού καθεστώτος του Άσαντ και την εγκαθίδρυση σουνιτικής κυβέρνησης με την συμμετοχή της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Όμως, η στρατιωτική στήριξη που έλαβε το καθεστώς Άσαντ από το Ιράν, την Ρωσία και την Χεζμπολάχ του Λιβάνου, του έδωσε τη δυνατότητα να διατηρήσει την εξουσία. Επίσης, η μετακίνηση των

¹¹² LIBERAL, Αλέξανδρος Δρίβας, Οι σχέσεις Αιγύπτου και Τουρκίας και πως ωφελείται ο Ελληνισμός, 13 Αυγούστου 2020, <https://www.liberal.gr/diplomacy/oi-scheseis-aiguptou-kai-tourkias-kai-pos-epofeleitai-o-ellinismos/317640> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

¹¹³ NEW YORK TIMES, Nada Bakri, Turkish Minister and Other Envoys Press Syrian Leader, 09 Αυγούστου 2011, <http://www.nytimes.com/2011/08/10/world/middleeast/10syria.html> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

¹¹⁴ REUTERS, Regan Doherty and Amena Bakr, Secret Turkish Nerve Center Leads Aid to Syria, 27 Ιουλίου 2012 <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-centre-idUSBRE86Q0JM20120727> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

συριακών κυβερνητικών δυνάμεων από τα συροτουρκικά σύνορα προς τα αστικά κέντρα της χώρας, προκειμένου να υποστηριχθεί το καθεστώς, δημιούργησε νέο κουρδικό ζήτημα για την Άγκυρα. Η αναζήτηση διεξόδου από την Τουρκία και η ευκαιρία που είδε η Ρωσία για απαγκίστρωση της Άγκυρας από τη Δύση, είχαν ως αποτέλεσμα οι δύο χώρες να βρουν κοινό σημείο επαφής στην αντίθεσή τους προς την αμερικανική πολιτική στην Συρία, αλλά και στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Αυτή η εξέλιξη προσέδωσε στην Τουρκία νέα δυναμική στην πολιτική της ως προς τον συριακό πόλεμο, καθώς προχώρησε σε εμβάθυνση της εμπλοκής της, με μετατόπιση πλέον του βασικού της στόχου στον περιορισμό της κουρδικής επέκτασης στην βόρεια Συρία.

Μετά τον Οκτώβριο του 2019 και αφού η Τουρκία διευθέτησε το κουρδικό ζήτημα στα σύνορά της με τη Συρία, προχώρησε στη σύναψη του μνημονίου συνεργασίας με την κυβέρνηση Σάρατζ στην Λιβύη για τη στρατιωτική στήριξη της και για τη διευθέτηση των μεταξύ τους θαλάσσιων ζωνών. Έτσι, μετά την ευνοϊκή για την Τουρκία εξέλιξη στη Συρία, εμβάθυνε την εμπλοκή της στη Λιβύη, με στόχο τη στρατιωτική στήριξη της κυβέρνησης Σάρατζ (που στη συνέχεια θα της δώσει πρόσβαση στα πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου) την εδραίωση της τουρκικής στρατιωτικής παρουσίας στο λιβυκό έδαφος και την αμφισβήτηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας. Με τον τρόπο αυτό, η Άγκυρα έχει ενώσει τις κρίσεις στη Συρία και στη Λιβύη, όχι μόνο γιατί η εξέλιξη στο συριακό μέτωπο λειτούργησε προωθητικά για τις τουρκικές περιφερειακές επιδιώξεις, αλλά και γιατί η Άγκυρα έχει μεταφέρει στην Λιβύη, Σύρους μισθοφόρους από την βόρεια Συρία προκειμένου να στηρίξει την κυβέρνηση της Τρίπολης.¹¹⁵

Ο Λίβανος είναι επίσης μία χώρα προς την οποία στοχεύει η τουρκική εξωτερική πολιτική. Έχοντας πληγεί από ένα δεκαπεντάχρονο εμφύλιο πόλεμο, μαζί με την οικονομική ύφεση δέχθηκε και τη φονική έκρηξη στο λιμάνι της πρωτεύουσάς της, ενώ εξαιτίας αυτών είναι και αντιμέτωπη με το ενδεχόμενο εσωτερικών αναταραχών. Αυτό την καθιστά εύκολο στόχο για την Τουρκία, η οποία επιδιώκει να παρουσιαστεί ως ευεργέτης, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, διάθεσε πυρομαχικά για τις Λιβανέζικες ΕΔ, ενώ μετά τη φονική έκρηξη, σε επίσκεψη που πραγματοποίησαν

¹¹⁵ GUARDIAN Bethan, McKernan and Hussein Akoush, Exclusive: 2000 Syrian Fighters Deployed to Libya to Support Government 15 Ιανουαρίου 2020 <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/15/exclusive-2000-syrian-troops-deployed-to-libya-to-support-regime> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

ο αντιπρόεδρος της Τουρκίας και ο υπουργός εξωτερικών της, ανακοίνωσαν την προθυμία της Άγκυρας για ανοικοδόμηση του λιμανιού της Βηρυτού. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο αναπληρωτής καθηγητής του Πανεπιστημίου Ουάσιγκτον, Φιράς Μακσάντ: *«μπορεί να υπάρξει αυξανόμενη ανάμειξη των Τούρκων στον Λίβανο και ίσως είναι μια φθηνή αρένα για να κάνουν οι Τούρκοι παιχνίδι. Είναι εύκολο να γίνει και δεν κοστίζει πολύ»*.¹¹⁶

5.1.3 Η διαπεριφερειακή συνεργασία - προοπτικές

Από τα παραπάνω, καθίσταται προφανές ότι οι πόλοι συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο διαμορφώνονται από την αναθεωρητική εξωτερική πολιτική της Τουρκίας και την προσπάθειά της να αναλάβει ηγεμονικό περιφερειακό ρόλο. Εδώ, τίθενται δύο ερωτήματα: στον πόλο - ανάχωμα των τουρκικών βλέψεων, μπορεί να επεκταθεί η συνεργασία, ώστε οι υφιστάμενες τριμερές, να γίνουν τετραμερείς ή και πενταμερείς συνεργασίες; Επίσης υπάρχει ενδεχόμενο η Τουρκία να αλλάξει ρότα στην πολιτική και να μεταβληθούν τα σχήματα συνεργασίας, προσεγγίζοντας Αίγυπτο και Ισραήλ;

Αναφορικά με το πρώτο ερώτημα, βλέπουμε ότι Ελλάδα και Κύπρος είναι οι σταθεροί συντελεστές στα τριμερή σχήματα συνεργασίας και αυτό που υπολείπεται για να δημιουργηθεί το πλέον αρραγές μέτωπο, ενάντια στην Τουρκία, είναι η συνεργασία Αιγύπτου - Ισραήλ. Η σχέση Αιγύπτου-Ισραήλ ακολουθεί ένα ιστορικό αντιπαράθεσης που αποτυπώνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των αραβικών χωρών και του εβραϊκού κράτους. Από το τέλος του Β' ΠΠ έως σήμερα, η σχέση αυτή χαρακτηρίζεται από αυτό που οι Ισραηλινοί διπλωμάτες είχαν περιγράψει στις αρχές της δεκαετίας του 1980 ως «ψυχρή ειρήνη»¹¹⁷. Όμως, οι μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές συνθήκες στην περιοχή και η άνοδος της τρομοκρατίας άλλαξαν τη σχέση μεταξύ των δύο χωρών. Παρά την υπάρχουσα αλληλεξάρτηση μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, τα δύο μέρη φαίνεται να προχωρούν περισσότερο προς μια υποτιθέμενη συνεργασία, διαμορφώνοντας κατά συνέπεια ένα νέο γεωπολιτικό τοπίο στη Μέση Ανατολή.

¹¹⁶ ΟΜΙΛΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ&ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, Δαρεία Μόκα, Εμπλοκή της Τουρκίας στη Λιβύη...ακολουθεί ο Λίβανος; 09 Σεπτεμβρίου 2020 <https://odeth.eu/εμπλοκή-της-τουρκίας-στη-λιβύη-ακολο/> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

¹¹⁷ POLICY CENTER FOR THE NEW SOUTH, Youssef Tobi, Egypt-Israel:Aiming for Rapprochement, 05 Φεβρουαρίου 2019, <https://www.policycenter.ma/publications/egypt-israel-aiming-rapprochement> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

Σε διμερές επίπεδο, η Αίγυπτος και το Ισραήλ έχουν κοινά στρατηγικά συμφέροντα, καθώς οι δύο χώρες εξαρτώνται από τους υδρογονάνθρακες, για την παροχή ενέργειας και στοχεύουν, υπό το πρίσμα της ανακάλυψης νέων πηγών στη Μεσόγειο Θάλασσα, να επιτύχουν ενεργητική αυτονομία και να γίνουν, στο εγγύς μέλλον, εξαγωγικές δυνάμεις. Ήδη, μεταξύ των δύο χωρών υφίσταται στρατιωτική συνεργασία στην περιοχή του Σινά, όπως άλλωστε έχει παραδεχτεί ο Στρατάρχης Σίσι,¹¹⁸ καθώς Κάιρο και Τελ Αβίβ συνεργάζονται για την καταπολέμηση των τρομοκρατών του ISIS που δραστηριοποιούνται στην περιοχή.

Επίσης, από τα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας, οι χώρες έχουν εργαστεί για την προώθηση συμφωνιών που σχετίζονται με τους υδρογονάνθρακες. Η σύνδεση επισημοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2019 στο πλαίσιο του φόρουμ για το φυσικό αέριο στην Ανατολική Μεσόγειο, την πρώτη περιφερειακή συνεργασία του είδους του που περιλαμβάνει επίσης, Ελλάδα, Κύπρο, Ιορδανία, Ιταλία και Παλαιστινιακή Αρχή.¹¹⁹ Η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας και στην αντιμετώπιση των απειλών τρομοκρατίας στο Σινά, μπορούν να προσδώσουν τη δυναμική που απαιτείται ώστε οι δύο χώρες να προχωρήσουν σε μεταξύ τους συμμαχία, η οποία θα μπορέσει να δημιουργήσει και ένα τετραμερές σχήμα συνεργασίας με την Ελλάδα και την Κύπρο.

Αναφορικά με την προοπτική συνεργασίας μεταξύ της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου και της Τουρκικής Δημοκρατίας, πριν από το πραξικόπημα του 2013 στη Αίγυπτο, οι δύο χώρες είχαν μια φιλική και αναπτυσσόμενη σχέση, ιδίως αμέσως μετά την αιγυπτιακή εξέγερση του 2011, όταν και οι δύο χώρες ενίσχυσαν την οικονομική και γεωστρατηγική τους συνεργασία. Μετά το πραξικόπημα όμως, ο Τούρκος πρόεδρος Ερντογάν καταδίκασε την απομάκρυνση του Προέδρου Μόρσι στηρίζοντας παράλληλα τη Μουσουλμανική Αδελφότητα. Από την πλευρά του, ο Πρόεδρος Σίσι θεώρησε την Τουρκία ως περιφερειακό εχθρό, μη αποδεχόμενος τον αυξανόμενο ρόλο και επιρροή της, ιδίως στη Λιβύη και στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Τουρκία αντιμετώπισε την εξέγερση του Ιανουαρίου 2011 στο Κάιρο - και γενικότερα την «Αραβική Άνοιξη» ως ευκαιρία

¹¹⁸ THE JERUSALEM POST, Egypt's Sisi: Military cooperation with Israel at unprecedented levels, 04 Ιανουαρίου 2019, <https://www.jpost.com/middle-east/egypts-sisi-military-cooperation-with-israel-at-unprecedented-levels-576339> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

¹¹⁹ INSTITUTE FOR NATIONAL SECURITY STUDIES, Ofir Winter&Udi Dekel, Egypt and Israel: From Peace between Leaders and Armies to Peace between Peoples, 27 Μαρτίου 2019, <https://www.inss.org.il/publication/egypt-israel-peace-leaders-armies-peace-peoples/> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

επέκτασης της επιρροής της σε ολόκληρη την περιοχή. Επιδίωξε να οικοδομήσει σχέσεις με τις νέες δυνάμεις που ανέλαβαν την εξουσία στην Αίγυπτο, το Μαρόκο, την Τυνησία και κυρίως με ισλαμιστές, θέτοντας την Άγκυρα σε αντίθεση με τις δυνάμεις του status quo στην περιοχή

Μετά την αποτυχία της μετάβασης της Αιγύπτου και την επανεμφάνιση αυτού που πολλοί αποκαλούν «βαθύ κράτος» εκεί, οι τουρκο-αιγυπτιακές σχέσεις άρχισαν να επιδεινώνονται. Μετά τα επεισόδια στη Ραμπάα το 2013, όπου υπήρξαν εκατοντάδες νεκροί διαδηλωτές από τις αιγυπτιακές δυνάμεις ασφαλείας¹²⁰ ο Πρόεδρος Ερντογάν έγινε ιδιαίτερα επικριτικός προς το καθεστώς Σίσι και υποστήριξε τις διαδηλώσεις κατά του πραξικοπήματος που ηγείτο η Μουσουλμανική Αδελφότητα. Στη συνέχεια τον Αύγουστο του 2013, η Αίγυπτος ανακάλεσε¹²¹ τον πρέσβη της στην Τουρκία και λίγους μήνες αργότερα, απέλασε¹²² τον Τούρκο πρέσβη από το Κάιρο, ενώ ο Πρόεδρος Ερντογάν απάντησε δηλώνοντας πως «δεν θα σεβαστεί ποτέ αυτούς που έρχονται στην εξουσία μέσω στρατιωτικών πραξικοπημάτων». Έκτοτε, η σχέση μεταξύ των δύο χωρών έχει επιδεινωθεί σημαντικά.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας μετά την αποτυχία της ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έστρεψε τις επιδιώξεις της προς τη Μέση Ανατολή επενδύοντας στη μακρά και ιστορική σχέση της με την περιοχή. Αυτό θεωρήθηκε από πολλούς ως πλεονέκτημα για τον αραβικό κόσμο, ενόψει της αυξανόμενης επιρροής του σιιτικού Ιράν στην περιοχή. Όμως, μετά την Αραβική Άνοιξη, ο περιφερειακός ρόλος της Τουρκίας προκάλεσε ανησυχία μεταξύ των αραβικών χωρών, τα οποία άρχισαν να βλέπουν την Άγκυρα ως ιδεολογική και στρατηγική απειλή για αυτούς, λόγω της υποστήριξης του Ερντογάν από τους Ισλαμιστές. Ενώ από πολλούς αναλυτές, η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας

¹²⁰ THE GUARDIAN, Patrick Kingsley, Egypt's Rabaa massacre: one year on, 16 Αυγούστου 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/16/rabaa-massacre-egypt-human-rights-watch> (έγινε πρόσβαση στις 07 Ιανουαρίου 2021)

¹²¹ REUTERS, Egypt recalls its ambassdor in Turkey: report, 15 Αυγούστου 2013, <https://www.reuters.com/article/us-egypt-protests-turkey/turkish-pm-calls-for-u-n-security-council-to-convene-on-egypt-idUSBRE97E15J20130815> (έγινε πρόσβαση στις 07 Ιανουαρίου 2021)

¹²² REUTERS, Egypt expels Turkish ambassador, Turkey retaliates 23 Νοεμβρίου 2013 <https://www.reuters.com/article/us-egypt-turkey-idUSBRE9AM03Y20131123> (έγινε πρόσβαση στις 07 Ιανουαρίου 2021)

αναλύεται υπό το πρίσμα των ισλαμικών ιδεών¹²³ δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι αρχικά χαιρέτισε την αραβική άνοιξη¹²⁴, γεγονός που δείχνει ότι οι διαφορές μεταξύ Τουρκίας και Αιγύπτου δεν είναι μόνο ιδεολογικές αλλά και στρατηγικές.

Τρία είναι τα κύρια ζητήματα που επηρεάζουν τη σχέση μεταξύ Αιγύπτου και Τουρκίας, ιδίως από τότε που ο Σίσι ανέλαβε την εξουσία:

- Το πρώτο, αφορά στον περιφερειακό ρόλο και στην επιρροή της κάθε χώρας, όπου ενώ η Ερντογάν θεωρεί την Αραβική Μέση Ανατολή ως το πεδίο για να ασκήσει ηγεμονία και επιρροή, ο Σίσι αντίθετα, καθώς επιδιώκει η χώρα του να αναλάβει αυτό το ρόλο, θεωρεί ότι αυτό αποτελεί πηγή αστάθειας, την οποία θα πρέπει να περιορίσει. Αυτή η θεμελιώδης διαφορετική προσέγγιση της πολιτικής τους προσδιορίζει και τη μεταξύ τους στάση. Η αντιπαλότητα αυτή είναι εμφανής στο ζήτημα της Λιβύης, όπου την απόφαση της Τουρκίας να στηρίξει στρατιωτικά την κυβέρνηση Σάρατζ¹²⁵, καταδίκασε η Αίγυπτος, προειδοποιώντας ότι αυτό «θα επηρεάσει αρνητικά τη σταθερότητα της Μεσογείου» και ότι «η Τουρκία θα φέρει την πλήρη ευθύνη για τις συνέπειες»¹²⁶. Επίσης, η υποστήριξη της Τουρκίας στην αντιπολίτευση του καθεστώτος Σίσι και ιδίως στη Μουσουλμανική Αδελφότητα, καθώς μετά το πραξικόπημα του 2013, η Τουρκία προσέφερε καταφύγιο στα μέλη και στους ηγέτες της¹²⁷, επιτρέποντάς να δραστηριοποιούνται ελεύθερα από την Κωνσταντινούπολη, αποτελεί παράγοντα έντασης των σχέσεων.

- Το δεύτερο ζήτημα είναι η ανακάλυψη τεράστιων αποθεμάτων φυσικού αερίου, καθώς το 2015 η Αίγυπτος ανακάλυψε τεράστια κοιτάσματα φυσικού αερίου στα νερά της στην ανατολική Μεσόγειο τα οποία και άρχισε να τα

¹²³ THE CAIRO REVIEW OF GLOBAL AFFAIRS, Birol Baskan, Turkey's Pan-Islamist Foreign Policy, Spring 2019 <https://www.thecaireview.com/essays/turkeys-pan-islamist-foreign-policy/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹²⁴ TURKISH POLICY QUARTERLY, Sener Akturk Turkey's role in the Arabic Spring and the Syrian conflict 14 Μαρτίου 2017, <http://turkishpolicy.com/article/844/turkeys-role-in-the-arab-spring-and-the-syrian-conflict> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹²⁵ DEUTSCHE WELLE, Turkish parliament approves sending troops to Libya, 02 Ιανουαρίου 2020, <https://www.dw.com/en/turkish-parliament-approves-sending-troops-to-libya/a-51862889> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹²⁶ EGYPT INDEPENDENT, Al-Masry Al-Youm, Egypt condemns Turkish military intervention in Libya <https://egyptindependent.com/egypt-condemns-turkish-military-intervention-in-libya/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹²⁷ THE NEW YORK TIMES, Sebnem Arsu, 15 Σεπτεμβρίου 2014, Turkey Open to Bids for Refuge by Muslim Brotherhood Exiles <https://www.nytimes.com/2014/09/16/world/europe/turkey-open-to-bids-for-refuge-by-muslim-brotherhood-exiles.html> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

χρησιμοποιεί για να ενισχύσει το γεωπολιτικό της ρόλο , δημιουργώντας συμμαχίες με την Ελλάδα και την Κύπρο. Χαρακτηριστικό γεγονός αποτελεί ο αποκλεισμός της Τουρκίας, το 2019, από το νεοσύστατο Φόρουμ για το Αέριο της Μεσογείου (EMGF)¹²⁸ που περιλαμβάνει, εκτός από την Αίγυπτο, την Κύπρο, το Ισραήλ, την Ελλάδα, την Ιορδανία, την Παλαιστινιακή Αρχή και την Ιταλία. Επιπλέον, όταν υπογράφηκε το τουρκολιβικό μνημόνιο, η Αίγυπτος το απέρριψε¹²⁹, καλώντας το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να το ακυρώσει, καθώς έτσι η Τουρκία θα μπορεί με τα πλοία της να διεξάγει έρευνες για υδρογονάνθρακες στην περιοχή, σαμποτάροντας το EMGF.¹³⁰

- Το τρίτο ζήτημα που δημιουργεί ένταση, είναι η συμμαχία μεταξύ της Αιγύπτου και των χωρών του Κόλπου, κυρίως της Σαουδικής Αραβίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, χώρες με τις οποίες τα τελευταία χρόνια οι σχέσεις τους με την Τουρκία είναι επίσης σε ένταση.

Παρόλο που η Τουρκία και η Αίγυπτος είναι μέλη του διεθνούς Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (D-8) και παραμένουν σημαντικοί εμπορικοί εταίροι, η κρίση στις σχέσεις μεταξύ τους είναι εξελισσόμενη και φαίνεται ότι ο παράγοντας οικονομία δεν μπορεί να την μειώσει¹³¹. Συνεπώς, για το προσεχές μέλλον και όσο στην εξουσία των δύο χωρών βρίσκονται οι συγκεκριμένοι ηγέτες δεν διαφαίνεται η πιθανότητα για μεταξύ του προσέγγιση.

Οι σχέσεις Τουρκίας -Ισραήλ, μέχρι το 2009 ήταν ιδιαίτερα θερμές, καθώς το 1996 είχε υπογραφεί και διμερής συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας και

¹²⁸ THE INSTITUTE FOR NATIONAL SCURITY STUDIES, Ofir Winter, Gallia Lindenstrauss, 03 Φεβρουαρίου 2019, Beyond Energy: The Significance of the Eastern Mediterranean Gas Forum <https://www.inss.org.il/publication/beyond-energy-significance-eastern-mediterranean-gas-forum/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹²⁹ ASSOCIATED PRESS, Edith M. Lederer, Egypt rejects Turkey-Libya deal on sea rights, security 20 Δεκεμβρίου 2019, <https://apnews.com/article/77df1a4d5d17b5bd3b5fdc379db2718f> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³⁰ BLOOMBERG BUSINESSWEEK, Selcan Hacaoglu, How Turkey Is Spoiling Its Neighbors' Big Gas Plans 10 Δεκεμβρίου 2019 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-12-10/how-turkey-is-spoiling-big-plan-for-mediterranean-gas-quicktake> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³¹ RUSSIAN INTERNATIONAL AFFAIRS COUNCIL, Ivan Bocharov, The Deepening Crisis in Turkey-Egypt Relations, 13 Οκτωβρίου 2020, <https://russiancouncil.ru/en/analytcs-and-comments/columns/middle-east-policy/the-deepening-crisis-in-turkey-egypt-relations/> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)

εκπαίδευσης.¹³² Από το 2009 και έπειτα όμως ήρθε η ρήξη, με αφορμή, αρχικά το περιστατικό μεταξύ των Προέδρων Ερντογάν και Πέρες, στο οικονομικό φόρουμ στο Νταβός της Ελβετίας¹³³ και στη συνέχεια με την υπόθεση του τουρκικού πλοίου MABI MAPMAPA.¹³⁴ Ακολούθως, το 2018, η Άγκυρα υποβάθμισε ακόμη τις διμερείς σχέσεις, ανακαλώντας τον πρέσβη της, διαμαρτυρόμενη για την απόφαση του Αμερικανού Προέδρου Τραμπ, να μεταφέρει την πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ιερουσαλήμ.¹³⁵

Κύρια όμως αιτία έντασης αποτελεί η στάση της Τουρκίας στο παλαιστινιακό ζήτημα, καθώς τίθεται ενάντια στην ισραηλινή κατοχή στη Δυτική Όχθη, κατηγορώντας το Ισραήλ για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προς τον παλαιστινιακό πληθυσμό. Επιπλέον, η Τουρκία παραμένει ένας από τους κύριους προστάτες της Χαμάς, παρέχοντάς της πολιτική και οικονομική στήριξη.¹³⁶

Όσον αφορά το ενδεχόμενο αναθέρμανσης των σχέσεων των δύο χωρών, η απόφαση της τουρκικής κυβέρνησης να ορίσει νέο πρέσβη στο Ισραήλ δείχνει την επιθυμία της Άγκυρας προς αυτό.¹³⁷ Όμως, από την άλλη πλευρά, η αμετακίνητη στάση του Τούρκου Προέδρου στο Παλαιστινιακό Ζήτημα, θεωρώντας το ως κόκκινη γραμμή,¹³⁸ δείχνει ότι η προσέγγιση, για όσο διάστημα ο Ερντογάν θα

¹³² THE WASHINGTON INSTITUTE FOR NEAR EAST POLICY, Michael Eisenstadt, Turkish-Israeli Military Cooperation: An Assessment, 24 Ιουλίου 1997, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkish-israeli-military-cooperation-assessment> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³³ THE NEW YORK TIMES, Katrin Bennhold, Leaders of Turkey and Israel Clash at Davos Panel, 29 Ιανουαρίου 2009, <https://www.nytimes.com/2009/01/30/world/europe/30clash.html> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³⁴ THE GUARDIAN, Robert Booth, Israeli attack on Gaza flotilla sparks international outrage, 31 Μαΐου 2010, <https://www.theguardian.com/world/2010/may/31/israeli-attacks-gaza-flotilla-activists> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³⁵ ALJAZEERA, Turkey recalls ambassadors to Israel and United States, 14 Μαΐου 2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/5/14/turkey-recalls-ambassadors-to-israel-and-united-states> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³⁶ MIDDLE EAST EYE, Ragip Soylu, Turkey hosts Hamas and Fatah officials for Palestine unity talks, 22 Σεπτεμβρίου 2020 <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-hosts-palestine-unity-talks-hamas-fatah> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³⁷ THE TIMES OF ISRAEL, Toi Staff, Turkey said to appoint ambassador to Israel, ending 2-year standoff, 13 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.timesofisrael.com/turkey-said-to-appoint-ambassador-to-israel-ending-2-year-standoff/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

¹³⁸ FRANCE 24, Turkey seeks closer ties with Israel, says Erdogan, but Palestinian policy a 'red line' 25 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.france24.com/en/middle-east/20201225-turkey-seeks-closer-ties-with-israel-says-erdogan-but-palestinian-policy-a-red-line> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

βρίσκεται στη εξουσία είναι ανέφικτη.

5.2 Προτάσεις

Στις Διεθνείς Σχέσεις δεν υπάρχουν αιώνιες φιλίες ή αντιπαλότητες και οι ευκαιρίες των κρατών για τη σύναψη συνεργασιών είναι συχνά θέμα εκμετάλλευσης της κατάλληλης χρονικής συγκυρίας. Οι συνθήκες στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως έχουν διαμορφωθεί από την αναθεωρητική και εν γένει επιθετική προς όλες τις κατευθύνσεις εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, συνθέτουν μια μοναδική ίσως ευκαιρία για τη χώρα μας, καθώς οι πολιτικές σχέσεις της με τις δύο μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις της περιοχής, την Αίγυπτο και το Ισραήλ.

Στο πλαίσιο αυτό, η χώρα μας πρέπει να εκμεταλλευτεί το γεγονός ότι η Τουρκία εμφανίζεται απομονωμένη, ενώ σε Αίγυπτο και Ισραήλ φαίνεται υπάρχουν σημεία σύγκλισης, ώστε να εμβαθύνει τις πολιτικές και στρατιωτικές τις σχέσεις με τις χώρες της περιοχής, δημιουργώντας συνεργασίες με δεσμούς αλληλεξάρτησης, ώστε να έχουν διάρκεια. Οι παραδοσιακά και διαχρονικά καλές σχέσεις του Ελληνικού Έθνους με τους Άραβες, το εβραϊκό αλλά και το μουσουλμανικό στοιχείο πρέπει να τύχουν εκμετάλλευσης ώστε Ελλάδα και Κύπρος να επιδιώξουν την ενδυνάμωση των στρατιωτικών σχέσεων στην περιοχή, με την πρωτοβουλία δημιουργίας ενός Πολυεθνικού Σχηματισμού Μάχης, στα πρότυπα του HELBROC B G.¹³⁹

Ο Σχηματισμός αυτός Μάχης, με τη συμμετοχή αρχικά Ελλάδας, Κύπρου, Ισραήλ και Αιγύπτου, θα μπορεί να ενεργεί επικουρικά στην ενίσχυση της Πολιτικής Ασφάλειας των εμπλεκόμενων χωρών, με την ενεργοποίησή του για τη διαχείριση κρίσεων στην περιοχή, αλλά και για να συνδράμει στην από κοινού αντιμετώπιση θεμάτων όπως: το οργανωμένο έγκλημα, η παράνομη μετανάστευση και η ενεργειακή ασφάλεια. Με δεδομένο τις καλές σχέσεις των χωρών με τις ΗΠΑ και τη Γαλλία, εκτιμάται πως οι δύο αυτές χώρες θα δουν θετικά την κίνηση αυτή και ο Σχηματισμός θα μπορεί να ενεργεί αντί του NATO. Η ύπαρξη τέτοιου είδους Σχηματισμού, στον

¹³⁹ Το HELBROC BATTLE GROUP, αποτελεί Πολυεθνικό Σχηματισμό Μάχης, στον οποίο συμμετέχουν οι Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία και Κύπρος. Η Ελλάδα αποτελεί το έθνος πλαίσιο και οι υπόλοιπες χώρες είναι συμμετέχουσες, με σκοπό την ενίσχυση και περαιτέρω ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας καθιστώντας τον διαθέσιμο στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την ανάληψη Επιχειρήσεων Διαχείρισης Κρίσεων, καθοδηγούμενων από την ΕΕ. [https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/%CE%88%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%BF%20\(6388657\).pdf](https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/%CE%88%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%BF%20(6388657).pdf) (έγινε πρόσβαση στις 8 Μαρτίου 2021)

οποίο Ελλάδα και Κύπρος θα είναι η «μαγιά», δεδομένης της αξιοπιστίας τους ως σύμμαχοι, θα ενισχύσει το περιβάλλον ασφάλειας στην Μεσόγειο αλλά κυρίως θα αναβαθμίσει τη θέση των δύο χωρών, που θα αποτελέσουν ενιαίο πόλο σταθερότητας στην περιοχή και παράλληλα θα δημιουργήσουν το ανάχωμα στην τουρκική αναθεωρητική πολιτική.

Αυτό όμως προϋποθέτει ένα κοινό όραμα από Ελλάδα και Κύπρο και την εκπόνηση κοινής Υψηλής Στρατηγικής, με σκοπό όχι μόνο την επιβίωση του Ελληνικού Έθνους, αλλά την ανάληψη ρόλου ως συν-ρυθμιστή των εξελίξεων στην περιοχή της Μεσογείου. Όπως προαναφέρθηκε η χρονική συγκυρία είναι κατάλληλη και δεν γνωρίζουμε πόσο θα διαρκέσει. Για το λόγο αυτό: «Φύλακες Γρηγορείτε»¹⁴⁰ διότι «Οι καιροί ου μενετοί».¹⁴¹

¹⁴⁰ Είναι σύνθημα προερχόμενο από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, τότε που τη φύλαξη των ανατολικών συνόρων της είχαν αναλάβει άγρυπνα σκληροτράχηλοι φρουροί - οι «Ακρίτες» - που με αυτό το σύνθημα ευρίσκοντο σε διαρκή εγρήγορση και ετοιμότητα

¹⁴¹ Η φράση απαντάται στο Θουκυδίδη (Α' 142) «τοῦ δέ πολέμου οἱ καιροί οὐ μενετοί» που σημαίνει :οι παρουσιαζόμενες ευκαιρίες στον πόλεμο δεν περιμένουν, φεύγουν χωρίς να γυρίσουν κι έτσι πρέπει να εκμεταλλευόμαστε τις ευκαιρίες πριν είναι αργά.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

1. Γκόφας Α., Τζιφάκης Ν., Θεωρητικές προβολές στη Διεθνή Πολιτική. Η Σινο-Αμερικανική Πρόκληση (Αθήνα, Πεδίο, 2017) σελ.141
2. Ηλιόπουλος Η, Σκιαδάς Δ., Πολιτικο-Στρατιωτικές Σχέσεις και Αμυντική Διπλωματία, Θεωρητική, συγκριτική και θεσμική ανάλυση. (Αθήνα, Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, 2004) σελ. 11-14
3. Κολιόπουλος, Κ.,. Η Υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης. (Αθήνα, Ποιότητα 2001), σελ 25
4. Νικολαΐδης, Θ., Στρατιωτική Διπλωματία στον 21ο Αιώνα (Νέες Ιδέες – Εξελίξεις –Προοπτικές), Διακλαδική Επιθεώρηση 19, (Θεσσαλονίκη, ΑΔΙΣΠΟ, 2011) σελ.23
5. Νταβούτογλου Α., Το στρατηγικό βάθος, η διεθνή θέση της Τουρκίας,, 9^η Έκδοση, (Αθήνα, Ποιότητα, 2010), σελ. 274
6. Ντόκος Θ (επιμ.), Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής, (Αθήνα, ΓΕΣ, 2002) σελ 525
7. Ντόκος Θ., Τσάκωνας Π., Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας, (Αθήνα, Παπαζήση, 2005) σελ. 253, 492
8. Nye Joseph, Ήπια Ισχύς: Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική, (Αθήνα, Παπαζήση, 2005) σελ. 14, 18, 33-37, 222
9. Ραγιές, Ι.Α., Δημόσια Διπλωματία & Στρατηγική Επικοινωνία, (Αθήνα, Πολιτεία, 2014), σελ.14-15, 70, 71, 72.
10. Spykman N. J., Η Γεωγραφία της Ειρήνης, (Αθήνα, Παπαζήση, 2004) κεφ. IV

Διαδικτυακές πηγές

11. Αρσένης Γ., Η γεωστρατηγική σημασία του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας-Κύπρου, 01 Απριλίου 2009, <http://www.garsenis.gr/κειμενο-γερ-αρσενη-με-τιτλο-η-γεωστρα/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
12. ΓΕΕΘΑ, 08 Σεπτεμβρίου 2020 <https://geetha.mil.gr/ypografi-programmatos-trimeroy-s-tratiotikis-synergasias-elladas-kyproy-israil/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

13. Δρίβας Α., Οι σχέσεις Αιγύπτου και Τουρκίας και πως ωφελείται ο Ελληνισμός, LIBERAL, 13 Αυγούστου 2020, <https://www.liberal.gr/diplomacy/oi-scheseis-aiguptou-kai-tourkias-kai-pos-epofeleitai-o-ellinismos/317640> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
14. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Συμφωνία με Ισραήλ για το Κέντρο Πτήσεων, 06 Ιανουαρίου 2021 <https://www.kathimerini.gr/politics/561203551/symfonia-me-israil-gia-to-kentro-ptiseon/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
15. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κοινό μήνυμα προς την Τουρκία, 17 Ιουνίου 2020, <https://www.kathimerini.gr/politics/1083095/koino-minyma-pros-tin-toyrkia/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
16. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Σε ισχύ η συμφωνία αμυντικής συνεργασίας Κύπρου-Γαλλίας, 06 Αυγούστου 2020, <https://www.kathimerini.gr/world/1090998/se-ischy-i-symfonia-amyntikis-synergasias-kyproy-gallias/> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
17. Κατάλογος Εταιρειών Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, HELDIC 2020, http://www.gdaee.mil.gr/sites/default/files/inline-images/PDF/HELDIC_2020.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
18. Κουμουτσάκος Γ., Η προστιθέμενη γεωπολιτική αξία της Ελλάδας και η εξωτερική της πολιτική. Foreign Affairs, The Hellenic Edition, 12 Φεβρουαρίου 2019, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/72156/georgios-koymoytsakos/i-prostithemeni-geopolitiki-aksia-tis-elladas-kai-i-eksoteriki-t?page=show> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
19. Κουτέλα Μ., Συρία: Ένας Εμφύλιος Πόλεμος στο «βωμό» του Ανταγωνισμού των Μεγάλων Δυνάμεων, ΚΕΔΙΣΑ, 7 Ιουνίου 2020, <https://kedisa.gr/συρία-ένας-εμφύλιος-πόλεμος-στο-βωμό/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)
20. Μενεσιάν Γ., Παιχνίδια εξουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο: 8+1 Ερωτήσεις και Απαντήσεις, LIBERAL, 27 Σεπτεμβρίου 2020, <https://www.liberal.gr/apopsi/paichnidia-exousias-stin-anatoliki-mesogeio-81-erotiseis-kai-apantiseis/325643> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
21. ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, Τουρκία: Εγκρίθηκε από την Εθνοσυνέλευση η συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας με τη Λιβύη, 21 Δεκεμβρίου 2019, <https://m.naftemporiki.gr/story/1545223/tourkia-egkrithike-apo-tin-ethnosuneleusi-i-sumfonia-stratiotikis-sunergasias-me-ti-libui> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

22. Νέδος Β., Αναβαθμίζεται η αμυντική σχέση Ελλάδας-Γαλλίας, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 26 Νοεμβρίου 2020, <https://www.kathimerini.gr/politics/561173629/anavathmizetai-i-amyntiki-schesi-elladas-gallias/> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
23. ΟΜΙΛΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ&ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, Δαρεία Μόκα, Εμπλοκή της Τουρκίας στη Λιβύη...ακολουθεί ο Λίβανος; 09 Σεπτεμβρίου 2020 <https://odeth.eu/εμπλοκή-της-τουρκίας-στη-λιβύη-ακολο/> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
24. ΣΚΑΙ, Ερντογάν εναντίον Σίσι: Γιατί ένα «παιχνίδι κυριαρχίας» εξελίχθηκε σε βεντέτα, 11 Ιουνίου 2020 <https://www.skai.gr/news/world/erntogan-enantion-sisi-giati-ena-paixnidi-kyriarxias-ekselixthike-se-venteta> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
25. Σκαρβέλης Δ., Γεωπολιτική του ελληνικού χώρου και άμυνα. Πρακτικά 3ου Διεθνούς Συνεδρίου της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ, της 10ης Νοεμβρίου 2003, http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t19/t19_08.htm (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
26. ΤΑ ΝΕΑ, Λιβύη: Η χαρτογράφηση ενός περίπλοκου παιχνιδιού, 02 Ιανουαρίου 2020 <https://www.tanea.gr/2020/01/02/world/livyi-i-xartografisi-enos-periplokou-paixnidion/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
27. Τουχτίδου Σ, Τι συμβαίνει στο Λίβανο, Euronews 21 Οκτωβρίου 2019, <https://gr.euronews.com/2019/10/21/ti-simbainei-sto-libano> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)
28. Τσιλιόπουλος Ε., Πως κατέστρεψαν τους αρμένικους S-300οι Αζέροι-μπορούν και οι Τούρκοι με τους ελληνικούς; SLPRESS.GR, 6 Μαρτίου 2021, <https://slpress.gr/ethnika/pos-oi-azeroi-katestrepsan-toys-armenikoys-s-300-to-mporoy-n-oi-toyrkoi-me-toys-ellinikoys/> (έγινε πρόσβαση στις 6 Μαρτίου 2021)
29. ΥΕΘΑ, Ολοκλήρωση 3ης Τριμερούς Συναντήσεως Ελλάδος – Κύπρου – Αιγύπτου, <http://www.mod.mil.gr/synenteyxeis-typoy/oloklirosi-3is-trimeroy-synantiseos-ellados-kyproy-aigyptoy> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
30. ΥΠΙΑΜ ΚΥΠΡΟΥ, <https://mod.gov.cy/διμερείς-σχέσεις.html> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

31. Υπουργείο Εξωτερικών, <https://www.mfa.gr/energeiake-diplomatia/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
32. Υπουργείο Εξωτερικών, <https://www.mfa.gr/kypriako/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
33. Υπουργείο Εξωτερικών, <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
34. Υπουργός Επικρατείας, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, <http://www.opengov.gr/yep/?p=366> (Έγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)
35. Φίλης Κ., Η στρατηγική αξία της Ανατολικής Μεσογείου, Η Καθημερινή, 13 Μαρτίου 2017, <https://www.kathimerini.gr/world/900113/i-stratigiki-axia-tis-anatolikis-mesogeioy/> (Έγινε πρόσβαση στις 31 Δεκεμβρίου 2020)
36. Acton J., Reclaiming Strategic Stability, CARNEGIE MOSCOW CENTER, 05 Φεβρουαρίου 2013, <https://carnegieendowment.org/2013/02/05/reclaiming-strategic-stability-pub-51032> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)
37. ALJAZEERA, Turkey recalls ambassadors to Israel and United States, 14 Μαΐου 2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/5/14/turkey-recalls-ambassadors-to-israel-and-united-states> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
38. ANADOLU AGENCY, Lebanon Defense Minister hails Turkish support for army, Turkey voiced its support for Lebanon's armed forces at this year's Rome II conference, 17 Οκτωβρίου 2018 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/lebanon-defense-minister-hails-turkish-support-for-army/1284822#> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
39. Aydin M., The Long View on Turkish-Russian Rivalry and Cooperation, THE GERMAN MARSALL FUND OF THE UNITED STATES, 08 Ιουνίου 2020, <https://www.gmfus.org/node/14907> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
40. Baldino D. & Carr A. Defense Diplomacy and the Australian defense force: Smokescreen or strategy? *Australian Journal of International Affairs*, 2016, σελ.139, 140, 143
41. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10357718.2015.1113229> (έγινε πρόσβαση στις 03 Μαρτίου 2021)

42. Bennlold K., Leaders of Turkey and Israel Clash at Davos Panel, THE NEW YORK TIMES, 29 Ιανουαρίου 2009, <https://www.nytimes.com/2009/01/30/world/europe/30clash.html> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
43. Bocharov I, The Deeping Crisis in Turkey-Egypt Relations, RUSSIAN INTERNATIONAL AFFAIRS COUNCIL, 13 Οκτωβρίου 2020, <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/columns/middle-east-policy/the-deepening-crisis-in-turkey-egypt-relations/> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
44. Booth R., Israeli attack on Gaza flotilla sparks international outrage, THE GUARDIAN, 31 Μαΐου 2010, <https://www.theguardian.com/world/2010/may/31/israeli-attacks-gaza-flotilla-activists> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
45. CAIRO REVIEW OF GLONAL AFFAIRS, Birol Baskan, Turkey's Pan-Islamist Foreign Policy, Spring 2019 <https://www.thecaireview.com/essays/turkeys-pan-islamist-foreign-policy/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
46. Chudziak Mateusz, Turkey: a confrontational policy in the Mediterranean Sea, Centre for eastern Studies, 12 Αυγούστου 2020, <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2020-08-12/turkey-a-confrontational-policy-mediterranean-sea> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)
47. Cottey Andrew / Forster Anthony, Introduction to Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance, in: Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance, Routledge Chapman & Hall, 2004 https://download-pdfs.com/v6/preview/?pid=6&offer_id=26&ref_id=2ebeae8f4a8b6f2532b81jb0LIGqLSzz_132d1492_c28f910b&sub1=23160&keyword=Reshaping%20Defence%20Diplomacy%20New%20Roles%20For%20Military%20Cooperation%20And%20Assistance (Έγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)

48. Dadush U. & Dunne M., “American and European Responses to the Arab Spring: What’s the big idea?”, The Washington Quarterly, 34:4, pp 131-145, Fall 2011 http://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/twq11autumndadushdunne.pdf (Έγινε πρόσβαση στις 31 Ιανουαρίου 2021)
49. DAILY SABAH, Turkey extends deployment of UNIFIL peacekeeping troops in Lebanon, 07 Οκτωβρίου 2020 <https://www.dailysabah.com/politics/legislation/turkey-extends-deployment-of-unifil-peacekeeping-troops-in-lebanon> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
50. DEUTSCHE WELLE, Russia expands war presence in Libya, 29 Μαΐου 2020, <https://www.dw.com/en/russia-expands-war-presence-in-libya/a-53623666> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
51. DEUTSCHE WELLE, Turkish parliament approves sending troops to Libya, 02 Ιανουαρίου 2020, <https://www.dw.com/en/turkish-parliament-approves-sending-troops-to-libya/a-51862889> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
52. EGYPT INDEPENDENT, Al-Masry Al-Youm, Egypt condemns Turkish military intervention in Libya <https://egyptindependent.com/egypt-condemns-turkish-military-intervention-in-libya/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
53. EGYPT TODAY, Sisi to French Defense Minister: Egypt keen to strengthen military and security relations, 07 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.egypttoday.com/Article/1/95054/Sisi-to-French-Defense-Minister-Egypt-keen-to-strengthen-military> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
54. Eisenstadt M, Turkish-Israeli Military Cooperation: An Assessment, THE WASHINGTON INSTITUTE FOR NEAR EAST POLICY, 24 Ιουλίου 1997, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkish-israeli-military-cooperation-assessment> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
55. Esin V, Advantageous Ambiguity: Israel's Nuclear Arsenal, CARNEGIE MOSCOW CENTER, 25 Σεπτεμβρίου 2020, <https://carnegie.ru/commentary/82790> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)

56. EURONEWS, «Όχι» από τη λιβυκή βουλή στη στρατιωτική συμφωνία με την Τουρκία, 04 Ιανουαρίου 2020, <https://gr.euronews.com/2020/01/04/oxi-apo-to-koinoboylio-tis-libis-stin-strativtiki-symfinia-me-tin-toyrkia> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
57. FRANCE 24, Turkey seeks closer ties with Israel, says Erdogan, but Palestinian policy a 'red line' 25 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.france24.com/en/middle-east/20201225-turkey-seeks-closer-ties-with-israel-says-erdogan-but-palestinian-policy-a-red-line> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
58. Gray S. Colin, Hard power and soft power: The utility of military force as an instrument of policy in the 21st century, Strategic Studies Institute, 2011 (summary v) <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep11431.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 04 Μαρτίου 2021).
59. GUARDIAN Bethan, McKernan and Hussein Akoush, Exclusive: 2000 Syrian Fighters Deployed to Libya to Support Government 15 Ιανουαρίου 2020 <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/15/exclusive-2000-syrian-troops-deployed-to-libya-to-support-regime> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
60. Hacaoglu S., How Turkey Is Spoiling Its Neighbors' Big Gas Plans, BLOOMBERG BUSINESSWEEK, 10 Δεκεμβρίου 2019 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-12-10/how-turkey-is-spoiling-big-plan-for-mediterranean-gas-quicktake> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
61. HELLAS JOURNAL, Μιλά ο Αρσένης: Η γεωστρατηγική σημασία του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας-Κύπρου, 02 Ιουλίου 2020, <https://hellasjournal.com/2020/07/mila-o-arsenis-i-geostratigiki-simasia-tou-dogmatos-tou-enieou-amintikou-chorou-elladas-kiprou/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
62. https://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_Armed_Forces (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
63. https://en.wikipedia.org/wiki/Israel_Defense_Forces (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
64. <https://www.eastwest.ngo/idea/reframing-strategic-stability-21st-century> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

65. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=greece (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
66. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=turkey (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)
67. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=lebanon (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
68. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=israel (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
69. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=egypt (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
70. Hunter Mary, Soft Power in International Military Relations: A UK-Pakistan Case Study, RUSI, 30 Σεπτεμβρίου 2020, <https://rusi.org/commentary/soft-power-international-military-relations-uk-pakistan-case-study> (έγινε πρόσβαση στις 04 Μαρτίου 2021)
71. in.gr, Υπέρ του παράνομου τουρκολιβυκού μνημονίου ο νέος πρωθυπουργός της Λιβύης, 11 Μαρτίου 2021, <https://www.in.gr/2021/03/11/world/yper-tou-paranomou-tourkolivykou-mnimoniou-o-neos-prothypourgous-tis-livis/> (έγινε πρόσβαση στις 14 Μαρτίου 2021)
72. INSTITUTE FOR NATIONAL SECURITY STUDIES, Ofir Winter&Udi Dekel, Egypt and Israel: From Peace between Leaders and Armies to Peace between Peoples, 27 Μαρτίου 2019, <https://www.inss.org.il/publication/egypt-israel-peace-leaders-armies-peace-peoples/> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
73. JERUSALEM POST, Egypt's Sisi: Military cooperation with Israel at unprecedented levels, 04 Ιανουαρίου 2019, <https://www.jpost.com/middle-east/egypts-sisi-military-cooperation-with-israel-at-unprecedented-levels-576339> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
74. JEWISH VIRTUAL LIBRARY, Israel Science & Technology: Defense Industry, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israeli-defense-industry> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
75. Karaganov Seregei,. Suslov Dmitry V, The new understanding and ways to strengthen multilateral strategic stability, RUSSIA IN GLOBAL AFFAIRS, 20 Δεκεμβρίου 2019 <https://eng.globalaffairs.ru/articles/strategic-stability/> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)

76. Khlebnikov A., Russia and Syrian Military Reform: Challenges and Opportunities, MALKOLM H. KERR, CARNEGIE MIDDLE EAST CENTER, 26 Μαρτίου 2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/26/russia-and-syrian-military-reform-challenges-and-opportunities-pub-81154> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
77. Kingsley P., Egypt's Rabaa massacre: one year on, THE GUARDIAN, 16 Αυγούστου 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/16/rabaa-massacre-egypt-human-rights-watch> (έγινε πρόσβαση στις 07 Ιανουαρίου 2021)
78. Kollias C., Rafailidis A., The Greek Defence Industry: From Pious Hopes to Hard Realities. A Survey. 6th Annual Middlesex Conference on Economics and Security, London, 21st-22nd June 2002. σελ.16 https://www.academia.edu/1272488/The_Greek_Defence_Industry_From_Pious_Hope_to_Hard_Realities_A_Survey (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
79. Lavrov A., The Efficiency of the Syrian Armed Forces: An Analysis of Russian Assistance, MALCOLM H. KERR, CARNEGIE MIDDLE EAST CENTER, 26 Μαρτίου 2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/26/efficiency-of-syrian-armed-forces-analysis-of-russian-assistance-pub-81150> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)
80. Leahy, P.. Military Diplomacy. Στο B. Taylor, J. Blaxland, H. White, N. Bisley, P. Leahy, & S. Seng Tan, Defence Diplomacy. Is the game worth the candle? Νοέμβριος 2014. Australian National University. σελ 15-17. <https://core.ac.uk/download/pdf/30673357.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)
81. Lederer E., Egypt rejects Turkey-Libya deal on sea rights, security, ASSOCIATED PRESS 20 Δεκεμβρίου 2019, <https://apnews.com/article/77df1a4d5d17b5bd3b5fdc379db2718f> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
82. MAJALAT, France will not make its military cooperation with Egypt conditional on human rights, 11 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.majalat.org/news/france-will-not-make-its-military-cooperation-egypt-conditional-human-rights> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

83. Melman Y., MIDDLE EAST EYE, How Israel began seeing Turkey as a threat instead of a partner, 26 Ιουνίου 2020, <https://www.middleeasteye.net/news/how-israel-began-seeing-turkey-threat-instead-partner> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
84. NATO, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/pr-2020-104-en.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
85. NATO, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/pr-2020-104-en.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιανουαρίου 2021)
86. NAVY TIMES, Naval base in Syria anchors Russia to Mediterranean, 26 Σεπτεμβρίου 2019, <https://www.navytimes.com/news/your-navy/2019/09/27/naval-base-in-syria-anchors-russia-to-mediterranean/> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
87. New Challenges to Defense Diplomacy, *Strategic Survey*, 100 (1), 1999, σελ. 40, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597239908461108> (έγινε πρόσβαση στις 03 Μαρτίου 2021)
88. NEW YORK POST, Yaakov Katz, Why Israel has the most technologically advanced military on Earth, 29 Ιανουαρίου 2017 <https://nypost.com/2017/01/29/why-israel-has-the-most-technologically-advanced-military-on-earth/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
89. NEW YORK TIMES, Nada Bakri, Turkish Minister and Other Envoys Press Syrian Leader, 09 Αυγούστου 2011, <http://www.nytimes.com/2011/08/10/world/middleeast/10syria.html> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
90. OLYMPIA, Ιστορική δήλωση στήριξης από το Λίβανο έναντι της Τουρκίας ενώπιον του ΥΕΘΑ Πάνου Καμμένου, 02 Μαΐου 2018, <https://www.olympia.gr/ellada/istoriki-dilosi-stirixis-apo-to-livan/?amp> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)
91. POLICY CENTER FOR THE NEW SOUTH, Youssef Tobi, Egypt-Israel: Aiming for Rapprochement, 05 Φεβρουαρίου 2019, <https://www.policycenter.ma/publications/egypt-israel-aiming-rapprochement> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
92. Presidency of Republic of Turkey - Investment Office, <https://www.invest.gov.tr/en/sectors/pages/defense-and-aerospace.aspx> (έγινε πρόσβαση στις 03 Ιανουαρίου 2021)

93. REUTERS, Egypt expels Turkish ambassador, Turkey retaliates 23 Νοεμβρίου 2013 <https://www.reuters.com/article/us-egypt-turkey-idUSBRE9AM03Y20131123> (έγινε πρόσβαση στις 07 Ιανουαρίου 2021)
94. REUTERS, Egypt recalls its ambassdor in Turkey: report, 15 Αυγούστου 2013, <https://www.reuters.com/article/us-egypt-protests-turkey/turkish-pm-calls-for-u-n-security-council-to-convene-on-egypt-idUSBRE97E15J20130815> (έγινε πρόσβαση στις 07 Ιανουαρίου 2021)
95. REUTERS, Regan Doherty and Amena Bakr, Secret Turkish Nerve Center Leads Aid to Syria, 27 Ιουλίου 2012 <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-centre-idUSBRE86Q0JM20120727> (έγινε πρόσβαση στις 06 Ιανουαρίου 2021)
96. REUTERS, Syria agrees to let Russia expand Hmeimim air base, 19 Αυγούστου 2020, <https://www.reuters.com/article/us-russia-syria-airbase-idUSKCN25F2BP> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
97. Roberts Walter R., What is Public Diplomacy? Past Practices, Present Conduct, Possible Future, Mediterranean Quarterly, 18(4), Οκτώβριος 2007, σελ 46-52 https://www.researchgate.net/publication/31093584_What_Is_Public_Diplomacy_Past_Practices_Present_Conduct_Possible_Future (Έγινε πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2021)
98. Rolfe, Jim, ‘‘Regional Defence Diplomacy: What is it and what are its limits?’’ In CSS Strategic Background Paper 21/2015, Wellington, New Zealand: Centre for Strategic Studies, Jan 2015 σελ.3 <https://www.wgtn.ac.nz/strategic-studies/documents/strategic-background-papers/21-defence-diplomacy-and-regional-military-cooperation.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 5 Μαρτίου 2021)
99. Sachar, B. Military diplomacy through arms transfers: A case study of China. *Strategic Analysis*, 290-310 2004, σελ. 291 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09700160408450134> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)
100. Sachar, B., Military diplomacy through arms transfers: A case study of China. *Strategic Analysis*, 2004, σελ. 290-310, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09700160408450134> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)

101. SEATRADE MARITIME NEWS, Eastern Med nations square off in blocs for natural gas supply, <https://www.seatrade-maritime.com/offshore/eastern-med-nations-square-blocs-natural-gas-supply> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)
102. Sebnem Arsu, Turkey Open to Bids for Refuge by Muslim Brotherhood Exiles, NEW YORK TIMES, 15 Σεπτεμβρίου 2014 <https://www.nytimes.com/2014/09/16/world/europe/turkey-open-to-bids-for-refuge-by-muslim-brotherhood-exiles.html> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
103. Shea, Timothy C, Transforming Military Diplomacy, Joint Force Quarterly , Volume 38, Issue 50 (2005), σελ.50, <http://www.faoa.org/resources/Documents/Transforming%20Military%20Diplomacy.pdf> (Έγινε πρόσβαση στις 19 Μαρτίου 2021)
104. Sigma live Ανάλυση/Λίβανος:Το πολιτικό αδιέξοδο και ο κίνδυνος «Σομαλοποίησης»,<https://www.sigmalive.com/news/international/654014/analysis-libanos-to-politiko-adieksodo-kai-o-kindynos-somalopoiisis> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
105. Sitaraman Srinivasan, Sitaraman on Rubin and Stulberg, 'The End of Strategic Stability? Nuclear Weapons and the Challenge of Regional Rivalries, HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES ONLINE, Μάρτιος 2019, <https://networks.h-net.org/node/28443/reviews/3885215/sitaraman-rubin-and-stulberg-end-strategic-stability-nuclear-weapons> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)
106. Soylu R., Turkey hosts Hamas and Fatah officials for Palestine unity talks, MIDDLE EAST EYE, 22 Σεπτεμβρίου 2020 <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-hosts-palestine-unity-talks-hamas-fatah> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
107. Staff T., Turkey said to appoint ambassador to Israel, ending 2-year standoff, THE TIMES OF ISRAEL, 13 Δεκεμβρίου 2020, <https://www.timesofisrael.com/turkey-said-to-appoint-ambassador-to-israel-ending-2-year-standoff/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
108. TASS, Egypt's parliament ratifies deal on strategic cooperation with Russia, 16 Δεκεμβρίου 2020, <https://tass.com/politics/1235495> (έγινε πρόσβαση στις 12 Ιανουαρίου 2021)

109. Tertrais Bruno, The Changing Nature of Military Alliances, The Washington Quarterly, Vol. 27, 2004, σελ.1 https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/twq04springtertrais.pdf (έγινε πρόσβαση στις 07 Μαρτίου 2021)
110. The Tahrir Institute for Middle east policy, False Hopes and False Starts: Egypt's Effort to Modernize its Military Industry, 25 Ιουλίου 2019 <https://timep.org/commentary/analysis/egypt-modernize-military/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Ιανουαρίου 2021)
111. Trenin D., Strategic Stability in the Changing World, CARNEGIE MOSCOW CENTER, 21 Μαρτίου 2019, <https://carnegie.ru/2019/03/21/strategic-stability-in-changing-world-pub-78650> (έγινε πρόσβαση στις 21 Ιανουαρίου 2021)
112. TURKISH POLICY QUARTERLY, Sener Akturk Turkey's role in the Arabic Spring and the Syrian conflict 14 Μαρτίου 2017, <http://turkishpolicy.com/article/844/turkeys-role-in-the-arab-spring-and-the-syrian-conflict> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)
113. US DEPARTMENT OF STATE, US Relations With Israel, <https://www.state.gov/u-s-relations-with-israel/> (έγινε πρόσβαση στις 11 Ιανουαρίου 2021)
114. US EMBASSY IN EGYPT, U.S. and Egypt Hold 31st Military Cooperation Committee Meeting, <https://eg.usembassy.gov/u-s-and-egypt-hold-31st-military-cooperation-committee-meeting/> (έγινε πρόσβαση στις 11 Ιανουαρίου 2021)
115. Winter O., Lindenstrauss G., Beyond Energy: The Significance of the Eastern Mediterranean Gas Forum, INSTITUTE FOR NATIONAL SECURITY STUDIES, 03 Φεβρουαρίου 2019, <https://www.inss.org.il/publication/beyond-energy-significance-eastern-mediterranean-gas-forum/> (έγινε πρόσβαση στις 08 Ιανουαρίου 2021)

116. Welford, S., & Ritter, E.. National Leaders, Political Security and the Formation of Military Coalitions. *International Studies Quarterly*, 2016, σελ. 540-551. <https://www.semanticscholar.org/paper/National-Leaders%2C-Political-Security%2C-and-the-of-Welford-Ritter/5404a64f0909cfb47d3be61d60337f834ed84367> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2021)
117. XINHUANET, Lebanese army receives military support from Turkey, 21 Οκτωβρίου 2020 http://www.xinhuanet.com/english/2020-10/21/c_139457227.htm (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιανουαρίου 2021)

Παράρτημα Α

Συμφωνία Ελλάδας - Ισραήλ 4ης Σεπτεμβρίου 2011 (Ν.4196)

3633

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 212

10 Οκτωβρίου 2013

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4196

Κύρωση του Κύριου Μνημονίου Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας (στο εξής αναφερόμενο ως: «ΥΠΕΘΑ») και του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ (στο εξής αναφερόμενο ως: «ΥΑΚΙ») για τις Αμυντικές, Στρατιωτικές, Στρατηγικές και Τεχνολογικές Σχέσεις και Συνεργασία μεταξύ του ΥΠΕΘΑ και του ΥΑΚΙ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, το Κύριο Μνημόνιο Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας (στο εξής αναφερόμενο ως: «ΥΠΕΘΑ») και του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ (στο εξής αναφερόμενο ως: «ΥΑΚΙ») για τις Αμυντικές, Στρατιωτικές, Στρατηγικές και Τεχνολογικές Σχέσεις και Συνεργασία μεταξύ του ΥΠΕΘΑ και του ΥΑΚΙ, που υπογράφηκε στο Τελ Αβίβ στις 4 Σεπτεμβρίου 2011, το κείμενο του οποίου σε πρωτότυπο στην αγγλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική γλώσσα, έχει ως εξής:

Principal Memorandum of Understanding

Between

The Ministry of National Defence of the Hellenic Republic

(hereinafter referred to as: "HMOND")

The Ministry of Defence of the State of Israel

(hereinafter referred to as: "IMOD")

Concerning Defence, Military, Strategic and Technological Relations and
Cooperation between HMOND and IMOD

The Parties to this Principal Memorandum of Understanding (hereinafter referred to: "PMOU")

Reaffirming their close relations based upon common interests established on successful long term cooperation and friendship;

Recognizing and sharing the common vision of building strong defence, military and strategic capabilities in both countries;

Having in mind the Agreement of Cooperation signed by them on the date of December 1st, 1994;

Having in mind the Security Agreement signed by them on February 10th, 1992, hereinafter referred to as: "the Security Agreement";

Following the Additional Agreement on Military and Technical Cooperation signed October 14th, 1999;

Pursuant to the Agreement on Military and Defence Cooperation between the Parties dated November 15th, 2005;

Wishing to enhance and enlarge the defence, military, strategic, and technological cooperation;

Recognizing that mutual understanding, exchange of information and increased co-operation between their respective Ministries and Armed Forces, including the strategic dialogue on defence issues, may enhance building of defence industrial and military capabilities of both Parties.

Expressing their intention to defining through this MOU the frame, structure and organizations relating to the defence, military, strategic and technological cooperation between the Parties,

Have agreed to the following:

Article 1- Scope of the PMOU

1. On the basis of the existing relations between the Parties, the achievements already reached and the mutual trust and friendship built up, the Parties agree to set up the framework and structure to enhance Defence, Military, Strategic and Technological Cooperation and strengthen the capabilities of their Armed Forces in the following fields:
 - A. Defence Policy;
 - B. Defence Industrial and Technological Cooperation including Defence R&D activities;
 - C. Military Cooperation.
 - D. Strategic coordination and cooperation
2. It is agreed that this PMOU shall be implemented in accordance with each Party's national laws and regulations.

Article 2- Arrangements for Cooperation and Interaction

1. The Parties shall operate the following Fora, Working Groups and Arrangements and shall engage in a wide range of activities:
 - A. Meetings of high level officials from both Parties;
 - B. Reciprocal visits and professional exchange programs;
 - C. Exchange of military and technological know-how and expertise;
 - D. Attendance at seminars, discussions and symposia;
 - E. Joint projects.
2. For this purpose it is agreed that a Senior Joint Working Group (SJWG) shall be established in order to periodically discuss issues of mutual interest as above mentioned. Each Party shall appoint two (2) Representatives to participate on the Senior Joint Working Group. The Senior Joint Working Group shall meet alternately in Israel and the Hellenic Republic, as shall be needed. The Party which hosts the Senior Joint Working Group shall chair the respective meeting.

3. The Parties may also undertake any other activities which in their opinion would promote closer cooperation between the HMOND and IMOD, in the fields above mentioned in para 1.
4. It is agreed by the Parties that additional Fora, Working Groups or other Arrangements may be set up for specific purposes, as shall be agreed separately between the Parties.

Article 3- Security Arrangements

The Parties agree that the Security Agreement of 1992 as well as specific security arrangements to be agreed between the Parties, shall apply to the activities listed in this PMOU, unless otherwise specified by the Parties. Detailed security arrangements concerning specific activities may be agreed upon separately.

Article 4- Implementation and Point of Contact

The Parties entrust the implementation of this PMOU to their respective organizations.

The Points of Contact for the implementation of the PMOU are as follows:

For the IMOD
Assistant Deputy Director General
Politico-Military Dept.
IMOD
Tel: 972-3-6976316
Fax: 972-3-6976313

For the HMOND
International Relations Director
Defence Policy & International
Relations Directorate
HMOND
Tel: +30 210 6598115-117-137
Fax: +30 210 6400306

Article 5- Miscellaneous

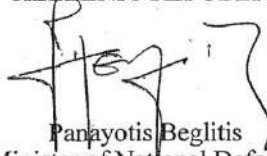
1. This PMOU does not derogate from or in any way hinder the rights and obligations under any existing Agreements or MOUs between the Parties.
2. This PMOU shall be effective upon signature. It shall remain in force unless terminated by mutual consent of the Parties, or by either Party subject to six months prior written notice of termination. The obligations of the Parties under Article 3 shall continue, notwithstanding the termination of this PMOU.

3. In the event of any dispute arising between the Parties, whether the dispute relates to the interpretation of this PMOU or the implementation of the terms arising therefrom, the Parties shall make every reasonable effort to reach an amicable agreement. In the event, however, of the Parties failing to reach such agreement, they shall submit the dispute for settlement by the Director General of National Defence Policy and International Relations of HMOND and the Director General of IMOD. Any decision given pursuant to any such settlement shall be final and binding upon the Parties.
4. This PMOU may be amended at any time by mutual written consent of the Parties.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments have signed this PMOU in duplicate in English.

Done at Tel-Aviv on the September 4 in this year 2011.

FOR THE
GOVERNMENT OF THE
HELLENIC REPUBLIC

Panayotis Beglitis
Minister of National Defence

FOR THE
GOVERNMENT OF THE
STATE OF ISRAEL

Ehud Barak
Minister of Defence

Φ092.22/4026

ΚΥΡΙΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ
(αναθεωρημένη πρόταση – 1.4.2011)

Μεταξύ

του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας

(στο εξής αναφερόμενο ως: «ΥΠΕΘΑ»)

Και

του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ

(στο εξής αναφερόμενο ως «ΥΑΚΙ»)

για τις Αμυντικές, Στρατιωτικές, Στρατηγικές και Τεχνολογικές Σχέσεις και
Συνεργασία μεταξύ του ΥΠΕΘΑ και του ΥΑΚΙ

Τα Μέρη του παρόντος Κυρίου Μνημονίου Συνεργασίας (στο εξής αναφερόμενο ως: «ΚΜΣ»),

Επιβεβαιώνοντας εκ νέου τις στενές τους σχέσεις που βασίζονται στα κοινά τους συμφέροντα που έχουν θεμελιωθεί στο πλαίσιο της επιτυχούς τους μακρόχρονης συνεργασίας και φιλίας,

Αναγνωρίζοντας και έχοντας το κοινό όραμα για τη δημιουργία ισχυρών αμυντικών, στρατιωτικών και στρατηγικών ικανοτήτων στις δύο χώρες,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Συμφωνία Συνεργασίας που υπέγραψαν την 1^η Δεκεμβρίου 1994,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Συμφωνία Ασφαλείας που υπέγραψαν στις 10 Φεβρουαρίου 1992, στο εξής αναφερόμενη ως: «η Συμφωνία Ασφαλείας»,

Κατόπιν της Πρόσθετης Συμφωνίας για Στρατιωτική και Τεχνολογική Συνεργασία που υπογράφηκε στις 14 Οκτωβρίου 1999,

Βάσει της Συμφωνίας για Στρατιωτική και Αμυντική Συνεργασία που συνάφθηκε μεταξύ των Μερών στις 15 Νοεμβρίου 2005,

- Επιθυμώντας να ενισχύσουν και να διευρύνουν την αμυντική, στρατιωτική, στρατηγική και τεχνολογική συνεργασία,

Αναγνωρίζοντας ότι η αμοιβαία κατανόηση, η ανταλλαγή πληροφοριών και η αυξημένη συνεργασία μεταξύ των αντίστοιχων Υπουργείων τους και Ενόπλων Δυνάμεων, περιλαμβανομένου του στρατηγικού διαλόγου επί αμυντικών ζητημάτων, δύναται να ενισχύσει τη δημιουργία αμυντικών βιομηχανικών και στρατιωτικών ικανοτήτων των δύο Μερών,

Εκφράζοντας την πρόθεσή τους να ορίσουν δια του παρόντος Μνημονίου το πλαίσιο, τη δομή και τις αρμόδιες υπηρεσίες για την αμυντική, στρατιωτική, στρατηγική και τεχνολογική συνεργασία μεταξύ των Μερών,

Συμφώνησαν στα εξής:

Άρθρο 1 – Πεδίο αναφοράς του ΚΜΣ

1. Στη βάση των υφιστάμενων σχέσεων μεταξύ των Μερών, των όσων έχουν ήδη επιτευχθεί και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και φιλίας που έχει χτιστεί, τα Μέρη συμφωνούν να δημιουργήσουν πλαίσιο και δομή για την ενίσχυση της Αμυντικής, Στρατιωτικής, Στρατηγικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας και την ενδυνάμωση των ικανοτήτων των Ενόπλων Δυνάμεών τους, στους ακόλουθους τομείς:

Α. Αμυντική Πολιτική,

Β. Αμυντική Βιομηχανική και Τεχνολογική Συνεργασία περιλαμβανομένων δραστηριοτήτων Αμυντικής Έρευνας και Ανάπτυξης,

Γ. Στρατιωτική Συνεργασία,

Δ. Στρατηγικός Συντονισμός και Συνεργασία.

2. Συμφωνείται ότι το παρόν ΚΜΣ θα υλοποιηθεί σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και κανονισμούς του κάθε Μέρους.

Άρθρο 2 – Διευθετήσεις για τη Συνεργασία

1. Τα Μέρη θα οργανώσουν τα παρακάτω Φόρα, Ομάδες Εργασίας και θα προβούν στις παρακάτω διευθετήσεις, ασχολούμενα με ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων:

- A. Συναντήσεις υψηλόβαθμων αξιωματούχων από τα δύο Μέρη,
- B. Αμοιβαίες επισκέψεις και προγράμματα ανταλλαγής επαγγελματιών,
- Γ. Ανταλλαγή στρατιωτικής και τεχνολογικής τεχνογνωσίας και εμπειρογνωμοσύνης,
- Δ. Παρακολούθηση σεμιναρίων, συζητήσεων και συμποσίων,
- E. Κοινά προγράμματα.

2. Για το σκοπό αυτό, συμφωνείται να συσταθεί μία Ανώτατη Κοινή Ομάδα Εργασίας (ΑΚΟΕ) η οποία θα συζητά περιοδικά τα θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος που προαναφέρθηκαν. Κάθε Μέρος θα ορίσει δύο (2) Εκπροσώπους για να συμμετέχουν στην Ανώτατη Κοινή Ομάδα Εργασίας. Η Ανώτατη Κοινή Ομάδα Εργασίας θα συνεδριάζει εκ περιτροπής στο Ισραήλ και την Ελλάδα, όπως χρειάζεται. Το Μέρος που φιλοξενεί την Ανώτατη Κοινή Ομάδα Εργασίας θα προεδρεύει της αντίστοιχης συνεδρίασης.

3. Τα Μέρη δύνανται να αναλάβουν κάθε άλλη δραστηριότητα η οποία, κατά την άποψή τους, θα μπορούσε να προάγει τη στενότερη συνεργασία μεταξύ του ΥΠΕΘΑ και του ΥΑΚΙ, στους τομείς που προαναφέρθηκαν στην παρ. 1.

4. Τα Μέρη συμφωνούν ότι πρόσθετα Φόρα, Ομάδες Εργασίας ή άλλες Διευθετήσεις μπορεί να οργανωθούν για συγκεκριμένους σκοπούς, όπως θα συμφωνηθεί ξεχωριστά μεταξύ των Μερών.

Άρθρο 3 – Διευθετήσεις Ασφαλείας

Τα Μέρη συμφωνούν ότι, για τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παρόν ΚΜΣ, ισχύει η Συμφωνία Ασφαλείας του 1992 καθώς και συγκεκριμένες διευθετήσεις ασφαλείας που θα συμφωνηθούν μεταξύ των Μερών, εκτός εάν οριστεί διαφορετικά από τα Μέρη. Μπορεί να συμφωνηθούν ξεχωριστά κάποιες λεπτομερείς διευθετήσεις ασφαλείας για συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Άρθρο 4 – Υλοποίηση και Υπεύθυνοι Επικοινωνίας

Τα Μέρη θα αναθέσουν την υλοποίηση του παρόντος ΚΜΣ στις αντίστοιχες αρμόδιες υπηρεσίες τους.

Οι Υπεύθυνοι Επικοινωνίας για την υλοποίηση του παρόντος ΚΜΣ έχουν ως εξής:

Για το ΥΑΚΙ	Για το ΥΠΕΘΑ
Αν. Γενικός Διευθυντής Πολιτικο-Στρατιωτικού Τμήματος ΥΑΚΙ Τηλ: 972-3-6976316 Fax: 972-3-6976313	Διευθυντής Διεθνών Σχέσεων Διεύθυνση Αμυντικής Πολιτικής & Διεθνών Σχέσεων ΥΠΕΘΑ Τηλ: +30 210 6598115-117-137 Fax: +30 210 6400306

Άρθρο 5 – Λοιπά

1. Το παρόν ΚΜΣ δεν αντίκειται κατά κανένα τρόπο, ούτε περιορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που υφίστανται βάσει οποιασδήποτε τρέχουσας Συμφωνίας ή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των Μερών.

2. Το παρόν ΚΜΣ τίθεται σε ισχύ από την υπογραφή του. Θα παραμείνει σε ισχύ, εκτός εάν λυθεί με αμοιβαία συναίνεση των Μερών ή από οποιοδήποτε Μέρος με εξάμηνη προειδοποίηση. Οι υποχρεώσεις των Μερών

που απορρέουν από το Άρθρο 3 θα συνεχίσουν να ισχύουν, παρά τη λύση του παρόντος Μνημονίου.

5) Στην περίπτωση που ανακύψει οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των Μερών, είτε αυτή σχετίζεται με την ερμηνεία του παρόντος ΚΜΣ είτε με την υλοποίηση των όρων αυτού, τα Μέρη θα καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να την επιλύσουν φιλικά. Εάν όμως τα Μέρη δεν μπορέσουν να επιτύχουν κάτι τέτοιο, θα υποβάλουν τη διαφορά προς επίλυση από το Γενικό Διευθυντή Εθνικής Αμυντικής Πολιτικής και Διεθνών Σχέσεων του ΥΠΕΘΑ και το Γενικό Διευθυντή του ΥΑΚΙ. Η όποια απόφαση ληφθεί βάσει του εν λόγω διακανονισμού θα είναι οριστική και δεσμευτική για τα Μέρη.

4. Το παρόν ΚΜΣ δύναται να τροποποιηθεί οποτεδήποτε με αμοιβαία έγγραφη συναίνεση των Μερών.

ΣΕ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι κάτωθι νόμιμα εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπογράφουν το παρόν ΚΜΣ εις διπλούν στην Αγγλική γλώσσα.

5

Έγινε στις _____ του έτους 2011.

Για το ΥΑΚΙ

Ονοματεπώνυμο:

Θέση:

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Για το ΥΠΕΘΑ

Ονοματεπώνυμο:

Θέση:

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και του Κύριου Μνημονίου Συμφωνίας που κυρώνεται, προσωρινά από την υπογραφή του και οριστικά σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 5 Οκτωβρίου 2013

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΑΡΟΛΟΣ ΓΡ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 8 Οκτωβρίου 2013

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

* 0 1 0 0 2 1 2 1 0 1 0 1 3 0 0 1 2 *

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004

Παράρτημα Β
Συμφωνία Ελλάδας - Ισραήλ
19ης Ιουλίου 2015 (Ν.4398)

6841

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

13 Ιουνίου 2016

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 116

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4398

Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Κράτους του Ισραήλ σχετικά με το Καθεστώς των Δυνάμεών τους.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

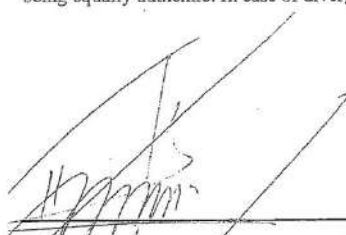
Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, η Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Κράτους του Ισραήλ σχετικά με το Καθεστώς των Δυνάμεών τους, που υπογράφηκε στο Τελ Αβίβ στις 19 Ιουλίου 2015, το κείμενο της οποίας σε πρωτότυπο στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, έχει ως εξής:

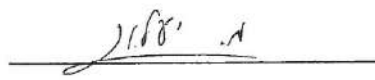
3. The Amendments shall enter into force in accordance with the procedure described in Article 18(1).
4. This agreement shall remain in force until terminated by mutual consent of the Parties, or at any time subject to a prior six month written notification through diplomatic channels of either Party informing the other of its termination.

IN WITNESS THEREOF, the undersigned, being duly authorized by their respective governments, have signed this Agreement.

Done at Tel Aviv on the 19th day of July, 2015, which corresponds to the 3rd day of Av, 5775, of the Hebrew calendar, in duplicate in the Hellenic, Hebrew and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

Panos Kammenos
Minister of National Defence
For the Government of the Hellenic Republic

Moshe Ya'alon
Minister of Defense
For the Government of the State of Israel

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και της Συμφωνίας που κυρώνεται από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 18 παράγραφος 1 αυτής.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 10 Ιουνίου 2016

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Β. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Οι Υπουργοί

Εθνικής Άμυνας
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΜΜΕΝΟΣ
Οικονομικών
ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Εξωτερικών
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 10 Ιουνίου 2016

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤ ΕΘΝΙΚΟ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32, Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210 5279000
Κείμενα προς δημοσίευση: webmaster.et@et.gr

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Πρωτ. _____
Αριθ. _____
Διεκτ. _____

Από τα επίσημα Πρακτικά της ΡΛΖ , 2 Ιουνίου 2016,
Συνεδρίασης της Ολομέλειας της Βουλής, στην οποία
ψηφίστηκε το παρακάτω σχέδιο νόμου:

*Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας
και της Κυβέρνησης του Κράτους του Ισραήλ σχετικά με το Καθεστώς των Δυνάμεών τους*

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ.
1 του Συντάγματος, η Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης
της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Κρά-
τους του Ισραήλ σχετικά με το Καθεστώς των Δυνάμεών
τους, που υπογράφηκε στο Τελ Αβίβ στις 19 Ιουλίου 2015,
το κείμενο της οποίας σε πρωτότυπο στην ελληνική και
αγγλική γλώσσα, έχει ως εξής:

ΣΥΜΦΩΝΙΑ
 ΜΕΤΑΞΥ
 ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
 ΚΑΙ
 ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟΥ
 ΙΣΡΑΗΛ
 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ
 ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥΣ

Προοίμιο

Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση του Κράτους του Ισραήλ (εφεξής θα αποκαλούνται "τα Μέρη"),

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της επωφελούς συνεργασίας στο στρατιωτικό τομέα και στον τομέα ασφάλειας και άμυνας,

Εκφράζοντας την επιθυμία τους για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης που βασίζεται στο σεβασμό, στην εμπιστοσύνη και στην αναγνώριση των στρατιωτικών συμφερόντων των δύο Μερών,

Επιθυμώντας να καθορίσουν τους γενικούς όρους για το διακανονισμό του καθεστώτος των δυνάμεών τους στο πλαίσιο της μελλοντικής στρατιωτικής συνεργασίας τους και άλλων ασκήσεων,

συμφώνησαν στα ακόλουθα:

Άρθρο 1

Ορισμοί

1. Ως "Κράτος Αποστολής" νοείται το κράτος στο οποίο ανήκουν οι επισκέπτριες δυνάμεις.
2. Ως "Κράτος Υποδοχής" νοείται το κράτος στο οποίο πραγματοποιεί επίσκεψη το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής.
3. Ως "Προσωπικό" νοείται το στρατιωτικό Προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων ξηράς, θαλάσσης ή αέρος, καθώς επίσης και το Πολιτικό Προσωπικό που το συνοδεύει, και τα οποία συμμετέχουν, ή συνδέονται με Στρατιωτικές Δραστηριότητες.
4. Ως "Πολιτικό Προσωπικό" νοείται το μη-στρατιωτικό Προσωπικό του Κράτους Αποστολής που συνοδεύει τις Ένοπλες Δυνάμεις του Κράτους Αποστολής, τα μέλη του οποίου δεν διαμένουν στο Κράτος Υποδοχής, αλλά είναι υπάλληλοι των Ενόπλων Δυνάμεων του Κράτους Αποστολής.
5. Ως "Στρατιωτικές Δραστηριότητες" νοούνται:
 - α) Επισκέψεις πλοίων και/ή αεροσκαφών, ή
 - β) Κοινές στρατιωτικές ασκήσεις ή εκπαιδεύσεις (που διεξάγονται είτε μέσα στις αντίστοιχες επικράτειες των μερών είτε έξω από αυτές) ή
 - γ) Στρατιωτικές ασκήσεις ή εκπαιδεύσεις του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής μέσα στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής χωρίς την άμεση συμμετοχή του Προσωπικού του Κράτους Υποδοχής, ή
 - δ) Κοινά προγράμματα αμυντικής έρευνας και ανάπτυξης εγκεκριμένα από τις κυβερνήσεις

- ε) Οποιαδήποτε άλλη μορφή αμυντικής συνεργασίας η οποία συμφωνείται μεταξύ των Μερών.

6. Ως "Τρίτο Μέρος" νοείται κάθε πρόσωπο, οντότητα ή κυβέρνηση πλην (συμπεριλαμβανομένων και κυβερνητικών αναδόχων) των Μερών.

Άρθρο 2

Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Η παρούσα συμφωνία προσδιορίζει τις βασικές διατάξεις και απαιτήσεις που ρυθμίζουν και καθορίζουν το καθεστώς του Προσωπικού των Μερών, στο πλαίσιο των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων όπως αυτές ορίστηκαν στην παράγραφο 5 του Αρθρου 1.

Σε περίπτωση κατά την οποία τα Μέρη συμφωνήσουν ότι απαιτούνται περαιτέρω διακανονισμοί προκειμένου να διευθετησουν επιπρόσθετα ζητήματα των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων, τα Μέρη είναι δυνατόν να πραγματοποιούν αυτούς τους διακανονισμούς στο πλαίσιο Συμφωνιών Εφαρμογής, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας.

Άρθρο 3

Τήρηση της νομοθεσίας του Κράτους Υποδοχής

Το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής συμμορφώνεται με τους νόμους και τους κανονισμούς του Κράτους Υποδοχής και απέχει από οποιαδήποτε δραστηριότητα που δεν συνάδει με την παρούσα Συμφωνία.

Άρθρο 4

Αφιξη και Αναχώρηση

1. Το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής εισέρχεται και αναχωρεί από το Κράτος Υποδοχής με:
 - εν ισχύει εθνικά διαβατήρια,
 - αναγνωρισμένο ταξιδιωτικό έγγραφο.
2. Το Κράτος Αποστολής κοινοποιεί όλες τις απαραίτητες λεπτομέρειες που αφορούν το μετακινούμενο Προσωπικό, εξοπλισμό, οπλισμό, οχήματα σκάφη, αεροσκάφη, ελικόπτερα και επικίνδυνα αγαθά, 15 ημέρες πριν από την άφιξη τους στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής όπως συμφωνήθηκε μεταξύ των Μερών. Θεωρήσεις εισόδου και εξόδου δεν απαιτούνται εκ των προτέρων.

Άρθρο 5

Πειθαρχία

1. Το Κράτος Αποστολής έχει δικαίωμα αποκλειστικής αρμοδιότητας επί του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής αναφορικά με αδικήματα τα οποία έχουν αυστηρά πειθαρχικό χαρακτήρα.
2. Το Προσωπικό των Μερών εξακολουθεί να δεσμεύεται για την τήρηση της αντίστοιχης για το καθένα εθνικής νομοθεσίας και κανονισμών, συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων πειθαρχικού ελέγχου, για το διάστημα κατά το οποίο βρίσκεται στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής.
3. Εάν, οποιαδήποτε στιγμή κατά τη διεξαγωγή των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων, το Κράτος Υποδοχής εκφράσει την επιθυμία να ζητήσει την απομάκρυνση από την επικράτεια του Κράτους Υποδοχής ενός μέλους του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής, το Κράτος Υποδοχής υποβάλλει το συγκεκριμένο αίτημα στον Διοικητή του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής, συνοδευμένο από λεπτομερή αιτιολόγηση του αιτήματος. Σε περίπτωση που, έπειτα από διαβούλευση με το Διοικητή του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής, το Κράτος Υποδοχής ανανεώσει το αίτημά του για απομάκρυνση του μέλους του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής από την επικράτειά του, το Κράτος Αποστολής θα συμμορφώνεται άμεσα με το ανωτέρω αίτημα μεταφέροντας το εν λόγω άτομο εκτός της επικράτειας του Κράτους Υποδοχής μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα.

Άρθρο 6

Οπλοφορία και Ασφάλεια

1. Το στρατιωτικό Προσωπικό του Κράτους Αποστολής είναι δυνατόν να κατέχει και να φέρει όπλα στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής, μόνο κατά τη διεξαγωγή στρατιωτικών δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας Συμφωνίας, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό επιτρέπεται βάσει της νομοθεσίας του Κράτους Αποστολής και με την επιφύλαξη τυχόν διευθετήσεων που συμφωνήθηκαν με τις αρχές του Κράτους Υποδοχής εκ των προτέρων.
2. Το Κράτος Υποδοχής εγγυάται την ασφάλεια του Προσωπικού και του εξοπλισμού του Κράτους Αποστολής όπως απαιτείται και συμφωνήθηκε μεταξύ των Μερών.
3. Το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής κατά τη χρήση όπλων συμμορφώνεται με τους νόμους και τους κανονισμούς του Κράτους Υποδοχής.

Άρθρο 7

Στολές

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων, το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής επιτρέπεται να φέρει τη στολή του σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς του Κράτους Αποστολής.

Άρθρο 8

Άδειες οδήγησης

1. Το Κράτος Υποδοχής θα δέχεται ως έγκυρες, άνευ δοκιμασίας ή τελών ή οποιωνδήποτε άλλων απαιτήσεων, τις άδειες οδήγησης για οχήματα που έχουν εκδοθεί από μία αρμόδια αρχή στο Κράτος Αποστολής εφόσον οι άδειες αυτές ισχύουν και στο Κράτος Αποστολής. Οι συγκεκριμένες άδειες παραμένουν σε ισχύ στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής για διάστημα έως και ένα έτος από την ημερομηνία της τελευταίας εισόδου μέλους του Προσωπικού στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής. Για τους σκοπούς του παρόντος Άρθρου, "τελευταία είσοδος" σημαίνει την είσοδο πριν από την οποία, το μέλος του Προσωπικού βρισκόταν εκτός της επικράτειας του Κράτους Υποδοχής για διάστημα μεγαλύτερο των 3 μηνών.
2. Η χρήση των αδειών οδήγησης όπως αναφέρεται στο παρόν Άρθρο θα υπόκειται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις προσωρινής αναστολής, όπως αυτές είναι δυνατόν να αποφασιστούν από τις αρμόδιες αρχές και των δύο Μερών σύμφωνα με τους εκατέρωθεν ισχύοντες νόμους και κανονισμούς, ως αποτέλεσμα παραβάσεων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας που διεπράχθησαν από τον κάτοχο της άδειας οδήγησης.

Άρθρο 9

Δικαιοδοσία

1. Το Κράτος Αποστολής έχει δικαίωμα να ασκεί κατά προτεραιότητα ποινική δικαιοδοσία επί του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής αναφορικά με αδικήματα που διαπράττονται κατά τη διάρκεια επίσκεψης με σκοπό την εκτέλεση Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων:
 - α. τα οποία προκύπτουν από μια πράξη ή παράλειψη που διαπράττεται κατά την εκτέλεση επίσημου καθήκοντος, και/ή
 - β. στρέφονται αποκλειστικά κατά προσώπου ή ιδιοκτησίας του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής.

Σε περίπτωση που το Κράτος Αποστολής το οποίο έχει το δικαίωμα να ασκεί κατά προτεραιότητα ποινική δικαιοδοσία, όπως αυτό ορίζεται στην παρούσα Παράγραφο, αποφασίσει να μην κάνει χρήση αυτού, ενημερώνει το Κράτος Υποδοχής το συντομότερο δυνατόν, έπειτα από γραπτό αίτημα του Κράτους Υποδοχής, για την πρόθεσή του να παραιτηθεί από το δικαίωμά του να ασκήσει κατά προτεραιότητα δικαιοδοσία αναφορικά με τη συγκεκριμένη υπόθεση για την οποία αποποιήθηκε του δικαιώματός του για κατά προτεραιότητα δικαιοδοσία. Το Κράτος Αποστολής θα απέχει από την άσκηση οποιασδήποτε δικαιοδοσίας επί της συγκεκριμένης περίπτωσης στο μέλλον.

2. Το Κράτος Υποδοχής έχει δικαίωμα να ασκεί κατά προτεραιότητα ποινική δικαιοδοσία επί του Προσωπικού του Κράτους Αποστολής, το οποίο βρίσκεται στην επικράτεια του Κράτους Υποδοχής, αποκλειστικά αναφορικά με αδικήματα που προκύπτουν από πράξεις ή παραλείψεις οι οποίες πληρούν όλες τις παρακάτω προϋποθέσεις, αθροιστικά και όχι χωριστά:
 - α. που διαπράττονται από το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής μέσα στην κυρίαρχη επικράτεια του Κράτους Υποδοχής ή επί σκάφους ή αεροσκάφους νηολογημένου στο Κράτος Υποδοχής,
 - β. που διαπράττονται κατά τη διάρκεια επίσκεψης με σκοπό την εκτέλεση Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων, και
 - γ. που δεν καλύπτονται από την παράγραφο 1 του παρόντος Άρθρου.

Προς αποφυγή πάσης αμφιβολίας, και με την επιφύλαξη της παραγράφου 1 ανωτέρω, το Κράτος Υποδοχής δεν θα ασκεί οποιαδήποτε δικαιοδοσία σε οποιοδήποτε Προσωπικό του Κράτους Αποστολής για οποιεσδήποτε πράξεις που δεν καλύπτονται από την παράγραφο 2 ανωτέρω.

Σε περίπτωση που το Κράτος Υποδοχής το οποίο έχει το δικαίωμα να ασκεί κατά προτεραιότητα ποινική δικαιοδοσία, όπως αυτό ορίζεται στην παρούσα παράγραφο, αποφασίσει να μην κάνει χρήση αυτού, ενημερώνει τις αρχές του Κράτους Αποστολής, και απέχει από την άσκηση της δικαιοδοσίας του επί της συγκεκριμένης περίπτωσης στο μέλλον. Οι αρχές του Κράτους Υποδοχής το οποίο έχει κατά προτεραιότητα το δικαίωμα, εξετάζουν ευμενώς αίτημα από τις αρχές του Κράτους Αποστολής για αποποίηση του δικαιώματός τους αυτού σε περιπτώσεις που το Κράτος Αποστολής φρονεί ότι η αποποίηση αυτή έχει ιδιαίζουσα σημασία.

3. Τα Μέρη παρέχουν αμοιβαία στήριξη μεταξύ τους για ζητήματα που προκύπτουν και σχετίζονται με το παρόν Άρθρο, και ειδικότερα, κατά τη διεξαγωγή ερευνών και κατά τη συλλογή στοιχείων, σε εφαρμογή ισχύουσας νομοθεσίας και σχετικών συνθηκών μεταξύ των μερών.

4. Οποιαδήποτε ποινική καταδικαστική απόφαση θα εκτελείται εντός του ποινικού συστήματος του Κράτους Αποστολής, υποκείμενη στα άρθρα 3d, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 και 15 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη Μεταφορά Καταδίκων και τις δηλώσεις που έγιναν επί αυτής από τα Μέρη.

Άρθρο 10

Απαιτήσεις αποζημίωσης και Ευθύνη

- 1) (α) Κάθε Μέλος παραιτείται από κάθε απαίτηση έναντι του άλλου Μέρους σε περιπτώσεις όπου οποιοδήποτε Προσωπικό από τα Μέρη τραυματιστεί ή σκοτωθεί, ή περίουσία των Μερών χαθεί, ή υποστεί ζημία ή καταστροφή, κατά τη διάρκεια ή ως αποτέλεσμα της εκτέλεσης των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας Συμφωνίας.

(β) Σε περίπτωση που θα απαιτηθεί από ένα Μέρος να καταβάλλει αποζημίωση προς ένα μέλος του Προσωπικού του έτερου Μέρους, ως αποτέλεσμα αγωγής που υποβάλλεται από το συγκεκριμένο μέλος αναφορικά με ζημιές όπως αυτές προσδιορίζονται λεπτομερώς στην υποπαράγραφο (α), το άλλο Μέρος θα αποζημιώνει το εν λόγω Μέρος πλήρως. Η συγκεκριμένη αποζημίωση θα περιλαμβάνει το κόστος και τα έξοδα για τη διεξαγωγή της δίκης.

- 2) Απαιτήσεις αποζημίωσης (εκτός από τις συμβατικές απαιτήσεις και από εκείνες που εμπίπτουν στην παράγραφο 3) οι οποίες προκύπτουν από ζημία που διαπράττεται εις βάρος τρίτων μερών κατά τη διάρκεια ή ως αποτέλεσμα της διεξαγωγής των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας Συμφωνίας διακανονίζονται από το Κράτος Υποδοχής σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις:

(α) Απαιτήσεις αποζημίωσης υποβάλλονται, εξετάζονται και διευθετούνται ή επιδικάζονται σύμφωνα με τους νόμους και κανονισμούς του Κράτους Υποδοχής που αφορούν απαιτήσεις αποζημίωσης που προκύπτουν από δραστηριότητες των δικών του Ενόπλων Δυνάμεων.

(β) Το Κράτος Υποδοχής δύναται να διευθετεί κάθε τέτοια απαίτηση αποζημίωσης, και η πληρωμή του ποσού που ορίστηκε από την δικαστική απόφαση γίνεται από το Κράτος Υποδοχής στο νόμισμά του.

(γ) Η πληρωμή αυτή, που πραγματοποιείται είτε δυνάμει ενός διακανονισμού ή δικαστικής απόφασης επί της υπόθεσης που εκδίδεται από ένα αρμόδιο δικαστήριο του Κράτους Υποδοχής, ή δυνάμει τελεσίδικης δικαστικής απόφασης από τέτοιο δικαστήριο το οποίο απορρίπτει την πληρωμή είναι δεσμευτική απέναντι στα Μέρη και έχει ισχύ δεδικασμένου.

(δ) Κάθε απαίτηση αποζημίωσης από το Κράτος Υποδοχής αποστέλλεται στο Κράτος Αποστολής μαζί με τα πλήρη στοιχεία και μια προτεινόμενη κατανομή σύμφωνα με την παράγραφο (ε).

(ε) Εάν το Κράτος Αποστολής είναι αποκλειστικά υπεύθυνο, το ύψος της αποζημίωσης που καταβάλλεται ή επιδικάζεται καταλογίζεται κατά 75 τοις εκατό στο Κράτος Αποστολής και κατά 25 τοις εκατό στο Κράτος Υποδοχής. Όπου δεν είναι δυνατόν η ζημία να αποδοθεί συγκεκριμένα σε ένα από τα Μέρη ή όταν και τα δύο Μέρη μοιράζονται την ευθύνη, το ποσό που καταβάλλεται ή επιδικάζεται κατανέμεται εξ ίσου ανάμεσα στα Μέρη, ασχέτως του ποσοστού ευθύνης που έκαστο φέρει.

3) Απαιτήσεις αποζημίωσης από Τρίτα Μέρη, ως αποτέλεσμα ζημιών που προκλήθηκαν εκτός του πλαισίου της εκτέλεσης των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο της παρούσας Συμφωνίας διακανονίζονται με τον ακόλουθο τρόπο:

(α) Οι αρχές του Κράτους Υποδοχής εξετάζουν την απαίτηση αποζημίωσης και υπολογίζουν την οφειλόμενη στον αιτούντα αποζημίωση με δίκαιο και αμερόληπτο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένης και της διαγωγής του ζημιωθέντος και καταρτίζουν αναφορά για το συμβάν, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τους τυχόν σχόλια που παρέχει το Κράτος Αποστολής.

(β) Η αναφορά επιδίδεται στις αρχές του Κράτους Αποστολής οι οποίες αποφασίζουν χωρίς καθυστέρηση εάν θα προσφέρουν μια *χαριστική* πληρωμή, και σε καταφατική περίπτωση, ποίου ύψους.

(γ) Σε περίπτωση που προσφερθεί *χαριστική* πληρωμή, και η πρόταση γίνει αποδεκτή από τον αιτούντα την αποζημίωση ως πλήρης ικανοποίηση της απαίτησής του, οι αρχές του Κράτους Αποστολής θα καταβάλλουν οι ίδιες την πληρωμή και ενημερώνουν τις αρχές του Κράτους Υποδοχής για την απόφασή τους και για το ποσό που καταβλήθηκε.

(δ) Η παρούσα παράγραφος 3 ουδόλως επηρεάζει τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του Κράτους Υποδοχής να επιλαμβάνονται αγωγής εναντίον οποιουδήποτε ατόμου του Προσωπικού, εκτός εάν και μέχρις ότου έχει καταβληθεί πληρωμή ως πλήρης ικανοποίηση της απαίτησης αποζημίωσης.

4) Τροχαία ατυχήματα που συμβαίνουν αλλά δεν αποτελούν συνέπεια της διεξαγωγής των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας Συμφωνίας, θα εκδικάζονται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του Κράτους Υποδοχής. Το Κράτος Αποστολής θα διαπιστώνει αν όλα τα μη-στρατιωτικά μηχανοκίνητα οχήματα που διατίθενται στα μέλη του προσωπικού του είναι ασφαλισμένα σύμφωνα με τη νομοθεσία του Κράτους Υποδοχής.

5) Το Κράτος Αποστολής και το προσωπικό του δεν θα υπόκεινται στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του Κράτους Υποδοχής για οποιεσδήποτε αγωγές κατατίθενται και αφορούν ζημιές που προκλήθηκαν κατά τη διάρκεια ή ως αποτέλεσμα της εκτέλεσης των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων.

- 6) Τα Μέρη δεσμεύονται να συνεργάζονται πλήρως το ένα με το άλλο όσον αφορά τις διατάξεις του παρόντος Αρθρου.

Αρθρο 11

Κοινοποίηση Πληροφοριών

Όλες οι δημοσιεύσεις αναφορικά με τις δραστηριότητες ενός εκ των Μερών ή και των δύο Μερών στο πλαίσιο των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων, όπως αυτές ορίστηκαν στην παράγραφο 5 του Αρθρου 1, πρέπει να εγκρίνονται εκ των προτέρων και από τα δύο Μέρη.

Αρθρο 12

Ιατρικές Υπηρεσίες

1. Το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες πρώτων βοηθειών κατά τη διάρκεια των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων για την παροχή των οποίων είναι υπεύθυνο το Κράτος Υποδοχής, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για το Προσωπικό του Κράτους Υποδοχής.
2. Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, τα Μέλη του προσωπικού του Κράτους Αποστολής λαμβάνουν ιατρική και οδοντιατρική φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης και ενδονοσοκομειακής περίθαλψης, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τα μέλη του Προσωπικού του Κράτους Υποδοχής. Ιατρικές πράξεις που πραγματοποιούνται στην προκειμένη περίπτωση, καθώς επίσης και εκκενώσεις επείγουσας ανάγκης, παρέχονται δωρεάν.
3. Όλες οι άλλες μη - έκτακτες ιατρικές υπηρεσίες σε στρατιωτικά ή πολιτικά νοσοκομεία, καθώς επίσης και οι ιατρικές εκκενώσεις παραμένουν ευθύνη του Κράτους Αποστολής.

Αρθρο 13

Τέλη και Τελωνειακά δικαιώματα

1. Η εισαγωγή ή η εξαγωγή υλικού, προμηθειών, εξοπλισμού, ιδιοκτησίας και υπηρεσιών του Κράτους Αποστολής, οι οποίες πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των στρατιωτικών δραστηριοτήτων, εφόσον προκύψουν, θα εξαιρούνται όλων των φόρων, τελών και λοιπών επιβαρύνσεων σε ισχύ εντός του Κράτους Υποδοχής.
2. Η ανωτέρω διάταξη εφαρμόζεται επίσης και για υλικά, προμήθειες και εξοπλισμό τα οποία παραμένουν στο Κράτος Υποδοχής, όσο αυτά παραμένουν στην κυριότητα του Κράτους Αποστολής και πρόκειται να χρησιμοποιηθούν από το Κράτος Αποστολής ή να τύχουν κοινής χρήσης από το Κράτος Αποστολής και το Κράτος Υποδοχής βάσει της παρούσας Συμφωνίας.

3. Οποιοδήποτε άλλο υλικό, προμήθειες και εξοπλισμός που εισάγεται μέσα στο Κράτος Υποδοχής από το Κράτος Αποστολής θα εξάγεται από το Κράτος Αποστολής όταν πλέον δεν χρειάζεται για τους σκοπούς της παρούσας Συμφωνίας.

4. Η παράγραφος 3 δεν ισχύει για αγαθά, όπως τρόφιμα και πυρομαχικά που κατανάλωθηκαν κατά τη διάρκεια εφαρμογής της παρούσας Συμφωνίας. Εντούτοις, σε άλλες περιπτώσεις όπου η παράγραφος 3 ισχύει, τα αγαθά θα διατίθενται σε συντονισμό με τις αρμόδιες αρχές του Κράτους Υποδοχής και σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία.

5. Το Προσωπικό του Κράτους Αποστολής υπόκειται στους τελωνειακούς νόμους και κανονισμούς του Κράτους Υποδοχής. Συγκεκριμένα, το Κράτος Υποδοχής διατηρεί δικαίωμα να ασκήσει έρευνα στο Προσωπικό του Κράτους Αποστολής, να ερευνήσει τις αποσκευές του και να κατασχέσει αντικείμενα, σύμφωνα με τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς.

Άρθρο 14

Ασφάλεια και Προστασία Πληροφοριών

Κάθε πληροφορία που ανταλλάσσεται ή παράγεται μεταξύ των Μερών, στο πλαίσιο των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων, διέπεται από τις διατάξεις της Συμφωνίας Ασφαλείας που συνήφθη μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Κράτους του Ισραήλ και υπογράφηκε στις 10 Φεβρουαρίου του 1992.

Άρθρο 15

Έρευνα και Διάσωση

Το Κράτος Υποδοχής έχει τη συνολική ευθύνη για επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης σε περίπτωση ατυχήματος, συμβάντος ή έκτακτης ανάγκης έναντι των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της παρούσας Συμφωνίας μέσα στην επικράτειά του, τα χωρικά του ύδατα ή εναέριο χώρο ή ανοικτή θάλασσα μέσα στα όρια της Περιοχής Πληροφοριών Πτήσης. Εκπρόσωποι του Κράτους Αποστολής επιτρέπεται να συμμετέχουν στις επιχειρήσεις αυτές, σε συντονισμό με τις αρμόδιες αρχές του Κράτους Αποστολής.

Άρθρο 16

Διερεύνηση Συμβάντων

1. Σε περίπτωση συμβάντος που λαμβάνει χώρα στην επικράτεια, εναέριο χώρο, ή χωρικά ύδατα ή στην ανοικτή θάλασσα μέσα στα όρια της Περιοχής Πληροφοριών Πτήσης ενός εκ των Μερών, στο πλαίσιο των Στρατιωτικών Δραστηριοτήτων που εκτελούνται σύμφωνα με την παρούσα Συμφωνία, η διερεύνηση ασφαλείας θα διεξάγεται σύμφωνα με τους νόμους και τους κανονισμούς του Κράτους Υποδοχής.
2. Εάν ένα τέτοιο συμβάν περιλαμβάνει Προσωπικό του Κράτους Αποστολής, το Προσωπικό ή ο/οι εκπρόσωπος/οι του Κράτους Αποστολής επιτρέπεται να συμμετάσχουν στη διερεύνηση ασφαλείας ως παρατηρητές. Το Κράτος Υποδοχής θα αποδεσμεύει στο Κράτος Αποστολής τα ευρήματα της έρευνας ασφαλείας έπειτα από αίτημα του Κράτους Αποστολής.
3. Σε περίπτωση οποιουδήποτε θανατηφόρου συμβάντος στο οποίο εμπλέκεται Προσωπικό του Κράτους Αποστολής, το Κράτος Αποστολής επιτρέπεται να συμμετέχει με εκπρόσωπό/ους του στη περισυλλογή του πτώματος ή των υπολειμμάτων του πτώματος.
4. Σε περίπτωση θανατηφόρου συμβάντος, το Κράτος Υποδοχής παραδίδει το πτώμα στο Κράτος Αποστολής αμέσως μετά από αίτημα του Κράτους Αποστολής και χωρίς τη διεξαγωγή νεκροψίας. Το Κράτος Αποστολής αποστέλλει στο Κράτος Υποδοχής τα ευρήματα οποιασδήποτε νεκροψίας διεξάγεται στο πλαίσιο του συμβάντος, έπειτα από αίτημα του Κράτους Υποδοχής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 14 ανωτέρω.
5. Τα ευρήματα οποιασδήποτε διοικητικής ή επιτόπιας έρευνας, που διεξάγεται από το κάθε κράτος, παραμένουν εμπιστευτικά και ειδικού χειρισμού, συμπεριλαμβανομένων και όλων των ποινικών, διοικητικών, πολιτικών ή οποιονδήποτε άλλων διαδικασιών οποιουδήποτε είδους, τόσο στο Κράτος Αποστολής όσο και στο Κράτος Υποδοχής. Κάθε Κράτος δύναται να κοινοποιήσει τα ευρήματά του σε τρίτα μέρη, κατόπιν αιτήματος, για δικαστικούς σκοπούς, βάσει της εθνικής του νομοθεσίας και κανονισμών.

Άρθρο 17

Διευθέτηση Διαφορών

Εκτός αν άλλως συμφωνηθεί, τυχόν διαφωνία αναφορικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας θα επιλύεται με φιλικό τρόπο αποκλειστικά μέσω άμεσων διαπραγματεύσεων, χωρίς προσφυγή σε οποιοδήποτε μεμονωμένο, εθνικό ή διεθνές δικαστήριο ή σε οποιοδήποτε άλλο φόρουμ αρμόδιο για διακανονισμό.

Άρθρο 18

Διάφορα

1. Η παρούσα Συμφωνία τίθεται σε ισχύ την ημερομηνία που φέρει η δεύτερη διπλωματική διακοίνωση με την οποία το ένα Μέρος ενημερώνει το άλλο ότι οι εσωτερικές του διαδικασίες για την έναρξη ισχύος της συγκεκριμένης Συμφωνίας έχουν ολοκληρωθεί.

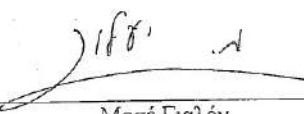
2. Η παρούσα Συμφωνία δύναται να τροποποιηθεί ή συμπληρωθεί εγγράφως μέσω των διπλωματικών οδών ανά πάσα στιγμή με κοινή συναίνεση των Μερών.

3. Οι Τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο Άρθρο 18(1).

4. Η συμφωνία παραμένει σε ισχύ μέχρι να τερματιστεί με κοινή συναίνεση των Μελών, ή ανά πάσα στιγμή, έπειτα από γραπτή κοινοποίηση η οποία θα αποσταλεί έξι μήνες πριν, μέσω των διπλωματικών οδών ενός εκ των Μερών ενημερώνοντας το άλλο Μέρος για τον τερματισμό της.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογεγραμμένοι, δυνάτως εξουσιοδοτημένοι από τις κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Συμφωνία.

Συντάχθηκε στο Τέλ Αβίβ στις 19 του μήνα Ιουλίου του έτους 2015, ημέρα η οποία αντιστοιχεί στην 3^η ημέρα του Αβ του 5775 έτους, του Εβραϊκού ημερολογίου, σε δύο αντίτυπα στην Ελληνική, Εβραϊκή και Αγγλική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Σε περίπτωση διαφορών στην ερμηνεία το κείμενο στην Αγγλική γλώσσα θα υπερισχύσει.

Για την Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας	Για την Κυβέρνηση του Κράτους του Ισραήλ
	
Πάνος Καμμένος	Μοσέ Γιαλόν
Υπουργός Εθνικής Άμυνας	Υπουργός Άμυνας

AGREEMENT

BETWEEN

**THE GOVERNMENT OF THE HELLÈNIC
REPUBLIC**

AND

**THE GOVERNMENT OF THE STATE OF
ISRAEL**

REGARDING THE STATUS OF THEIR FORCES

Preamble

The Government of the Hellenic Republic and the Government of the State of Israel
(hereinafter referred to as "the Parties");

Recognizing the importance of beneficial cooperation in the military, security and defense domains;

Expressing their desire to promote mutual understanding based on respect, confidence and recognition of the military interests of both Parties;

Desiring to determine general terms which will resolve the status of forces in the framework of future military cooperation and other exercises,

have agreed as follows:

Article 1

Definition of Terms

1. "Sending State" means the State to which the visiting force belongs;
2. "Receiving State" means the State which the Personnel of the Sending State is visiting;
3. "Personnel" means the military Personnel belonging to the land, sea or air armed forces, as well as accompanying Civilian Personnel, participating in, or connected to the Military Activities;
4. "Civilian Personnel" means non-military Personnel of the Sending State accompanying the armed forces of the Sending State and who are not residents in the Receiving State, and who are employees of the armed forces of the Sending State;
5. "Military Activities" means:
 - a) Ship and/or aircraft visits; or
 - b) Joint military exercises or training (whether inside the parties' respective territories or outside thereof); or
 - c) Military exercises or training of the Sending State Personnel in the territory of the Receiving State without the direct participation of the Personnel of the Receiving State; or
 - d) Joint government approved defense research and development projects.
 - e) Any other form of defense cooperation agreed upon by the Parties.
6. "Third Party" means a person, entity or government other than the Parties (including government contractors) of the Parties.

Article 2

Purpose and Scope

This Agreement shall determine the principal provisions and requirements that regulate and define the status of Personnel of the Parties, in connection with the Military Activities as defined in section 5 of Article 1.

In the event that the Parties agree that further arrangements are required in order to resolve additional aspects of the Military Activities, the Parties may agree upon such arrangements in the framework of Implementing Agreements, consistent with the provisions of this Agreement.

Article 3

Compliance with the Law in the Receiving State

The Personnel of the Sending State shall comply with the laws and regulations of the Receiving State and abstain from any activity inconsistent with this Agreement.

Article 4

Entry and Departure

The Personnel of the Sending State shall enter and depart the Receiving State with:

- their valid national passports;
- a recognized travel document;

The Sending State will communicate all necessary details regarding the transferred Personnel, equipment, weapons, vehicles, vessels, aircraft, helicopters and dangerous goods 15 days prior to their arrival to the territory of the Receiving State as agreed between the Parties. Entry and exit visas will not be required in advance.

Article 5

Discipline

1. The Sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over Personnel of the Sending State in relation to offences that are of a strictly disciplinary nature.

2. The Personnel of the Parties shall continue to be bound to comply with their respective national laws and regulations, including, their disciplinary control measures, while in the territory of the Receiving State.
3. If, at any time during the Military Activities, the Receiving State wishes to request the removal from the Receiving State's territory of a member of the Personnel of the Sending State, the Receiving State shall present such request to the Commanding Officer of the Sending State Personnel, together with detailed reasoning for the request. In the event that, following consultation with the Commanding Officer of the Sending State Personnel, the Receiving State reaffirms its request to remove the member of the Sending State's Personnel from its territory, the Sending State shall promptly comply with that request by transferring the person concerned outside of the Receiving State's territory within a reasonable time period.

Article 6

Bearing Arms and Security

1. The military Personnel of the Sending State may possess and carry arms in the territory of the Receiving State, only during the execution of military activities under the scope of this Agreement, on condition that they are authorized to do so by the Sending State's law and subject to any arrangements agreed upon with the authorities of the Receiving State in advance.
2. The Receiving state shall secure the Personnel and equipment of the Sending State as required and as agreed upon between the Parties.
3. The Sending State Personnel shall use arms in accordance with Receiving State's laws and regulations.

Article 7

Uniform

During the execution of Military Activities, the Personnel of the Sending State are authorized to wear their uniform in accordance with the applicable regulations of the Sending State.

Article 8

Driving Licenses

1. The Receiving State shall accept as valid, without a test or fee or any other requirements, the driving permit or license for vehicles, issued by a competent authority in the Sending State as long as the permit or license is valid in the Sending State. Such license or permit shall remain valid in the territory of the Receiving Party for up to one year from the last entrance of the member of the Personnel to the Receiving Party territory. For the purposes of this Article, "last entrance" shall mean the entrance before which the member of the Personnel was out of the Receiving Party territory for over 3 months.
2. The use of the driving licenses referred to in this Article shall be subject to such temporary suspensions as may be decided by the competent authorities of either Party in accordance with its applicable laws and regulations, as a consequence of traffic violations committed by the licensee.

Article 9

Jurisdiction

1. The Sending State shall have the primary right to exercise criminal jurisdiction over the Personnel of the Sending State in relation to offences occurring during a visit for the purposes of the Military Activities:
 - a. arising out of an act or omission done in the performance of official duty; and/or
 - b. solely against the person or property of Personnel of the Sending State.

In the event that the Sending State having the primary right to exercise criminal jurisdiction, as provided in this Section, decides not to exercise it, it shall notify the Receiving State as soon as practicable, upon a written request of the Receiving State, of its intention to waive its primary right to exercise jurisdiction, in relation to the particular case for which it has waived its primary right to jurisdiction. The Sending State shall refrain from exercising any jurisdiction over that particular case in the future.
2. The Receiving State shall have the primary right to exercise criminal jurisdiction over the Personnel of the Sending State, located in the territory of the Receiving State, solely with regards to offences arising out of acts or omissions which satisfy all of the following conditions, cumulatively and not separately:
 - a. conducted by the Personnel of the Sending State within the sovereign territory of the Receiving State or on board a vessel or aircraft registered in the Receiving State;
 - b. conducted during a visit for the purposes of the Military Activities; and

c. not covered by section 1 of this Article

For the avoidance of doubt, and subject to section 1 above, the Receiving State shall not exercise any jurisdiction over any Personnel of the Sending State for any actions that are not covered by this section 2.

In the event that the Receiving State having the primary right to exercise criminal jurisdiction, as provided in this section, decides not to exercise it, it shall notify the authorities of the Sending State, and shall refrain from exercising its jurisdiction over that particular case in the future. The authorities of the Receiving State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the Sending State for a waiver of its right in cases where the Sending State considers such waiver to be of particular importance.

3. The Parties shall provide mutual assistance with respect to matters arising in connection to this Article, in particular, in the conduct of inquiries and gathering of evidence, in accordance with applicable law and relevant treaties between the parties.
4. Any penal sentence shall be executed within the penal system of the Sending State, subject to articles 3d, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 and 15 of the European Convention on the Transfer of Sentenced Persons and the declarations made thereto by the Parties.

Article 10

Claims and Liability

1. (a) Each Party waives all claims against the other Party in circumstances where any Personnel of the Parties is injured or killed, or property of the Parties is lost, damaged or destroyed, during or as a consequence of the execution of Military Activities under the scope of this Agreement.

(b) In case a Party shall be required to pay compensation to a member of the other Party's personnel, as a consequence of a suit filed by that member in relation to the damages specified in sub-paragraph (a), the other Party shall reimburse that Party in full. Such reimbursement shall include the costs and expenses of conducting the proceedings.

2. Claims (other than contractual claims and those to which Section 3 applies) arising out of damage caused to third parties done during or as a consequence of the execution of Military Activities under the scope of this Agreement shall be dealt with by the Receiving State in accordance with the following provisions:

(a) Claims shall be filed, considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the Receiving State with respect to claims arising from activities of its own armed forces;

(b) The Receiving State may settle any such claims, and payment of the amount determined by adjudication shall be made by the Receiving State in its currency;

(c) Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the Receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment shall be binding and conclusive upon the Parties;

(d) Every claim paid by the Receiving State shall be communicated to the Sending State together with full particulars and a proposed distribution in conformity with paragraph (e);

(e) Where the Sending State alone is responsible, the amount of compensation awarded or adjudicated shall be shared in a proportion of 75 percent chargeable to the Sending State and 25 percent chargeable to the Receiving State. Where the damage is not possible to attribute it specifically to one of the Parties or both Parties share responsibility, the amount awarded or adjudicated shall be distributed equally among the Parties, regardless of the extent of their perspective share of responsibility.

Third Party Claims arising out of damages caused outside of the performance of Military Activities under the scope of this Agreement shall be dealt in the following manner:

(a) The authorities of the Receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner, taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person, and shall prepare a report on the matter, taking also into consideration any remarks as provided by the Sending State;

(b) The report shall be delivered to the authorities of the Sending State, who shall then decide without delay whether it will offer an *ex gratia* payment, and if so, of what amount;

(c) If an offer of *ex gratia* payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the Sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the Receiving State of their decision and of the sum paid;

(d) Nothing in this Section 3 shall affect the jurisdiction of the courts of the Receiving State to entertain an action against any of the Personnel unless and until there has been payment in full satisfaction of the claim.

Motor accidents occurring not as a consequence of the execution of Military Activities under the scope of this Agreement, shall be adjudicated according to the Receiving State's national legislation. The Sending State shall verify that all non-military motor vehicles made available to the members of its personnel are insured in accordance with the legislation of the Receiving State.

i. The Sending State and its personnel shall not be subject to the jurisdiction of the courts of the Receiving State in any suits filed for damages caused during or as a consequence of the execution of Military Activities.

6. The Parties undertake to cooperate fully with each other with regard to the provisions of this Article.

Article 11

Disclosure of Information

All publications regarding the activities of one of the Parties or both of them in the context of Military Activities, as defined in section 5 of Article 1, must be approved in advance by both Parties.

Article 12

Medical Services

1. The Personnel of the Sending State shall have access to first aid services during the Military Activities to be provided by the Receiving State, under the same conditions equivalent to Personnel of the Receiving State.
2. In case of emergency, the Members of personnel of the Sending state shall receive medical and dental care, including hospitalization, under the same conditions as members of the Personnel of the Receiving state. Medical acts performed on this occasion, as well as emergency evacuations, are provided free of charge.
3. All other non-emergency medical service in military or civilian hospitals, as well as medical evacuations remains the responsibility of the Sending state.

Article 13

Taxes and Custom

1. All taxes, duties and other charges connected with the importation or exportation of material, supplies, equipment, property and services by the Sending State, done in connection with the Military Activities, if incurred, shall be exempt in the Receiving State.
2. The above shall also apply to material, supplies and equipment that remain in the Receiving State, so long as they remain in the ownership of the Sending State and are destined for the use of the Sending State or joint use of the Sending State and the Receiving State under this Agreement.

3. All other material, supplies and equipment imported into the Receiving State by the Sending State shall be exported by the Sending State when they are no longer needed for the purpose of this Agreement.
4. Section 3 shall not apply to goods, such as foodstuffs and ammunition that were consumed in the course of the application of this Agreement. However, in other cases where paragraph 3 applies, the goods shall be disposed of in coordination with the relevant authorities of the Receiving State and in accordance with its domestic law.
5. The Personnel of the Sending State shall be subject to the customs laws and regulations of the Receiving State. In particular, the Receiving State shall have the right to search the Personnel of the Sending State, to examine their luggage and vehicles and to seize articles, all in accordance with such laws and regulations.

Article 14

Security and Protection of Information

All information exchanged or generated between the Parties, in connection with the Military Activities, shall be subject to the provisions of the Security Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Government of the State of Israel signed on February 10th, 1992.

Article 15

Search and Rescue

The Receiving State has the overall responsibility for search and rescue operations in case of an accident, incident or emergency occurring due to the Military Activities undertaken under this Agreement in its territory, territorial waters or airspace or in the high seas within its Flight Information Region. Representatives of the Sending State shall be allowed to participate in such operations, in coordination with the competent authorities of the Receiving State.

Article 16

Investigation of Incidents

1. In the event of an incident occurring in the territory, airspace, or territorial waters or airspace or in the high seas within the Flight Information Region of one of the Parties, in connection with the Military Activities done under this Agreement, the safety

investigation will be conducted according to the laws and regulations of the Receiving State.

2. Where such an incident involves Personnel of the Sending State, the Personnel or representative/s of the Sending State shall be admitted to participate in the safety investigation as observers. The Receiving State shall release findings of the safety investigation to the Sending State upon the Sending State's request
3. In the event of any fatal incident involving Personnel of the Sending State, the Sending State shall be allowed to have its representative/s participate in the gathering of the body or bodily remains.
4. In the event of a fatal incident, the Receiving State shall release the body to the Sending State immediately upon the Sending State's request and without performing any autopsies. The Sending State shall send the findings of any autopsies conducted in connection with the incident to the Receiving State upon request of the Receiving State, subject to the provisions of Article 14 above.
5. The findings of any command or field inquiry, conducted by each state, shall remain confidential and privileged, including in all criminal, administrative, civil or any other procedures of any kind, both in the Sending State and in the Receiving State. Each State may release its own findings to third parties, upon request, for judicial purposes, subject to its national laws and regulations.

Article 17

Settlement of Disputes

Except as otherwise agreed, any dispute regarding interpretation or implementation of this Agreement shall be resolved amicably only by way of direct negotiations, without recourse to any individual, national or international tribunal or to any other forum for settlement.

Article 18

Miscellaneous

1. This Agreement shall enter into force on the date of the second diplomatic note by one Party informing the other that its internal procedures for the entering into force of this Agreement have been completed.
2. This Agreement may be amended or supplemented in writing through diplomatic channels at any time by mutual consent between the Parties.

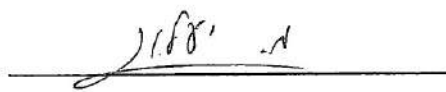
3. The Amendments shall enter into force in accordance with the procedure described in Article 18(1).
4. This agreement shall remain in force until terminated by mutual consent of the Parties, or at any time subject to a prior six month written notification through diplomatic channels of either Party informing the other of its termination.

IN WITNESS THEREOF, the undersigned, being duly authorized by their respective governments, have signed this Agreement.

Done at Tel Aviv on the 19th day of July, 2015, which corresponds to the 3rd day of Av, 5775, of the Hebrew calendar, in duplicate in the Hellenic, Hebrew and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

Panos Kammenos
Minister of National Defence
For the Government of the Hellenic Republic

Moshe Ya'alon
Minister of Defense
For the Government of the State of Israel

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και της Συμφωνίας που κυρώνεται από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 18 παράγραφος 1 αυτής.

Αθήνα,

2016

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Η ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ Κ. ΠΕΡΙΦΑΝΟΥ

Παράρτημα Γ

Συμφωνία Ελλάδας - Ισραήλ 1ης Νοεμβρίου 2016 (Ν.4705)

2937

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

16 Ιουλίου 2020

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 134

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4705

Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας για την προμήθεια Εξοπλισμού και Υπηρεσιών Άμυνας.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος, η Συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας για την προμήθεια Εξοπλισμού και Υπηρεσιών Άμυνας, που υπογράφηκε στην Αθήνα την 1η Νοεμβρίου 2016, το κείμενο της οποίας σε πρωτότυπο στην αγγλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

AGREEMENT
BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENCE OF THE STATE OF ISRAEL
AND THE MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE OF THE
HELLENIC REPUBLIC
FOR THE PROCUREMENT OF DEFENCE EQUIPMENT AND SERVICES

PREAMBLE

The Ministry of Defense of the State of Israel and the Ministry of National Defence of the Hellenic Republic, hereafter referred to as: "Parties",

Based on the Principal Memorandum of Understanding (PMOU) signed on the date of 4 September 2011 between the Ministry of Defence of the State of Israel and the Ministry of National Defence of the Hellenic Republic; and

Under the intention of mutual and long term cooperation within the spirit of equality, of mutual respect and confidence and avoidance of any intervention on interior matters; and

Taking into consideration the interests and mutual benefit of each Party;

Agreed on the following terms and conditions which will apply for the procurement of Defence Equipment and Services between the Parties:

ARTICLE 1
Definitions

The definitions used in this Agreement are as follows:

1. The Hellenic Republic's Authorities:
The competent authorities or agencies or other public entities of the Hellenic Republic, which are referred to in Article 4.
2. The State of Israel's Authorities:
The competent authorities or agencies or other public entities of the State of Israel, which are referred to in Article 4.
3. G2G Agreement:
The current written document signed by and between the Ministry of National Defence of the Hellenic Republic and the Ministry of Defence of the State of Israel.

4. G2G Contract:

Any legal document to be signed by and between the Ministry of National Defence of the Hellenic Republic and the Ministry of Defence of the State of Israel, for the provision of specific defence equipment or services, which will be signed following the terms and conditions of the current Agreement.

5. Defence Equipment:

Weapon systems, military vehicles, simulators, ammunition, software, spare parts, documentation and equipment for technical support as well as, proprietary rights and supply of information concerning the G2G Agreement.

6. Services:

General term that is referred to any kind of provisions from the Authorities of one Party to the other Party, which is not covered by the term "Defence Equipment" (e.g. training, technical support, codification, maintenance).

7. Terms and Conditions:

Are the terms and conditions which apply to any G2G Contract.

8. General Terms:

Are the terms and conditions which are defined in the G2G Agreement and will be applied to any G2G Contract, between the two Parties, for the procurement of Israeli or Hellenic Defence Equipment and/or Service.

9. Special Terms:

Are the special terms and conditions, besides the General Terms, which will be applied to any G2G Contract.

10. Prime Contractor:

The entity to be chosen by the Parties to provide the Defence Equipment and Services according to the G2G Contracts.

ARTICLE 2

Subject and Framework of the Agreement

1. The subject of the current Agreement is to define the General Terms which will be applied to any G2G Contract between the Parties.

2. The special terms for the procurement of any Defence Equipment and/or Service will be defined between the Authorities of both Parties and will be included in separate G2G Contracts which will be signed in accordance with the principles of mutual benefit and the provisions of the current G2G Agreement.

3. The procurement of Defence Equipment and Services under this G2G Agreement will be executed without the provision of Offset Benefits. Both Parties shall examine, on a case by case basis, the development of business cooperation/coproduction in the country of the other Party, without increasing the price of the deliverables that are being produced as a whole, in the country of the other Party, unless otherwise agreed.

ARTICLE 3**Procedures for the Supply of Defence Equipment and Services**

1. The purchasing Party's Authorities will inform in writing the providing Party's Authorities for its intention to procure specific Defence Equipment or Services. The official Letter of Request shall include, at least, the following information:

- a. The description of the Defence Equipment or Services
- b. Quantity
- c. The desired system requirement specification of the Defence Equipment or Service and any other requirements.
- d. The identity of the Prime Contractor in case of sole source procurement.
- e. The required materials and services for the support of the Defence Equipment (weapon systems, ammunition, spare parts, special tools, training, documentation etc)
- f. The desired delivery schedule.
- g. The desired percentage of participation of the local industries in the production of the Defence Equipment under procurement.
- h. Any other request of either Party for the procurement of the Defence Equipment or Services.

2. As soon as the providing Party's Authorities receive the Letter of Request, they will inform the purchasing Party's Authorities of the ability to provide the required Defence Equipment or Services, and will send, as soon as possible, an offer containing technical and financial data.

3. Following the offer by the providing Party, negotiations between the two Parties will start, in order to prepare the G2G Contract in accordance with the provisions of this Agreement. The G2G Contract will be signed by the Competent Authorities of both Parties which are defined in the current Agreement.

4. Following paragraph 1, the Parties agree that the Competent Authorities, according to Article 4, will be solely responsible for the selection of the respective Prime Contractor which is capable to produce the Defence Equipment and provide the Services which shall be defined in the G2G Contracts, in order that the providing Party fulfils its obligations.

ARTICLE 4**Competent Authorities**

1. The Competent Authorities of both Parties for the implementation of the present Agreement are:

- a. For the State of Israel: The Israeli Ministry of Defence,
- b. For the Hellenic Republic: The Ministry of National Defence of Greece.

2. The Competent Authorities of both Parties for signing and for the implementation of the prospective G2G Contracts for the procurement of Defence Equipment or Services are:

- a. For the State of Israel: The Israeli Ministry of Defence,
- b. For the Hellenic Republic: The Ministry of National Defence of Greece.

ARTICLE 5 **General Terms of Procurement**

1. The Defence Equipment will be of the providing Party's country origin or of other countries concerning the assemblies-subassemblies whose origin will be stated in the G2G Contracts to be signed.

2. The definite prices of the Defence Equipment and Services that will be determined during negotiations for the G2G Contracts will be firm and fixed for the whole period of performance of the aforementioned Contract (unless otherwise agreed) and will include all costs to be paid by the purchasing Party for the implementation of the G2G Contracts.

3. The providing Party will implement the same auditing procedures for all parameters pertinent to the procurement of similar Defence Equipment as if such procurement was made for its own Armed Forces, taking into consideration objective circumstances.

4. Payments by the purchasing Party shall be done according to the prices and the terms agreed upon in the G2G Contract.

5. In case of a delayed payment or delivery of Defence Equipment or Services, the respective Competent Authority will notify in writing in a timely manner the other Competent Authority of such delay. In this case the respective Competent Authorities will meet in order to agree on the new timeframe to fulfil the contractual obligations which were delayed. In this case there will be no penalties against any Party due to such delays.

6. Both Parties will take all precautions to secure and prevent the illegal use of the relevant Proprietary Rights provided by the other Party, according to their national legislation and the international agreements to which they are parties.

7. The providing Party will assure the Follow On Support for all Defence Equipment, especially in periods of tension or crisis, for the timeframe which will be mutually agreed during the G2G Contract negotiations. The Follow on Support of the Defence Equipment shall be agreed upon in the G2G Contracts.

8. All Defence Equipment supplies will be codified in accordance with the NATO Codification System (NCS).

9. Government Quality Assurance (GQA) will be performed for the Defence Equipment under the terms which will be defined in each G2G Contract, until a specific Technical Agreement relating to GQA is signed.

10. The purchasing Party is entitled to visit the facilities of the providing Party in order to be informed about the progress and development of the G2G Contract and to attend the respective checks and tests.

11. Coproduction programs for the manufacture of any portion of Defence Equipment will be mutually agreed by the Parties. The local companies which will be selected for the coproduction programs must be registered with the respective Registrar of the purchasing Party, having in mind the following parameters:

- a. The technical capabilities of the local company.
- b. The prices charged by the local company in comparison to the prices charged by the Prime Contractor.
- c. Any possible restrictions to deliver the Defence Equipment by the local company.

12. The portion of manufacturing which will be performed by the local company, the value of that portion, the assigned task, the schedule and any subcontractors (name, place) will be agreed upon in the corresponding G2G Contracts.

ARTICLE 6 **Proprietary Rights**

1. Both Parties accept that the Defence Equipment or Services that will be produced, delivered or used during the implementation of the G2G Contracts are wholly or partially the result of intellectual work with property rights that belong to the Parties and/or are legally purchased from the original owners of such proprietary rights.

2. Both Parties will take all the precautions to secure and prevent the illegal use of the relevant Proprietary Rights, according to the national legislation and the international agreements that have been undertaken by the Parties.

3. The G2G Contracts will define the details for the use, legal protection and allocation of the Proprietary Rights.

ARTICLE 7 **Amendments**

1. This Agreement may be amended only after written consent of both Parties.

2. Any agreed amendments of this Agreement shall enter into force in accordance with Article 10, par.1 of this Agreement.

ARTICLE 8**Settlement of Disputes**

Any disputes regarding the interpretation or implementation of the Agreement will be resolved solely by consultation among the Competent Authorities and will not be referred to any national or international arbitration/tribunal.

ARTICLE 9**End Use Regulation**

The Defence Equipment and Services to be delivered to the purchasing Party under the G2G Contracts will be used solely by that Party's Armed Forces. Such Defence Equipment and/or Services shall not be exported, resold or inspected by any third party and title of ownership shall not be transferred to any third party, without the written approval of the providing Party.

ARTICLE 10**Entry into force, Duration and Termination of the Agreement**

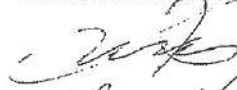
1. This Agreement shall enter into force after its signing by both Parties and on the date of the last notification in writing of either Party that it has completed all internal procedures for its entry into force.
2. This Agreement shall remain on force for five (5) years from the date of its entry into force and will be automatically extended for further five (5) year periods, unless either Party notifies the other, in writing, of its wish to terminate it. In such a case, the Agreement shall cease to be in force six (6) months after the date of the notification of termination.
3. The termination of this Agreement shall not affect the implementation of any valid G2G Contracts or any other agreements which were signed in order to implement this Agreement, unless both Parties decided differently.
4. In case of termination of this Agreement, the provisions of Articles 6 and 9 shall remain in force.

ARTICLE 11**Final Provisions**

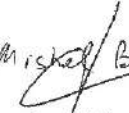
This Agreement will prevail over any other document or agreement between the two Parties, concerning the subject of the Agreement unless otherwise mutually agreed.

Done in Athens on 1.11.2016 in two (2) originals in English.

For the Ministry of National Defence of
the Hellenic Republic

Kostas Vekris
Gen. Director of GDDIA.

For the Ministry of Defence of the State
of Israel

(BG) Mishael Ben Baruch
SISAT Dir.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΜΥΝΑΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Το Υπουργείο Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ και το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας, εφεξής αναφερόμενα ως τα: «Μέρη»,

Με βάση το πρωτότυπο μνημόνιο συμφωνίας (PMoU) που υπεγράφη στις 4 Σεπτεμβρίου 2011 μεταξύ του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας· και

Με την πρόθεση της αμοιβαίας και μακροπρόθεσμης συνεργασίας με πνεύμα ισότητας, αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης και αποφυγής κάθε παρέμβασης σε εσωτερικά θέματα· και

Λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα και το αμοιβαίο όφελος κάθε μέρους·

Συμφωνεί με τους ακόλουθους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν για την προμήθεια εξοπλισμού και υπηρεσιών άμυνας μεταξύ των μερών:

ΑΡΘΡΟ 1 Ορισμοί

Οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται στην παρούσα συμφωνία είναι οι ακόλουθοι:

1. Οι Αρχές της Ελληνικής Δημοκρατίας:

Οι αρμόδιες αρχές ή οργανισμοί ή άλλοι δημόσιοι φορείς της Ελληνικής Δημοκρατίας, οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 4.

2. Οι Αρχές του Κράτους του Ισραήλ:

Οι αρμόδιες αρχές ή οργανισμοί ή άλλοι δημόσιοι φορείς του κράτους του Ισραήλ που αναφέρονται στο άρθρο 4.

3. Συμφωνία G2G:

Το παρόν γραπτό έγγραφο που υπεγράφη από και μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ.

4: Σύμβαση G2G:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

Οποιοδήποτε νομικό έγγραφο που θα υπογραφεί από και μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ για την παροχή ειδικού αμυντικού εξοπλισμού ή υπηρεσιών, το οποίο θα υπογραφεί σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παρούσας συμφωνίας.

5. Εξοπλισμός Άμυνας:

Οπικά συστήματα, στρατιωτικά οχήματα, προσομοιωτές, πυρομαχικά, λογισμικό, ανταλλακτικά, τεκμηρίωση και εξοπλισμός τεχνικής υποστήριξης καθώς και ιδιοκτησιακά δικαιώματα και παροχή πληροφοριών σχετικά με τη συμφωνία G2G.

6. Υπηρεσίες:

Γενικός όρος, ο οποίος αναφέρεται σε οποιαδήποτε παροχές από τις αρχές ενός συμβαλλόμενου μέρους προς το άλλο μέρος, που δεν καλύπτονται από τον όρο "εξοπλισμός άμυνας" (π.χ. εκπαίδευση, τεχνική υποστήριξη, κωδικοποίηση, συντήρηση).

7. Όροι και Προϋποθέσεις:

Οι όροι και οι προϋποθέσεις που ισχύουν για κάθε σύμβαση G2G.

8. Γενικοί Όροι:

Οι όροι και οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στη Συμφωνία G2G και θα εφαρμόζονται σε οποιαδήποτε Σύμβαση G2G, μεταξύ των δύο Μερών, για την προμήθεια Ισραηλινού ή Ελληνικού Αμυντικού Εξοπλισμού ή / και Υπηρεσιών.

9. Ειδικοί όροι:

Είναι οι ειδικοί όροι και προϋποθέσεις, εκτός από τους Γενικούς Όρους, που θα ισχύουν σε οποιαδήποτε Σύμβαση G2G.

10. Κύριος Ανάδοχος:

Ο φορέας που θα επιλεγεί από τα μέρη για την παροχή του εξοπλισμού και των υπηρεσιών άμυνας σύμφωνα με τις συμβάσεις G2G.

ΑΡΘΡΟ 2

Αντικείμενο και πλαίσιο της συμφωνίας

1. Το αντικείμενο της παρούσας Συμφωνίας είναι να καθοριστούν οι Γενικοί Όροι που θα ισχύουν για οποιαδήποτε Σύμβαση G2G μεταξύ των Μερών.

2. Οι ειδικοί όροι για την προμήθεια οποιουδήποτε εξοπλισμού ή / και Υπηρεσίας Άμυνας θα καθοριστούν μεταξύ των Αρχών των δύο Μερών και θα συμπεριληφθούν σε

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

ξεχωριστές Συμβάσεις G2G οι οποίες θα υπογραφούν σύμφωνα με τις αρχές του αμοιβαίου οφέλους και τις διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας G2G.

3. Η προμήθεια αμυντικού εξοπλισμού και υπηρεσιών στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας G2G θα εκτελεστεί χωρίς παροχή αντισταθμιστικών παροχών. Αμφότερα τα μέρη θα εξετάζουν, κατά περίπτωση, την ανάπτυξη επιχειρηματικής συνεργασίας/συμπαγωγής στη χώρα του άλλου μέρους, χωρίς αύξηση της τιμής των παραδοτέων που παράγονται στο σύνολό τους στη χώρα του άλλου μέρους, εκτός αν συμφωνηθεί διαφορετικά.

ΑΡΘΡΟ 3

Διαδικασίες για την Προμήθεια Αμυντικού Εξοπλισμού και Υπηρεσιών

1. Οι αρχές του μέρους Αγοραστή θα ενημερώσουν γραπτώς τις Αρχές του μέρους Πωλητή για την πρόθεσή τους να προμηθευθούν ειδικό εξοπλισμό ή υπηρεσίες άμυνας. Η επίσημη επιστολή αίτησης θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:

- α. Περιγραφή του εξοπλισμού ή των υπηρεσιών άμυνας
 - β. Ποσότητα
 - γ. Τις προδιαγραφές του επιθυμητού συστήματος εξοπλισμού ή της υπηρεσίας άμυνας και οποιεσδήποτε άλλες απαιτήσεις.
 - δ. Την ταυτότητα του κύριου αναδόχου σε περίπτωση προμήθειας μοναδικής πηγής
 - ε. Τα απαιτούμενα υλικά και υπηρεσίες για την υποστήριξη του Αμυντικού Εξοπλισμού (οπτικά συστήματα, πυρομαχικά, ανταλλακτικά, ειδικά εργαλεία, εκπαίδευση, τεκμηρίωση κλπ)
 - ζ. Το επιθυμητό πρόγραμμα παράδοσης.
 - η. Το επιθυμητό ποσοστό συμμετοχής των τοπικών βιομηχανιών στην παραγωγή του αμυντικού εξοπλισμού υπό προμήθεια.
 - θ. Κάθε άλλο αίτημα εκάστου των μερών για την προμήθεια του αμυντικού εξοπλισμού ή των υπηρεσιών.
2. Μόλις οι Αρχές του μέρους Πωλητή λάβουν την Επιστολή Αίτησης, θα ενημερώσουν τις Αρχές του μέρους Αγοραστή σχετικά με τη δυνατότητα παροχής του απαιτούμενου Αμυντικού Εξοπλισμού ή Υπηρεσιών και θα στείλουν, το συντομότερο δυνατόν, μια προσφορά που περιέχει τεχνικά και οικονομικά στοιχεία .

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

3. Μετά την προσφορά του μέρους Πωλητή, θα αρχίσουν διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο μερών, προκειμένου να προετοιμαστεί η σύμβαση G2G σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας συμφωνίας. Η Σύμβαση G2G θα υπογραφεί από τις Αρμόδιες Αρχές και των δύο Μερών, οι οποίες ορίζονται στην παρούσα Συμφωνία.

4. Σύμφωνα με την παράγραφο 1, τα μέρη συμφωνούν ότι οι αρμόδιες αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 4, θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για την επιλογή του κυρίου αναδόχου που είναι ικανός να παράγει τον αμυντικό εξοπλισμό και να παράσχει τις υπηρεσίες που θα καθοριστούν στις Συμβάσεις, G2G προκειμένου το μέρος Πωλητής να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του.

ΑΡΘΡΟ 4

Αρμόδιες αρχές

1. Οι αρμόδιες αρχές και των δύο μερών για την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας είναι:

- α. Για το Κράτος του Ισραήλ: Το Υπουργείο Άμυνας του Ισραήλ,
- β. Για την Ελληνική Δημοκρατία: Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας.

2. Οι αρμόδιες αρχές των δύο μερών για την υπογραφή και την εφαρμογή των μελλοντικών συμβάσεων G2G για την προμήθεια εξοπλισμού ή υπηρεσιών άμυνας είναι οι εξής:

- α. Για το Κράτος του Ισραήλ: Το Υπουργείο Άμυνας του Ισραήλ,
- β. Για την Ελληνική Δημοκρατία: Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας.

ΑΡΘΡΟ 5

Γενικοί Όροι Προμήθειας

1. Ο Εξοπλισμός Άμυνας θα είναι της χώρας καταγωγής του μέρους Πωλητή ή άλλων χωρών σχετικά με τις συναρμολογήσεις-υποσυναρμολογήσεις των οποίων η προέλευση θα αναφέρεται στις Συμβάσεις G2G που θα υπογραφούν.

2. Οι καθορισμένες τιμές του Αμυντικού Εξοπλισμού και Υπηρεσιών που θα οριστούν κατά τις διαπραγματεύσεις για τις Συμβάσεις G2G θα είναι σταθερές και αμετάβλητες για ολόκληρη την περίοδο εκτέλεσης της προαναφερόμενης Σύμβασης (εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά) και θα περιλαμβάνουν όλα τα έξοδα που πρέπει να καταβληθούν από το μέρος Αγοραστή για την εφαρμογή των συμβάσεων G2G.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

3. Το μέρος Πωλητής θα εφαρμόσει τις ίδιες διαδικασίες ελέγχου για όλες τις παραμέτρους που σχετίζονται με την προμήθεια παρόμοιου αμυντικού εξοπλισμού ως εάν η προμήθεια να είχε γίνει για τις δικές του ένοπλες δυνάμεις, λαμβάνοντας υπόψη αντικαιμενικές περιστάσεις.

4. Οι πληρωμές από το μέρος αγοραστή πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις τιμές και τους όρους που συμφωνήθηκαν στη σύμβαση G2G.

5. Σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής ή παράδοσης Αμυντικού Εξοπλισμού ή Υπηρεσιών, η αντίστοιχη Αρμόδια Αρχή θα κοινοποιήσει γραπτώς εγκαίρως στην άλλη Αρμόδια Αρχή την καθυστέρηση αυτή. Σε αυτή την περίπτωση, οι αντίστοιχες Αρμόδιες Αρχές θα συναντηθούν για να συμφωνήσουν σχετικά με το νέο χρονοδιάγραμμα για την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων, οι οποίες καθυστέρησαν. Σε αυτή την περίπτωση, δεν θα υπάρξουν κυρώσεις εναντίον οποιουδήποτε συμβαλλόμενου μέρους εξαιτίας τέτοιων καθυστερήσεων.

6. Και τα δύο μέρη θα λάβουν όλες τις προφυλάξεις για να διασφαλίσουν και να αποτρέψουν την παράνομη χρήση των σχετικών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που παρέχονται από το άλλο μέρος, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία και τις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη.

7. Το μέρος Πωλητής θα εξασφαλίσει την συνέχιση της υποστήριξης για όλο τον αμυντικό εξοπλισμό, ειδικά σε περιόδους έντασης ή κρίσης, για το χρονοδιάγραμμα, το οποίο θα συμφωνηθεί αμοιβαία κατά τις διαπραγματεύσεις των συμβάσεων του G2G. Η συνέχιση της υποστήριξης του αμυντικού εξοπλισμού θα συμφωνηθεί στις συμβάσεις G2G.

8. Όλες οι προμήθειες για τον εξοπλισμό θα κωδικοποιούνται σύμφωνα με το Σύστημα Κωδικοποίησης του NATO (NCS)

9. Η Διασφάλιση της Κρατικής Ποιότητας (GQA) θα διεξάγεται για τον Αμυντικό Εξοπλισμό υπό τους όρους που θα οριστούν σε κάθε Σύμβαση G2G, έως ότου υπογραφεί συγκεκριμένη Τεχνική Συμφωνία σχετικά με το GQA.

10. Το μέρος Αγοραστής δικαιούται να επισκεφθεί τις εγκαταστάσεις του μέρους Πωλητή, προκειμένου να ενημερωθεί για την πρόοδο και την εξέλιξη της σύμβασης G2G και να παρακολουθήσει τους αντίστοιχους ελέγχους και δοκιμές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

11. Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν αμοιβαία τα προγράμματα συναργασίας για την παραγωγή οποιουδήποτε τμήματος του αμυντικού εξοπλισμού. Οι τοπικές εταιρείες, οι οποίες θα επιλεγούν για τα προγράμματα συμπαραγωγής, θα πρέπει να εγγραφούν στο αντίστοιχο μητρώο του μέρους αγοραστή, έχοντας υπόψη τις ακόλουθες παραμέτρους:

- α. Τις τεχνικές δυνατότητες της τοπικής εταιρείας.
- β. Τις τιμές που χρεώνει η τοπική εταιρεία σε σύγκριση με τις τιμές που χρεώνει ο κύριος ανάδοχος.
- γ. Τυχόν περιορισμούς για την παράδοση του εξοπλισμού άμυνας από την τοπική εταιρεία.

12. Το τμήμα κατασκευής που θα εκτελεστεί από την τοπική εταιρεία, η αξία αυτού του τμήματος, η ανατεθείσα αποστολή, το χρονοδιάγραμμα και οι τυχόν υπεργολάβοι (όνομα, τόπος) θα συμφωνηθούν στις αντίστοιχες συμβάσεις G2G.

ΑΡΘΡΟ 6

Δικαιώματα ιδιοκτησίας

1. Αμφότερα τα Μέρη αποδέχονται ότι ο Αμυντικός Εξοπλισμός ή οι Υπηρεσίες που θα παραχθούν, παραδοθούν ή χρησιμοποιηθούν κατά την εφαρμογή των Συμβάσεων G2G θα είναι εν όλω ή εν μέρει αποτέλεσμα πνευματικής εργασίας με δικαιώματα ιδιοκτησίας που ανήκουν στα Μέρη και / ή αγοράζονται νομίμως από τους αρχικούς ιδιοκτήτες τέτοιων δικαιωμάτων.
2. Αμφότερα τα Μέρη θα λάβουν όλες τις προφυλάξεις για να εξασφαλίσουν και να αποτρέψουν την παράνομη χρήση των σχετικών Δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τις διεθνείς συμφωνίες που έχουν αναλάβει τα Μέρη.
3. Οι Συμβάσεις G2G θα καθορίσουν τις λεπτομέρειες χρήσης, νομικής προστασίας και κατανομής των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων.

ΑΡΘΡΟ 7

Τροπολογίες

1. Η παρούσα συμφωνία μπορεί να τροποποιηθεί μόνο μετά από γραπτή συγκατάθεση και των δύο μερών.
2. Οι τυχόν συμφωνηθείσες τροποποιήσεις της παρούσας συμφωνίας τίθενται σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 10, παρ. 1 της παρούσας συμφωνίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

№ F.092.22/3321

ΑΡΘΡΟ 8

Επίλυση διαφορών

Οποιοσδήποτε αμφισβητήσεις σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της συμφωνίας θα επιλυθούν μόνο με διαβουλεύσεις μεταξύ των αρμόδιων αρχών και δεν θα παραπεμφθούν σε κανένα εθνικό ή διεθνές διαιτητικό δικαστήριο.

ΑΡΘΡΟ 9

Κανονισμός τελικής χρήσης

Ο Αμυντικός Εξοπλισμός και οι Υπηρεσίες που θα παραδοθούν στο μέρος Αγοραστής στο πλαίσιο των συμβάσεων G2G θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά από τις ένοπλες δυνάμεις του εν λόγω μέρους. Αυτός ο Εξοπλισμός Άμυνας και / ή Υπηρεσίες δεν πρέπει να εξάγονται, να μεταπωλούνται ή να επιθεωρούνται από οποιοδήποτε τρίτο μέρος και ο τίτλος ιδιοκτησίας δεν μεταβιβάζεται σε τρίτο χωρίς τη γραπτή έγκριση του μέρους Πωλητή.

ΑΡΘΡΟ 10

Έναρξη ισχύος, διάρκεια και καταγγελία της συμφωνίας:

1. Η παρούσα συμφωνία αρχίζει να ισχύει μετά την υπογραφή της από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη και την ημερομηνία της τελευταίας γραπτής κοινοποίησης ενός από τα μέρη ότι έχει ολοκληρώσει όλες τις εσωτερικές διαδικασίες για την έναρξη ισχύος της.

2. Η παρούσα συμφωνία θα παραμείνει σε ισχύ για πέντε (5) έτη από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της και θα παραταθεί αυτομάτως για περαιτέρω πενταετείς περιόδους, εκτός εάν ένα από τα μέρη κοινοποιήσει εγγράφως στο άλλο την επιθυμία τερματισμού. Στην περίπτωση αυτή, η συμφωνία παύει να ισχύει έξι (6) μήνες από την ημερομηνία κοινοποίησης της καταγγελίας.

3. Η καταγγελία της παρούσας συμφωνίας δεν επηρεάζει την εφαρμογή οποιωνδήποτε έγκυρων συμβάσεων G2G ή οποιωνδήποτε άλλων συμφωνιών που έχουν υπογραφεί με σκοπό την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας, εκτός εάν και τα δύο μέρη αποφασίσουν διαφορετικά.

4. Σε περίπτωση καταγγελίας της παρούσας συμφωνίας παραμένουν σε ισχύ οι διατάξεις των άρθρων 6 και 9.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL TRANSLATION

No F.092.22/3321

ΑΡΘΡΟ 11

Τελικές διατάξεις

Η παρούσα συμφωνία θα υπερισχύει έναντι οποιουδήποτε άλλου εγγράφου ή συμφωνίας μεταξύ των δύο μερών, σχετικά με το αντικείμενο της Συμφωνίας, εκτός αν υπάρχει διαφορετική συμφωνία μεταξύ τους.

Συνήφθη στην Αθήνα σε δύο (2) πρωτότυπα στην αγγλική γλώσσα.

Για το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας

Για το Υπουργείο Άμυνας του Κράτους του Ισραήλ

Ακριβής μετάφραση στην Ελληνική από το συνημμένο Αγγλικό πρωτότυπο.

Αθήνα, 14/6/2017 8:52:15 πμ

Η μεταφράστρια ΥΠ.ΕΣ. Μαρία Κ. Καραγεωργίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES

SERVICE DE TRADUCTION

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

TRANSLATION SERVICE

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και της Συμφωνίας που κυρώνεται, από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 10 παρ. 1 αυτής.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 15 Ιουλίου 2020

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Οι Υπουργοί

Οικονομικών

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ

Εξωτερικών

ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Εθνικής Άμυνας

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Δικαιοσύνης

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 16 Ιουλίου 2020

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

Παράρτημα Δ

Συμφωνία Ελλάδας - Αιγύπτου 19ης Ιουνίου 1997 (Ν.2720)

1889

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 107
26 Μαΐου 1999

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2720

Κύρωση του Πρωτοκόλλου στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδουμε τον ακόλουθο Νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, το Πρωτόκολλο στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, που υπογράφηκε στην Αθήνα στις 19 Ιουνίου 1997, του οποίου το κείμενο σε πρωτότυπο στην αγγλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

PROTOCOL FOR MILITARY CO-OPERATION

Between

The Hellenic Ministry of National Defence, represented by
the Hellenic Minister of National Defence, Hon. Apostolos
Athanasios Tsochatzopoulos

of the First Part
(hereinafter referred to as: "HMOD")

And

The Egyptian Ministry of Defence, represented by Hon
Field Marshal Hussein Tantawy, Commander -in- Chief of
the Armed Forces, Minister of Defense and Military
Production.

of the Second Part
(hereinafter referred to as: "EMOD")

Whereas:

The HMOD and the EMOD, recognizing the importance of
the cooperation between the two Ministries; and

Expressing their aspiration for mutually beneficial long
term cooperation between the Ministries, based on mutual
respect, confidence and recognition of the interests of the
two Parties; and

In a spirit of openness and mutual understanding and
within the framework stipulated in the Hellenic and the
Egyptian laws and regulations;

Have agreed on the following:

ARTICLE 1OBJECTIVES OF THE PROTOCOL FOR MILITARY
CO-OPERATION

Both Parties to this Protocol for Military Co-operation (hereinafter referred to as: "the Parties" and as: "the PPMC", accordingly), have agreed to set up mutual relations between the General Staffs of both countries as well as between the Ministries themselves and to establish co-operation in the Military and Defence areas within the limits of their competencies stipulated by their national legislation, thus enabling them to increase their respective defence capabilities.

This document sets out the principles of co-operation governing the aforementioned mutual co-operation.

ARTICLE 2PRINCIPLES GOVERNING THE PARTIES' CO-
OPERATION

The Parties intend to facilitate the accomplishment of the aforementioned aims through the exchange of training - technical data and information, leading to understanding of military requirements and their technological solutions by co-operation in these fields.

The Parties shall encourage their Industries to search for projects and equipment with mutual interest on behalf of both Parties. The Parties shall agree, in advance, on case by case basis, upon the specific terms of such co-operation.

ARTICLE 3

THE FIELDS OF MILITARY CO-OPERATION

The Parties intend to accomplish the Military Co-operation in the following fields:

- a. Exchange of visits (commanders, delegations, Naval Units, Air Force Units).
 - b. Exchange of observers to attend training activities and exercises upon a special invitation of the concerned party.
 - c. Exchange of personnel to attend mutually agreed upon training courses.
 - d. Exchange of technical, technological and industrial information in order to develop, upgrade and produce defence equipment to meet the needs of the parties.
 - e. Exchange of experience in the field of technical assistance to weapons and equipment.
-

- f. Conducting research projects in mutually agreed areas and attending symposiums and seminars.
- g. Exchange of information in the field of Military History.
- h. Exchange of information in the field of Military Sports.
- i. Co-operation in the field of Peacekeeping Forces working under the auspices of the United Nations.
- j. Exchange of information and views in regard to disarmament issues.

ARTICLE 4

EXTENSION OF CO-OPERATION

The referred principles to Article 2 of this PFMC will be probed and extended. Exchanging information in the field of intelligence through a separate protocol signed by the military intelligence authorities of the two parties.

ARTICLE 5SECURITY MEASURES

The existence of this PFMC and the co-operation between the Parties shall be considered as "Confidential".

All military classified information directly communicated between the Parties and the information of common interest obtained through other ways by each Party, will be protected in accordance with the following principles:

a. The Party, which receives the information, will not communicate it to a third party state without prior approval of the Party providing the information.

b. The Party, which receives the information, will provide the same classification as the one given by the providing Party and consequently, will observe the necessary security measures.

c. The rights for patents, intellectual property or commercial secrets in the military field, will be duly observed.

d. This information will be provided through official channels. Only authorised personnel will have access to it and will use it for military co-operation only.

e. Any participation of a third party to protocol shall be subject to prior agreement between the two parties.

ARTICLE 6COVERAGE OF EXPENSES

Each Party shall bear its own expenses, relating to this PFMC, unless otherwise is agreed by the Parties on a case by case basis.

ARTICLE 7MEETINGS

The Parties have agreed to set up a Joint Committee including members from the Ministry of Defence, Army Force, Naval Force, Air Force, Air Defence and authorities responsible for operations, training, armament and intelligence from the two Parties and should be presided by the authorities responsible for operations.

The Joint Committees shall hold periodical meetings alternately in both countries to prepare the final draft of the PFMC, which shall be signed at the ministers' level and to monitor the execution of activities under the signed protocol.

ARTICLE 8DURATION OF THE PROTOCOL FOR
MILITARY CO-OPERATION

The PFMC shall become effective on the date of the latest notification indicating that the necessary internal procedures of both Parties required for its entry into force have been fulfilled.

This PFMC shall remain in effect for five (5) years and can be renewed with the consensus of the two Parties.

Any Party may withdraw, upon request by giving the other Party at least a six-month advanced notification.

When this protocol be considered ineffective, the two parties will seek negotiations to settle mutual issues, work is sustained according to the system herein stated.

ARTICLE 9NOTICES

All communications generated by either Party shall be in writing and in the English language through the Defence Attaches of the two countries.

ARTICLE 10ENTIRE PPMC

This PPMC consists of the entire PPMC signed between the Parties.

This PPMC is signed in two authentic copies in the English language.

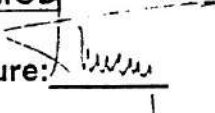
IN WITNESS WHEREOF, each Participant has caused this Protocol for Military Co-operation to be executed by its duly authorised representative and signed this PPMC in ATHENS on 19 JUNE 1997.

**For the Hellenic Ministry
of National Defense**

**For the Ministry of
Defence of the Arab
Republic of Egypt**

HMOD

EMOD

Signature:

Signature:

Name: Hon. Apostolos
Athanasios
Tsahatzopoulos

Name: Hon. Field Marshal
Hussein Tantawy

Title: Minister of National
Defense

Title: Commander-in- Chief
of the Armed Forces
Minister of Defense
& Military Production
Date: 19 JUNE 1997

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

μεταξύ

του Ελληνικού Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, που εκπροσωπείται από τον Έλληνα Υπουργό Εθνικής Άμυνας, Εντιμότατο Απόστολο - Αθανάσιο Τσοχατζόπουλο

του Πρώτου Μέρους,
(εφεξής αποκαλούμενου ως: "Ελληνικό Υπουργείο Άμυνας")

και

του Αιγυπτιακού Υπουργείου Άμυνας, που εκπροσωπείται από τον Εντιμότατο Στρατάρχη Hussein Tantawy, Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, Υπουργό Άμυνας και Στρατιωτικής Παραγωγής,

του Δεύτερου Μέρους,
(εφεξής αποκαλούμενου ως: "Αιγυπτιακό Υπουργείο Άμυνας")

όπου
Το Ελληνικό Υπουργείο Άμυνας και το Αιγυπτιακό Υπουργείο Άμυνας,

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τη σημαντικότητα της συνεργασίας μεταξύ των δύο Υπουργείων και

ΕΚΦΡΑΖΟΝΤΑΣ την επιθυμία τους για αμοιβαία ωφέλιμη μακρόχρονη συνεργασία μεταξύ των Υπουργείων, βασιζόμενη στον αμοιβαίο σεβασμό, εμπιστοσύνη και αναγνώριση των συμφερόντων των δύο Μερών και

ΜΕ ΠΝΕΥΜΑ ΕΥΡΥΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΕΩΣ και εντός του πλαισίου που ορίζεται από τους ελληνικούς και αιγυπτιακούς νόμους και κανονισμούς,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ:

Άρθρο 1

Αντικειμενικοί σκοποί του Πρωτοκόλλου για στρατιωτική συνεργασία

Και τα δύο Μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου Στρατιωτικής Συνεργασίας (εφεξής αποκαλούμενα: "Μέρη" και "Π.Σ.Σ." (PFMC) αντιστοίχως) συμφώνησαν να συνάψουν αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των Γενικών Επιτελείων των δύο χωρών, καθώς και των ιδίων Υπουργείων και να συνάψουν συνεργασία σε στρατιωτικούς και αμυντικούς τομείς εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων τους, που καθορίζονται από την εθνική τους νομοθεσία, καθιστώντας αυτά ικανά να αυξήσουν τις αντίστοιχες αμυντικές τους δυνατότητες.

Το παρόν κείμενο καθορίζει τις αρχές συνεργασίας που διέπουν την προαναφερθείσα αμοιβαία συνεργασία.

Άρθρο 2

Αρχές που διέπουν τη συνεργασία των Μερών

Τα Μέρη προτίθενται να διευκολύνουν την εκπλήρωση των προαναφερθέντων στόχων, μέσω ανταλλαγής εκπαίδευσης - τεχνικών δεδομένων και πληροφοριών, που οδηγούν στην κατανόηση των στρατιωτικών αναγκών και των τεχνολογικών τους επιλύσεων με τη συνεργασία σε αυτούς τους τομείς.

Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν τις βιομηχανίες τους στη διερεύνηση σχεδίων και εξοπλισμού, με αμοιβαίο εν-

διαφέρον και για τα δύο Μέρη. Τα Μέρη θα συμφωνούν, εκ των προτέρων, κατά περίπτωση, επί των συγκεκριμένων όρων τέτοιων συνεργασιών.

Άρθρο 3

Τομείς στρατιωτικής συνεργασίας

Τα Μέρη προτίθενται να πραγματοποιήσουν τη στρατιωτική συνεργασία στους παρακάτω τομείς:

α. Ανταλλαγή επισκέψεων (διοικητών, αντιπροσωπειών, Ναυτικών Μονάδων, Αεροπορικών Μονάδων).

β. Ανταλλαγή παρατηρητών για παρακολούθηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και ασκήσεων με ειδική πρόσκληση του ενδιαφερόμενου Μέρους.

γ. Ανταλλαγή προσωπικού για συμμετοχή σε αμοιβαία συμφωνηθείσες εκπαιδευτικές σειρές.

δ. Ανταλλαγή τεχνικών, τεχνολογικών και βιομηχανικών πληροφοριών προς ανάπτυξη, βελτίωση και παραγωγή αμυντικού εξοπλισμού για να πληρούν τις ανάγκες των Μερών.

ε. Ανταλλαγή εμπειριών στον τομέα τεχνικής υποστήριξης σε οπικά συστήματα και εξοπλισμό.

στ. Εκπόνηση διερευνητικών σχεδίων σε αμοιβαίως συμφωνηθέντες τομείς και παρακολούθηση συμποσίων και σεμιναρίων.

ζ. Ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της στρατιωτικής ιστορίας.

η. Ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα του στρατιωτικού αθλητισμού.

θ. Συνεργασία στον τομέα των Ειρηνευτικών Δυνάμεων που εργάζονται υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.

ι. Ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων όσον αφορά τα θέματα αφοπλισμού.

Άρθρο 4

Επέκταση της συνεργασίας

Οι αναφερθείσες αρχές του Άρθρου 2 του παρόντος Π.Σ.Σ. θα εξετάζονται και επεκτείνονται. Ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα των στρατιωτικών πληροφοριών μέσω ξεχωριστού πρωτοκόλλου υπογεγραμμένου από τις Στρατιωτικές Αρχές Πληροφοριών των δύο Μερών.

Άρθρο 5

Μέτρα ασφαλείας

Το παρόν Π.Σ.Σ. και η συνεργασία μεταξύ των Μερών θα πρέπει να θεωρούνται "Εμπιστευτικά".

Όλες οι στρατιωτικές διαβαθμιζόμενες πληροφορίες που απευθείας "ανταλλάσσονται" μεταξύ των Μερών και οι πληροφορίες κοινού ενδιαφέροντος που αποκτώνται με άλλους τρόπους από κάθε Μέρος, θα προστατεύονται σύμφωνα με τις παρακάτω αρχές:

α. Το Μέρος το οποίο λαμβάνει πληροφορίες, δεν θα τις ανακοινώνει σε τρίτο κράτος - μέρος πριν την εκ των προτέρων έγκριση του Μέρους που παρέχει τις πληροφορίες.

β. Το Μέρος το οποίο λαμβάνει πληροφορίες, θα παρέχει την ίδια διαβάθμιση όπως αυτή που εδόθη από το παρέχον Μέρος και ως συνέπεια θα τηρεί τα αναγκαία μέτρα ασφαλείας.

γ. Τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας της πνευματικής ιδιοκτησίας ή του εμπορικού απορρήτου στο στρατιωτικό τομέα θα προστατεύονται δεόντως.

δ. Οι πληροφορίες αυτές θα παρέχονται μέσω επίσημων διόδων. Μόνο το εξουσιοδοτημένο προσωπικό

θα έχει πρόσβαση σε αυτές και θα τις χρησιμοποιεί μόνο για στρατιωτική συνεργασία.

ε. Οποιαδήποτε συμμετοχή τρίτου μέρους στο Πρωτόκολλο θα απόκειται σε εκ των προτέρων συμφωνία μεταξύ των δύο Μερών.

Άρθρο 6

Κάλυψη δαπανών

Κάθε Μέρος θα καλύπτει τις δικές του δαπάνες, που σχετίζονται με το παρόν Π.Σ.Σ., εκτός εάν άλλως έχει συμφωνηθεί από τα Μέρη κατά περίπτωση.

Άρθρο 7

Συσκέψεις

Τα Μέρη έχουν συμφωνήσει να συγκροτήσουν μία Μικτή Επιτροπή περιλαμβάνοντας μέλη από το Υπουργείο Άμυνας, το Στρατό Ξηράς, το Ναυτικό, την Αεροπορία, την Αεράμυνα και τις Αρχές, που είναι αρμόδιες για επιχειρήσεις, εκπαίδευση, εξοπλισμό και πληροφορίες, από τα δύο Μέρη και θα πρέπει να προεδρεύονται από τις Αρχές που είναι αρμόδιες για επιχειρήσεις.

Οι Μικτές Επιτροπές θα συσκέπτονται περιοδικά εναλλάξ και στις δύο χώρες προς σύνταξη του τελικού σχεδίου του Π.Σ.Σ., το οποίο θα υπογράφεται σε επίπεδο Υπουργών για την επίβλεψη της εκτέλεσης των ενεργειών του υπογεγραμμένου Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 8

Διάρκεια του Πρωτοκόλλου για στρατιωτική συνεργασία

Το Πρωτόκολλο Στρατιωτικής Συνεργασίας θα ισχύσει με την ημερομηνία της τελευταίας αναγγελίας που θα υποδηλώνει ότι οι απαραίτητες εσωτερικές διαδικασίες, που απαιτούνται από τα δύο Μέρη για να τεθεί σε ισχύ, έχουν ολοκληρωθεί.

Το παρόν Π.Σ.Σ. θα παραμείνει σε ισχύ για πέντε (5) χρόνια και μπορεί να ανανεώνεται με τη σύμφωνη γνώμη και των δύο Μερών.

Οποιαδήποτε Μέρος δύναται να αποσύρεται, κατόπιν αιτήσεως, παρέχοντας στο άλλο Μέρος γνωστοποίηση τουλάχιστον έξι (6) μήνες νωρίτερα.

Όταν το παρόν Πρωτόκολλο θεωρείται ότι δεν ισχύει, τα δύο Μέρη θα επιδιώξουν διαπραγματεύσεις για να ρυθμίσουν αμοιβαία θέματα, η διαδικασία υφίσταται σύμφωνα με το σύστημα που εφεξής αναφέρεται.

Άρθρο 9

Ανακοινώσεις

Η όλη επικοινωνία που διεξάγεται από κάθε Μέρος θα πρέπει να είναι έγγραφη και στην αγγλική γλώσσα, μέσω των ΑΚΑΜ των δύο χωρών.

Άρθρο 10

Το αδιάσπαστο του Π.Σ.Σ.

Το παρόν Π.Σ.Σ. συνίσταται από ολόκληρο το Π.Σ.Σ. που υπογράφεται μεταξύ των Μερών.

Το παρόν Π.Σ.Σ. υπογράφεται σε δύο πρωτότυπα αντίγραφα στην αγγλική γλώσσα.

Βεβαιώνεται ότι από κάθε Συμμετέχον Μέρος προέκυψε το παρόν Πρωτόκολλο για Στρατιωτική Συνεργασία, το οποίο πρέπει να επικυρωθεί από τον εξουσιοδοτημένο δεόντως Εκπρόσωπο, και υπογράφεται το παρόν Π.Σ.Σ. στην Αθήνα την 19η Ιουνίου 1997.

Για το Ελληνικό
Υπουργείο
Εθνικής Άμυνας
Υ.ΕΘ.Α. ΕΛΛΑΔΟΣ

(υπογραφή)

Όνομα: Εντιμότητας
Απόστολος - Αθανάσιος
Τσοχατζόπουλος

Τίτλος: Υπουργός
Εθνικής Άμυνας

Για το Υπουργείο
Άμυνας της Αραβικής
Δημοκρατίας της Αιγύπτου
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ
ΑΙΓΥΠΤΟΥ

(υπογραφή)

Όνομα: Εντιμότητας
Στρατάρχης
Hussein Tantawy

Τίτλος: Αρχηγός Ενόπλων
Δυνάμεων- Υπουργός
Άμυνας και Στρατιωτικής
Παραγωγής

Ημερομηνία: 19 ΙΟΥΝΙΟΥ 1997

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και του Πρωτοκόλλου που κυρώνεται από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 8 αυτού.

Παραγγέλλουμε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 25 Μαΐου 1999

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Α. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Γ. Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 25 Μαΐου 1999

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ε. ΠΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Παράρτημα Ε

Συμφωνία Ελλάδας - Αιγύπτου 25ης Νοεμβρίου 2014 (Ν.4397)

6809

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

13 Ιουνίου 2016

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 115

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4397

Κύρωση του Μνημονίου Κατανόησης για τη Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, το Μνημόνιο Κατανόησης για τη Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, το οποίο υπογράφηκε στην Αθήνα στις 25 Νοεμβρίου 2014, σε δύο πρωτότυπα κείμενα, καθένα εξ αυτών στην ελληνική, την αραβική και την αγγλική γλώσσα, τα οποία έχουν ως εξής:

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και του Μνημονίου Κατανόησης που κυρώνεται, από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 11 παράγραφος α' αυτού.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 10 Ιουνίου 2016

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Β. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Οι Υπουργοί

Εθνικής Άμυνας
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΜΜΕΝΟΣ

Εξωτερικών
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Οικονομικών
ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Περιβάλλοντος και Ενέργειας
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΚΟΥΡΛΕΤΗΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Περιβάλλοντος και Ενέργειας
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 10 Ιουνίου 2016

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Κύρωση του Μνημονίου Κατανόησης για τη Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου σκοπείται η κύρωση του προαναφερόμενου Μνημονίου Κατανόησης, το οποίο υπεγράφη από τους Εξουσιοδοτημένους εκπρόσωπους των δύο χωρών στην Αθήνα στις 25 Νοεμβρίου 2014 και αφορά στη Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, σε δύο πρωτότυπα κείμενα, καθένα εξ αυτών στην ελληνική, την αραβική και την αγγλική γλώσσα, με όλα τα κείμενα να είναι εξίσου αυθεντικά.

Το προσφάτως υπογραφέν Μνημόνιο Κατανόησης αντικατοπτρίζει τις υφιστάμενες φιλικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και την επιθυμία τους για περαιτέρω ενίσχυση των διμερών σχέσεων στο στρατιωτικό τομέα. Το πολύ καλό επίπεδο των πολιτικών σχέσεων των δύο χωρών και τη διάθεσή τους για περαιτέρω ανάπτυξη σχέσεων αποδεικνύει η ανταλλαγή επισκέψεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το πρόσφατο παρελθόν σε υψηλό εθνικό επίπεδο.

Η σύναψη και κύρωση του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης κρίνεται επωφελής καθόσον η Αίγυπτος αποτελεί χώρα με ιδιαίτερη γεωπολιτική βαρύτητα τόσο για την περιοχή, όσο και για το μουσουλμανικό κόσμο, αλλά και ειδικότερα για τη χώρα μας στην παρούσα συγκυρία κατά την οποία η Αραβική αυτή Δημοκρατία υπό νέα ηγεσία αναδιατάσσει σε ένα βαθμό τις διεθνείς της σχέσεις.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα επιδιώκει μια πιο ενεργή παρουσία στο περιφερειακό γίγνεσθαι, καθώς και την ανάληψη πρωτοβουλιών που θα συμβάλλουν στην επίτευξη της περιφερειακής σταθερότητας και ασφάλειας. Το εν λόγω Μνημόνιο Κατανόησης θέτει τις βάσεις για περαιτέρω συνεργασία των δύο χωρών σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος και για αναβάθμιση του ρόλου μας στην ευρύτερη περιοχή του αραβικού κόσμου.

Επιπλέον, η συνεχής αναβάθμιση της διμερούς στρατιωτικής συνεργασίας με την Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου συνιστά στρατηγική επιλογή της χώρας μας και υπό το πρίσμα του ισοζυγίου των σχέσεων μας με το Κράτος του Ισραήλ και της αποφυγής δημιουργίας εντυπώσεων για μονομερή συνεργασία.

Από το υπό κύρωση Μνημόνιο Κατανόησης προκαλείται οικονομική επιβάρυνση σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού και ως εκ τούτου, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 36 παρ. 2 του Συντάγματος, απαιτείται η νομοθετική κύρωση αυτού.

Β. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Σκοπός του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης είναι να δημιουργήσει το αναγκαίο νομικό πλαίσιο για τη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών.

Το εν λόγω Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών βασίζεται στις αρχές της ισότητας και του αμοιβαίου συμφέροντος, καθώς και του αμοιβαίου σεβασμού της εθνικής κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας και της μη επέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις της κάθε χώρας, αντικατοπτρίζοντας την επιθυμία τους για περαιτέρω ενίσχυση της στρατιωτικής συνεργασίας.

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Το υπό κύρωση Μνημόνιο Κατανόησης περιλαμβάνει, εκτός του προομίου, δώδεκα (12) άρθρα, τα οποία έχουν ως ακολούθως:

Στο προοίμιο γίνεται αναφορά των υποστηρικτικών εγγράφων (Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών) και των λοιπών στοιχείων που ελήφθησαν υπόψη από τα Μέρη για τη σύνταξη και υπογραφή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης.

Στο άρθρο 1 παρατίθενται ο σκοπός και αρχές της Στρατιωτικής Συνεργασίας, που προαναφέρθηκαν. Επίσης, προβλέπεται ότι το Μνημόνιο Κατανόησης δε θίγει δικαιώματα και υποχρεώσεις των Μερών που απορρέουν από άλλες διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες, ούτε εμποδίζεται το δικαίωμα των Μερών να συνάπτουν παρόμοιες συμφωνίες με τρίτα Μέρη.

Με το άρθρο 2 εξειδικεύονται ενδεικτικά οι τομείς, όπου θα εστιασθεί η συνεργασία των Μερών. Ειδικότερα, προβλέπεται συνεργασία:

Στην Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας.

Στις αμυντικές βιομηχανίες και την επιστημονική έρευνα.

Στην ανάπτυξη, παραγωγή και συντήρηση οπλισμού και στρατιωτικού εξοπλισμού.

Στην εκπαίδευση, την επιμόρφωση, τους ανθρώπινους πόρους, το στρατιωτικό πολιτισμό και αθλητικές δραστηριότητες.

Στην εφοδιαστική (Logistics).

Στη στρατιωτική νομοθεσία, Ιστορία και ιατρική, όπως επίσης στη στρατιωτική τοπογραφία και χαρτογράφηση.

Σε ανθρωπιστικές και ειρηνευτικές επιχειρήσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.

Σε περιβαλλοντικά θέματα και ρύπανση λόγω στρατιωτικών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων.

Σε οποιονδήποτε άλλον τομέα συμφωνηθεί μεταξύ των Μερών μεταγενέστερα.

Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα σύναψης συναφών Τεχνικών Συμφωνιών ή Ειδικών Πρωτοκόλλων σε μεταγενέστερο στάδιο, στο πλαίσιο υλοποίησης του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης.

Στο άρθρο 3 προσδιορίζεται αναλυτικά η μορφή συνεργασίας μεταξύ των δύο Μερών. Ειδικότερα, προβλέπονται:

Επισκέψεις σε επίπεδο Υπουργών, Υφυπουργών, Αρχηγών Γενικών Επιτελείων ή άλλων εκπροσώπων των Μερών.

Επισκέψεις ομάδων εργασίας ή ομάδων εμπειρογνομώνων.

Αποστολή και/ή ανταλλαγή εμπειρογνομώνων.

Συμμετοχή σε ασκήσεις και/ή διεθνείς επιχειρήσεις.

Παρακολούθηση μαθημάτων και/ή στρατιωτική εκπαίδευση των μελών των Ενόπλων Δυνάμεων των Μερών.

Ανταλλαγή εμπειριών και διαβουλεύσεις στα πεδία κοινού ενδιαφέροντος.

Συμμετοχή σε συνέδρια, συμπόσια, σεμινάρια, συνα-

ντήσεις εργασίας, σε εκθέσεις οπλισμού και στρατιωτικού εξοπλισμού.

Ανταλλαγή τεχνικών, τεχνολογικών και βιομηχανικών πληροφοριών με σκοπό την ανάπτυξη, αναβάθμιση και παραγωγή αμυντικού εξοπλισμού που να καλύπτει τις ανάγκες των Μερών.

Ανταλλαγή εμπειριών στο πεδίο της τεχνικής συνδρομής για όπλα και εξοπλισμό.

Διεξαγωγή ερευνητικών έργων σε από κοινού συμφωνηθέντες τομείς.

Άλλες μορφές συνεργασίας που θα συμφωνηθούν από κοινού μεταξύ των Μερών.

Στο άρθρο 4 προβλέπεται, στο πλαίσιο υλοποίησης του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης, η κατάρτιση ενός Ετήσιου Σχεδίου Διμερούς Συνεργασίας για το επερχόμενο έτος, με ανταλλαγή προσχεδίων μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους και υπογραφή του τελικά συμφωνηθέντος από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους των Μερών το αργότερο έως τις 10 Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους.

Στα απαραίτητα στοιχεία που θα περιλαμβάνει το Ετήσιο Σχέδιο Διμερούς Συνεργασίας περιλαμβάνονται ο προγραμματισμός και η περιγραφή δραστηριοτήτων, το πλήθος των συμμετεχόντων, ο τόπος πραγματοποίησης, η διάρκεια και οι ημερομηνίες των δραστηριοτήτων, οι υπεύθυνες Αρχές υλοποίησης των δύο Μερών, καθώς και οποιαδήποτε άλλη αναγκαία πληροφορία.

Στο άρθρο 5 προβλέπεται η σύσταση μιας μικτής Στρατιωτικής Επιτροπής, η οποία αποτελείται από ίσο αριθμό εκπροσώπων κάθε Μέρους και η οποία θα συνεδριάζει εκ περιτροπής σε καθεμία εκ των δύο χωρών ετησίως ή και συχνότερα, όποτε κρίνεται απαραίτητο.

Στο άρθρο 6 εκτίθενται οι αρχές που διέπουν την προστασία στρατιωτικών διαβαθμισμένων πληροφοριών που κοινοποιούνται απευθείας μεταξύ των Μερών, καθώς και των πληροφοριών κοινού ενδιαφέροντος που αποκτώνται με άλλους τρόπους από κάθε Μέρος.

Στο άρθρο 7 ρυθμίζονται θέματα ασφάλειας και επικοινωνιών.

Ως προς τα ζητήματα ασφάλειας τίθενται περιορισμοί ως προς τη γνωστοποίηση διαβαθμισμένων πληροφοριών προς τρίτους άνευ της πρότερης έγγραφης συναίνεσης του Μέρους που παρέιχε την πληροφορία, όπως και για τη διάθεση, πώληση και χρήση από τρίτους υλικών που παράγονται από κοινού, για τις οποίες απαιτείται η προηγούμενη συμφωνία μεταξύ των δύο Μερών.

Προβλέπεται επιπροσθέτως η σύνταξη ειδικότερης συμφωνίας αναφορικά με την ασφάλεια η οποία σχετίζεται με τις δραστηριότητες που προκύπτουν από την εφαρμογή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης.

Ακολουθώς ρυθμίζονται ζητήματα επισκέψεων στρατιωτικού προσωπικού και στρατευμάτων, με την τήρηση καταλόγων στρατιωτικών επισκεπτών καθώς και συναφών προβλέψεων για παροχή ταυτοτήτων ασφαλείας και κανόνων συμπεριφοράς του προσωπικού του αποστέλλοντος Μέρους στα εδάφη του Μέρους υποδοχής.

Το άρθρο 8 επιλαμβάνεται οικονομικών θεμάτων, εισάγοντας τον κανόνα ότι κάθε Μέρος βαρύνεται με τις δικές του δαπάνες που σχετίζονται με την εφαρμογή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης, εκτός των περιπτώσεων εξειδικευμένων δαπανών κατά τη διάρκεια αποστολών, οι οποίες απαριθμούνται περιοριστικά και επιβαρύνουν το Μέρος υποδοχής.

Στο άρθρο 9 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το νομικό καθεστώς του προσωπικού, που θα ευρίσκεται στην επικράτεια της Ελλάδας ή της Αιγύπτου αντίστοιχα. Η ποινική νομοθεσία του Μέρους υποδοχής καλείται σε εφαρμογή και επί του προσωπικού του Μέρους αποστολής, όπως ρητά ορίζεται, ενώ για πειθαρχικές παραβάσεις το κάθε Μέρος υπάγεται στους οικείους στρατιωτικούς πειθαρχικούς κανονισμούς.

Το άρθρο 10 ορίζει ότι οποιαδήποτε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης θα επιλύεται μέσω διαβουλεύσεων και φιλικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών, χωρίς την παρέμβαση τρίτου Μέρους ή άλλης δικαστικής αρχής.

Στο άρθρο 11 περιγράφεται η διαδικασία έναρξης ισχύος του Μνημονίου Κατανόησης, η χρονική διάρκεια ισχύος αυτού, η οποία είναι καταρχήν απεριόριστη, επιφύλασσόμενου του δικαιώματος κάθε Μέρους σε καταγγελία αυτού, με τήρηση ορισμένων διατυπώσεων.

Το άρθρο 12 αναφέρεται στη δυνατότητα τροποποίησης διατάξεων του Μνημονίου Κατανόησης, καθώς και την ακολουθητέα διαδικασία για θέση αυτών σε ισχύ.

Αναφέρεται επιπλέον στον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των Μερών, η οποία απαιτείται να είναι έγγραφη, στην αγγλική γλώσσα και μέσω των Ακολουθών Αμυνας των δύο χωρών.

Το υπό κύρωση Μνημόνιο Κατανόησης υπεγράφη σε δύο πρωτότυπα κείμενα, καθένα εξ αυτών στην ελληνική, την αραβική και την αγγλική γλώσσα. Σε περίπτωση διάστασης σε θέματα ερμηνείας ωστόσο υπερισχύει το αγγλικό κείμενο.

Δ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Υποβάλλουμε το παρόν σχέδιο νόμου και παρακαλούμε για την νομοθετική κύρωσή του από τη Βουλή των Ελλήνων.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2016

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Ευκλ. Τσακαλώτος	Ν. Κοτζιάς
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
Π. Καμμένος	Ν. Παρασκευόπουλος
Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
Ι. Τσιρώνης	Π. Σκουρλέτης

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Κύρωση του Μνημονίου Κατανόησης για τη Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Αμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Αμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, το Μνημόνιο Κατανόησης για τη Στρατιωτική Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Αμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Αμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, το οποίο υπογράφηκε στην Αθήνα στις 25 Νοεμβρίου 2014, σε δύο πρωτότυπα κείμενα, καθένα εξ αυτών στην ελληνική, την αραβική και την αγγλική γλώσσα, τα οποία έχουν ως εξής:

**MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
ON MILITARY COOPERATION
BETWEEN**

**THE MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE OF
THE HELLENIC REPUBLIC**

AND

**THE MINISTRY OF DEFENCE OF
ARAB REPUBLIC OF EGYPT**

The Ministry of National Defence of the Hellenic Republic and the Ministry of Defence of Arab Republic of Egypt hereinafter referring to as the "Parties" desiring to further consolidate and strengthen the existing friendly ties between the two countries, confirming that the enhancement and support of bilateral relations through Military Cooperation is based on mutual respect, noninterference in the domestic affairs of each country and observance of the provisions of the UN Charter.

Have agreed on the following:

ARTICLE 1

Purpose and Principles of Military Cooperation

- a. The Parties will encourage and develop cooperation in the military field, within their competence provided by their national legislation, according to the principles of equality and mutual benefit, taking into account their international obligations.
- b. The purpose of the present MOU is to build a long-lasting military cooperation between the Parties based on the complete mutual respect of their national sovereignty, independence and territorial integrity.
- c. The Parties intend to facilitate the accomplishment of the aforementioned aims through the exchange of training – technical data and information, leading to understanding of military requirements and their technological solutions by cooperation in these fields.
- d. The Parties shall encourage their Industries to search for projects and equipment with mutual interest on behalf of both Parties. The Parties shall agree, in advance, on a case by case basis, upon the specific terms of such cooperation
- e. The present MOU will not affect neither the rights and obligation of the Parties deriving from other bilateral or multilateral agreements, not the rights of the Parties to conclude similar agreement with third Parties.
- f. The MOU is not directed against any state or group of states.

ARTICLE 2

Areas of cooperation

a. The cooperation between the Parties shall include the following areas:

- (1) Defense and security policy
- (2) Defense industries and scientific research
- (3) Development, production and maintenance of arms and military equipment.
- (4) Education and training
- (5) Human Resources
- (6) Logistics
- (7) Military topography and mapmaking
- (8) Military legislation and History
- (9) Military medicine
- (10) Humanitarian and peacekeeping operations under the auspices of the United Nations
- (11) Military culture and sport activities
- (12) Environmental issues and pollution caused by military activities and facilities.
- (13) Any other field to be agreed upon the Parties later.

b. In order to achieve cooperation in the specific fields stipulated in the present Article, Technical Agreements or Special Protocols may be concluded, if necessary, within the frame of this MOU.

ARTICLE 3

Forms of Cooperation

The Parties will cooperate through the following forms:

- a. Visits at the level of Ministers of Defense, their Deputies, Chiefs of General Staffs or other representatives of the Parties.

- b. Visits of working and experts groups.
- c. Sending and/or exchange of experts.
- d. Participation in exercises and/or international operations.
- e. Schooling and/or military training of the members of the armed forces of the parties.
- f. Exchange of experiences and consultations in the fields of common interests.
- g. Participation in conferences, symposiums, seminars and working meetings.
- h. Participation in exhibitions of armament and military equipment.
- i. Exchange of technical, technological and industrial information in order to develop, upgrade and produce defence equipment to meet the needs of the parties.
- j. Exchange of experience in the field of technical assistance to weapons and equipment.
- k. Conducting research projects in mutually agreed areas.
- l. Other forms mutually agreed upon by the parties.

ARTICLE 4

Cooperation Planning

- a. On the basis of this MOU the Parties will work out an Annual Plan of Bilateral Cooperation for the coming year.
- b. In order to work out the Annual Plan of Bilateral Cooperation the Parties shall exchange their drafts for the forthcoming year not later than September 15th of the ongoing year.
- c. The Annual Plan of Bilateral Cooperation should comprise the following: designation and description of activities, number of participants, venue, duration and date of the activities, responsible

implementation authorities of both sides, as well as other necessary information.

d. The harmonized Annual Plan of Bilateral Cooperation for the forthcoming year will be signed by the authorized representatives of the Parties no later than 10 December of the ongoing year.

ARTICLE 5

Joint Committee

a. The Parties shall implement this MOU by establishing a joint military committee consisting of equal number of representatives, of each Party.

b. This committee shall meet alternately in each of the two countries every year or more frequent whenever needed.

ARTICLE 6

Protection of classified information

All military classified information directly communicated between the Parties and the information of common interest obtained through other ways by each Party, will be protected in accordance with the following principles:

(1) The Party, which receives the information will not transfer or announce it to any third party without prior approval of the Party providing the information.

(2) The Party, which receives the information, will provide the same classification as the one given by the providing Party and consequently, will safeguard the necessary security measures.

(3) All the information will be provided through official channels. Only authorized personnel will have access to it and will use it for military cooperation only.

ARTICLE 7
Security issues

Security

- a. All security arrangements concerning the military personnel of the sending party shall be coordinated with the concerned authorities of the receiving party.
- b. Both parties will protect the classified information exchanged through this MOU following the security procedures applied by both parties, and shall not disclose any piece of information to a third party without a prior written consent from the issuing party.
- c. All the military personnel of the sending party shall respect and abide by the security directions issued by the receiving party. Information disclosed to the military visitors shall be treated as officially supplied information to the sending party.
- d. Jointly produced materials by both parties shall not be transferred, presented to, sold, or used by a third party without prior agreement between the two parties.
- e. Security regarding the activities resulted from the application of this MOU, shall be concluded in a separate agreement.

Visits

- a. Visit or manoeuvre requests by the sending Party shall be coordinated through regular channels and subject to the applied procedures and shall bear the same title of this MOU.
- b. Lists of military visitors, who continuously pay visits to the other Party, shall be submitted through the official channels according to the regular procedures set by the receiving party, as for the repeated visits.
- c. Military personnel of the Sending Party will be permitted to access the territory of the Receiving Party through military passages (port/airports) for combined training purposes, according to the review of the military IDs and after issuing security IDs agreed upon their provisions by the security coordinators of both Parties. These security

IDs, give the persons who carry these IDs, the right to haunt the joint areas and units for training.

d. Visiting troops shall return to their homeland immediately after the end of the mission.

e. Military personnel of the sending party are not allowed to practice any activities that are not agreed or participate in political activities in the territory of the Receiving Party.

ARTICLE 8

Coverage of Expenses

Each Party shall bear its own expenses, relating to this MOU, unless otherwise agreed by the Parties on a case by case basis.

The receiving Party shall undertake the following:

a. Costs of local transportation of delegations from the point of arrival to the area of the planned activities, as well as the expenses for accommodation, full-board dining and any cultural activity that shall be organized.

b. The rendering of emergency medical care including hospitalization.

c. Expenditures related to training in specialised activities, if so provided in bilateral agreements between the Parties.

ARTICLE 9

Legal issues

a. The personnel of both Parties shall respect the laws, rules and regulations applied at the territory of the other Party during their stay in its territory. Within the scope of the principles mentioned in the preamble (mutual respect, non-interference in the domestic affairs), the aforementioned personnel is forbidden to carry out any activity that may affect the security and the integrity of either Party.

b. The personnel of the sending Party shall be subject to the criminal laws of the receiving Party during their stay in receiving Party's territory.

- c. In case of breach of military discipline by the personnel of the sending Party in the territory of the host Party, the sending party authorities shall take proper action pursuant to their own military laws and regulations.

ARTICLE 10

Disputes

Any dispute between the Parties in connection with the interpretation or application of this MOU shall be settled through consultation and friendly negotiations between the representatives of the two Parties without the intervention of a third Party or other juridical authority (i.e. other outside jurisdiction).

ARTICLE 11

Entry into force, Duration

- a. This MOU shall enter into force upon exchange of written notifications through diplomatic channels between the two Parties.
- b. This MOU shall remain into force unless terminated by mutual consent of the Parties.
- c. Either Party has the right to terminate this MOU at any time by informing the other Party through a written notification at least six months before the desired termination date.
- d. Hereby signing this MOU, the former 1997 protocol signed by the Parties, is to be cancelled.
- e. The resultant obligations of the Parties under the Articles of this MOU shall continue, notwithstanding the termination.

ARTICLE 12

Final provision

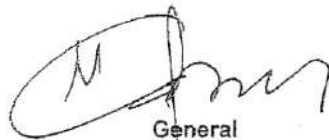
- a. Either Party may propose amendments to any provision of the present MOU at any time. Those amendments once agreed by both Parties, in writing will enter into force in accordance with the procedure described above in Article 11.

b. All communications generated by either Party shall be in writing and in the English language through the Defence Attaches of the two countries.

c. Done in Athens on November 25, 2014 in two original copies, each in Greek, Arabic and English language, and all being equally authentic. However, in case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

FOR THE

MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE
OF THE HELLENIC REPUBLIC

General

Mikhail KOSTARAKOS

Chief of Hellenic National Defence
General Staff

FOR THE

MINISTRY OF DEFENCE
OF THE ARAB REPUBLIC OF EGYPT

Lt General

Mahmoud HEGAZY

Chief of Staff of the Egyptian Armed
Forces

ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕΤΑΞΥ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΑΙ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ
ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργείο Άμυνας της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, εφεξής αναφερόμενα ως τα «Μέρη», επιθυμώντας να εδραιώσουν περαιτέρω και να ενισχύσουν τους υφιστάμενους φίλικους δεσμούς μεταξύ των δύο χωρών, βεβαιώνοντας ότι η βελτίωση και υποστήριξη των διμερών σχέσεων μέσω της Στρατιωτικής Συνεργασίας βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό, την αρχή της μη-επέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις κάθε χώρας και την τήρηση των διατάξεων του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Συμφώνησαν στα εξής:

ΑΡΘΡΟ 1

Σκοπός και Αρχές της Στρατιωτικής Συνεργασίας

- α. Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν και θα αναπτύξουν τη συνεργασία στον στρατιωτικό τομέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που τους παρέχονται από την εθνική τους νομοθεσία, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και του αμοιβαίου συμφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη τις διεθνείς υποχρεώσεις τους.
- β. Ο σκοπός του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης είναι η εδραίωση μίας μακροχρόνιας στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των Μερών, βασιζόμενης στον πλήρη αμοιβαίο σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής τους ακεραιότητας.
- γ. Τα Μέρη προτίθενται να διευκολύνουν την επίτευξη των παραπάνω στόχων μέσω της ανταλλαγής επιμόρφωσης – τεχνικών δεδομένων και πληροφοριών, που θα οδηγήσει στην κατανόηση των στρατιωτικών απαιτήσεων και των σχετικών τεχνολογικών λύσεων δια της συνεργασίας στους συγκεκριμένους τομείς.
- δ. Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν τις Βιομηχανίες τους να αναζητήσουν έργα και εξοπλισμό αμοιβαίου ενδιαφέροντος, για λογαριασμό των δύο Μερών. Τα Μέρη θα συμφωνούν, εκ των προτέρων, ξεχωριστά κατά περίπτωση, ως προς τους συγκεκριμένους όρους της εν λόγω συνεργασίας.

ε. Το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Μερών που απορρέουν από άλλες διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες, ούτε τα δικαιώματα των Μερών για τη σύναψη παρόμοιων συμφωνιών με τρίτα Μέρη.

στ. Το παρόν Μνημόνιο δεν στρέφεται εναντίον κανενός κράτους ή ομάδας κρατών.

ΑΡΘΡΟ 2

Τομείς Συνεργασίας

α. Η συνεργασία μεταξύ των Μερών θα περιλαμβάνει τους ακόλουθους τομείς:

- (1) Πολιτική άμυνας και ασφάλειας
- (2) Αμυντικές βιομηχανίες και επιστημονική έρευνα
- (3) Ανάπτυξη, παραγωγή και συντήρηση οπλισμού και στρατιωτικού εξοπλισμού
- (4) Εκπαίδευση και επιμόρφωση
- (5) Ανθρώπινοι Πόροι
- (6) Εφοδιαστική (Logistics)
- (7) Στρατιωτική τοπογραφία και χαρτογράφηση
- (8) Στρατιωτική νομοθεσία και Ιστορία
- (9) Στρατιωτική ιατρική
- (10) Ανθρωπιστικές και ειρηνευτικές επιχειρήσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών
- (11) Στρατιωτικός πολιτισμός και αθλητικές δραστηριότητες
- (12) Περιβαλλοντικά θέματα και ρύπανση λόγω στρατιωτικών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων
- (13) Οποιοσδήποτε άλλος τομέας συμφωνηθεί μεταξύ των Μερών σε μεταγενέστερο στάδιο.

β. Προκειμένου να επιτευχθεί η συνεργασία στα συγκεκριμένα πεδία που προβλέπονται στο παρόν Άρθρο, δύναται, εάν κριθεί απαραίτητο, να συναφθούν Τεχνικές Συμφωνίες ή Ειδικά Πρωτόκολλα στο πλαίσιο του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης.

ΑΡΘΡΟ 3Μορφές Συνεργασίας

Τα Μέρη θα συνεργάζονται δια των ακόλουθων τρόπων:

- α. Επισκέψεις σε επίπεδο Υπουργών, Υφυπουργών, Αρχηγών Γενικών Επιτελείων ή άλλων εκπροσώπων των Μερών.
- β. Επισκέψεις ομάδων εργασίας ή ομάδων εμπειρογνομόνων.
- γ. Αποστολή και/ή ανταλλαγή εμπειρογνομόνων.
- δ. Συμμετοχή σε ασκήσεις και/ή διεθνείς επιχειρήσεις.
- ε. Παρακολούθηση μαθημάτων και/ή στρατιωτική εκπαίδευση των μελών των ενόπλων δυνάμεων των Μερών.
- στ. Ανταλλαγή εμπειριών και διαβουλεύσεις στα πεδία κοινού ενδιαφέροντος.
- ζ. Συμμετοχή σε συνέδρια, συμπόσια, σεμινάρια και συναντήσεις εργασίας.
- η. Συμμετοχή σε εκθέσεις οπλισμού και στρατιωτικού εξοπλισμού.
- θ. Ανταλλαγή τεχνικών, τεχνολογικών και βιομηχανικών πληροφοριών με σκοπό την ανάπτυξη, αναβάθμιση και παραγωγή αμυντικού εξοπλισμού που να καλύπτει τις ανάγκες των μερών.
- ι. Ανταλλαγή εμπειριών στο πεδίο της τεχνικής συνδρομής για όπλα και εξοπλισμό.
- ια. Διεξαγωγή ερευνητικών έργων σε από κοινού συμφωνηθέντες τομείς.
- ιβ. Άλλες μορφές συνεργασίας που θα συμφωνηθούν από κοινού μεταξύ των Μερών.

ΑΡΘΡΟ 4Σχεδιασμός της Συνεργασίας

- α. Στο πλαίσιο του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης, τα Μέρη θα καταρτίσουν ένα Ετήσιο Σχέδιο Διμερούς Συνεργασίας για το επερχόμενο έτος.
- β. Προκειμένου τα Μέρη να καταρτίσουν το ως άνω Ετήσιο Σχέδιο Διμερούς Συνεργασίας, θα ανταλλάσσουν τα προσχέδιά τους για το επερχόμενο έτος το αργότερο έως τις 15 Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους.

γ. Το Ετήσιο Σχέδιο Διμερούς Συνεργασίας θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής: προγραμματισμός και περιγραφή δραστηριοτήτων, πλήθος συμμετεχόντων, τόπος πραγματοποίησης, διάρκεια και ημερομηνίες δραστηριοτήτων, υπεύθυνες αρχές υλοποίησης των δύο πλευρών, καθώς και οποιαδήποτε άλλη απαραίτητη πληροφορία.

δ. Το εναρμονισμένο Ετήσιο Σχέδιο Διμερούς Συνεργασίας για το επερχόμενο έτος θα υπογράφεται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους των Μερών το αργότερο έως τις 10 Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους.

ΑΡΘΡΟ 5

Μεικτή Επιτροπή

α. Τα Μέρη θα υλοποιήσουν το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης δια της σύστασης μίας μεικτής στρατιωτικής επιτροπής, αποτελούμενης από ίσο αριθμό εκπροσώπων κάθε Μέρους.

β. Η συγκεκριμένη επιτροπή θα συνεδριάζει εκ περιτροπής σε κάθε μία εκ των δύο χωρών ετησίως ή συχνότερα, όποτε κρίνεται απαραίτητο.

ΑΡΘΡΟ 6

Προστασία Διαβαθμισμένων Πληροφοριών

Όλες οι στρατιωτικές διαβαθμισμένες πληροφορίες που κοινοποιούνται απευθείας μεταξύ των Μερών, καθώς και οι πληροφορίες κοινού ενδιαφέροντος που αποκτώνται με άλλους τρόπους από κάθε Μέρος, θα προστατεύονται σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

(1) Το Μέρος που λαμβάνει τις πληροφορίες δεν θα διαβιβάζει ή ανακοινώνει τις πληροφορίες αυτές σε κανένα τρίτο μέρος, χωρίς την πρότερη έγκριση του Μέρους που παρέχει τις πληροφορίες.

(2) Το Μέρος που λαμβάνει τις πληροφορίες θα παρέχει το ίδιο επίπεδο διαβάθμισης με εκείνο που αποδίδει το Μέρος που παρέχει τις πληροφορίες και συνεπώς, θα εγγυάται τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας

(3) Όλες οι πληροφορίες θα παρέχονται δια των επίσημων οδών. Μόνο εξουσιοδοτημένο προσωπικό θα έχει πρόσβαση σε αυτές και θα τις χρησιμοποιεί αποκλειστικά για τους σκοπούς της στρατιωτικής συνεργασίας.

ΑΡΘΡΟ 7

Θέματα Ασφαλείας

Ασφάλεια

α. Όλες οι διευθετήσεις ασφαλείας που σχετίζονται με το στρατιωτικό προσωπικό του αποστέλλοντος μέρους θα συντονίζονται από τις αρμόδιες αρχές του παραλαμβάνοντος μέρους.

β. Τα δύο Μέρη θα προστατεύουν τις διαβαθμισμένες πληροφορίες που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης, ακολουθώντας τις διαδικασίες ασφαλείας που εφαρμόζουν τα δύο μέρη και δεν θα γνωστοποιούν καμία πληροφορία προς τρίτους χωρίς την πρότερη έγγραφη συναίνεση του μέρους από το οποίο παρήχθη η πληροφορία.

γ. Το σύνολο του στρατιωτικού προσωπικού του αποστέλλοντος μέρους θα σέβεται και θα τηρεί τις οδηγίες ασφαλείας που εκδίδονται από το παραλαμβάνον μέρος. Οι πληροφορίες που γνωστοποιούνται προς τους στρατιωτικούς επισκέπτες θα αντιμετωπίζονται ως επισήμως παρεχόμενες πληροφορίες προς το αποστέλλον μέρος.

δ. Υλικά που παράγονται από κοινού από τα δύο μέρη δεν θα διαβιβάζονται, παρουσιάζονται, πωλούνται ή χρησιμοποιούνται από τρίτους χωρίς την πρότερη συμφωνία μεταξύ των δύο μερών.

ε. Η ασφάλεια σχετικά με τις δραστηριότητες που προκύπτουν από την εφαρμογή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης θα οριστικοποιηθεί σε ξεχωριστή συμφωνία.

Επισκέψεις

α. Αιτήματα για επισκέψεις ή χειρισμούς από το αποστέλλον Μέρος θα συντονίζονται δια των συνήθων οδών, θα υπόκεινται στις ισχύουσες διαδικασίες και θα φέρουν τον ίδιο τίτλο με το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης.

β. Κατάλογοι των στρατιωτικών επισκεπτιών, οι οποίοι επισκέπτονται συνεχώς το έτερο Μέρος, θα υποβάλλονται δια των επίσημων οδών σύμφωνα με τις συνήθειες διαδικασίες που ορίζονται από το μέρος υποδοχής, και διέπουν τις επαναλαμβανόμενες επισκέψεις.

γ. Το στρατιωτικό προσωπικό του Αποστέλλοντος Μέρους θα επιτρέπεται να έχει πρόσβαση στην εδαφική επικράτεια του Μέρους Υποδοχής μέσω των στρατιωτικών σημείων διέλευσης (λιμένες/ αερολιμένες) για σκοπούς που συνδυάζουν εκπαίδευση, κατόπιν ελέγχου των στρατιωτικών ταυτοτήτων τους και εφόσον εκδοθούν ταυτότητες ασφαλείας, η παροχή των οποίων θα έχει συμφωνηθεί μεταξύ των συντονιστών ασφαλείας των δύο Μερών. Οι ανωτέρω ταυτότητες ασφαλείας θα παρέχουν στους κατόχους τους το δικαίωμα να επισκέπτονται συχνά τις κοινές περιοχές και μονάδες για εκπαίδευση.

δ. Τα επισκεπτόμενα στρατεύματα θα επιστρέφουν στην πατρίδα τους αμέσως μετά το τέλος της αποστολής.

ε. Το στρατιωτικό προσωπικό του αποστέλλοντος μέρους δεν επιτρέπεται να εκτελεί οποιαδήποτε μη συμφωνηθείσα δραστηριότητα ούτε να συμμετέχει σε πολιτικές δράσεις εντός της εδαφικής επικράτειας του Μέρους Υποδοχής.

ΑΡΘΡΟ 8

Κάλυψη Δαπανών

Κάθε Μέρος θα βαρύνεται με τις δικές του δαπάνες που σχετίζονται με το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης, εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά από τα Μέρη ανά περίπτωση.

Το Μέρος Υποδοχής αναλαμβάνει τα εξής:

α. Έξοδα τοπικής μεταφοράς των αποστολών από το σημείο άφιξης ως την περιοχή των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων, καθώς και δαπάνες διαμονής, πλήρους διατροφής και οποιασδήποτε πολιτιστικής δραστηριότητας που θα διοργανωθεί.

β. Την παροχή επείγουσας ιατρικής περίθαλψης, περιλαμβανομένης και της νοσηλείας.

γ. Δαπάνες που σχετίζονται με την εκπαίδευση σε εξειδικευμένες δραστηριότητες, εφόσον προβλέπεται σε διμερείς συμφωνίες μεταξύ των Μερών.

ΑΡΘΡΟ 9

Νομικά Θέματα

α. Το προσωπικό των δύο Μερών οφείλει να σέβεται τους νόμους, τους κανόνες και τους κανονισμούς που ισχύουν στην εδαφική επικράτεια του άλλου Μέρους κατά τη διάρκεια της παραμονής του εκεί. Στο πλαίσιο των αρχών που αναφέρθηκαν στο προοίμιο του παρόντος (αμοιβαίος σεβασμός, μη-επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις), το προαναφερθέν προσωπικό απαγορεύεται να διεξάγει δραστηριότητες που ενδεχομένως να έχουν επίπτωση στην ασφάλεια και την ακεραιότητα οποιουδήποτε Μέρους.

β. Το προσωπικό του αποστέλλοντος Μέρους υπάγεται στην ποινική νομοθεσία του Μέρους Υποδοχής κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην εδαφική επικράτεια του Μέρους Υποδοχής.

γ. Σε περίπτωση αθέτησης των στρατιωτικών πειθαρχικών κανόνων από το προσωπικό του αποστέλλοντος Μέρους το οποίο βρίσκεται εντός της εδαφικής επικράτειας του Μέρους Υποδοχής, οι αρχές του αποστέλλοντος Μέρους οφείλουν να προβούν στις προβλεπόμενες ενέργειες, σύμφωνα με τους δικούς τους στρατιωτικούς νόμους και κανονισμούς.

ΑΡΘΡΟ 10

Διαφορές

Οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των Μερών ως προς την ερμηνεία ή την εφαρμογή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης θα επιλύεται μέσω διαβουλεύσεων και φιλικών

διαπραγματεύσεων μεταξύ των εκπροσώπων των δύο Μερών, χωρίς την παρέμβαση τρίτου Μέρους ή άλλης δικαστικής αρχής (δηλ. άλλης εξωτερικής δικαιοδοσίας).

ΑΡΘΡΟ 11

Θέση σε Ισχύ, Διάρκεια Ισχύος

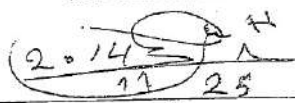
- α. Το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης θα τεθεί σε ισχύ μετά την ανταλλαγή των έγγραφων γνωστοποιήσεων μεταξύ των δύο Μερών δια της διπλωματικής οδού.
- β. Το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης θα παραμείνει σε ισχύ, εκτός εάν λυθεί κατόπιν κοινής συναίνεσης των Μερών.
- γ. Οποιοδήποτε από τα Μέρη διατηρεί το δικαίωμα να λύσει ανά πάσα στιγμή το παρόν Μνημόνιο Κατανόησης ενημερώνοντας το έτερο Μέρος μέσω έγγραφης γνωστοποίησης τουλάχιστον έξι (6) μήνες πριν την επιθυμητή ημερομηνία λύσης.
- δ. Η υπογραφή του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης καταργεί το προηγούμενο πρωτόκολλο που είχε υπογραφεί μεταξύ των Μερών το 1997.
- ε. Οι υποχρεώσεις που απορρέουν για τα Μέρη από τα Άρθρα του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης εξακολουθούν να ισχύουν και μετά τη λύση του.

ΑΡΘΡΟ 12

Τελικές Διατάξεις

- α. Οποιοδήποτε Μέρος δύναται ανά πάσα στιγμή να προτείνει τροποποιήσεις σχετικά με οποιαδήποτε διάταξη του παρόντος Μνημονίου Κατανόησης. Μόλις οι ως άνω τροποποιήσεις συμφωνηθούν από τα δύο Μέρη εγγράφως, θα τεθούν σε ισχύ σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο Άρθρο 11 ανωτέρω.
- β. Όλες οι επικοινωνίες μεταξύ των Μερών θα γίνονται εγγράφως στην αγγλική γλώσσα μέσω των Ακολούθων Άμυνας των δύο χωρών.
- γ. Υπογράφεται στην Αθήνα στις 25 Νοεμβρίου 2014 σε δύο πρωτότυπα, καθένα εξ αυτών στην ελληνική, την αραβική και την αγγλική γλώσσα και όλα της αυτής

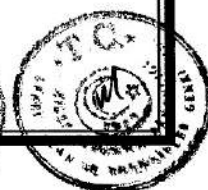
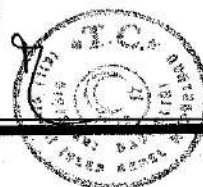
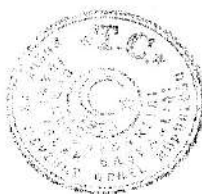
γνησιότητας. Ωστόσο, σε περίπτωση διάστασης σε θέματα ερμηνείας, υπερισχύει το αγγλικό κείμενο.

ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ 	ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ
Στρατηγός Μιχαήλ ΚΩΣΤΑΡΑΚΟΣ Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας	Αντιστράτηγος Μαχμούτ ΧΕΓΚΑΖΙ Αρχηγός Επιτελείου Αιγυπτιακών Ενόπλων Δυνάμεων

Παράρτημα ΣΤ

Συμφωνία Τουρκίας - Λιβύης
27ης Νοεμβρίου 2019

**MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF NATIONAL ACCORD-
STATE OF LIBYA
ON
SECURITY AND MILITARY COOPERATION**

**MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF NATIONAL ACCORD-STATE OF LIBYA
ON
SECURITY AND MILITARY COOPERATION**

PREAMBLE

The Government of the Republic of Turkey and the Government of National Accord-State of Libya (hereinafter referred to as the "Party" or the "Parties"),

Confirming their commitment to the aims and principles of the Charter of the United Nations,

Considering the provisions of the "Memorandum of Understanding Regarding Military Training Cooperation Between the Government of the Republic of Turkey and the Government of Libya" dated 04th April, 2012,

Emphasizing that cooperation in various security and military fields on the basis of mutual respect for sovereignty and equality of both Parties shall contribute to the common interests and economic efficiency of the Parties,

Expressing the need for improving the historic friendly relations between the Parties on the basis of national laws, international rules and agreements,

Have agreed upon the following:

**ARTICLE I
PURPOSE**

The purpose of this Memorandum of Understanding (MoU) is to provide a ground for relations and develop cooperation between the Parties in the fields specified in ARTICLE IV.

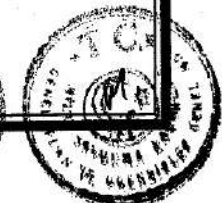
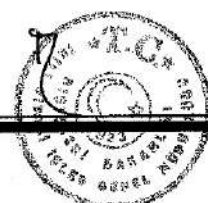
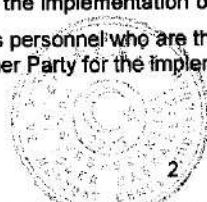
**ARTICLE II
SCOPE**

This MoU shall be applied to the exchange of personnel, material, equipment, information and experience in the fields specified in ARTICLE IV.

**ARTICLE III
DEFINITIONS**

The terms used in this MoU shall have the following meanings:

1. "Sending Party" means the Party sending personnel, material and equipment to the Receiving Party for the implementation of this MoU.
2. "Receiving Party" means the Party hosting the personnel, material and equipment of the Sending Party in its territory for the implementation of this MoU.
3. "Guest Personnel" means personnel who are the members of defence and security agencies and sent by one Party to the other Party for the implementation of this MoU.

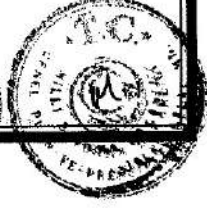
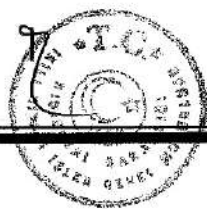
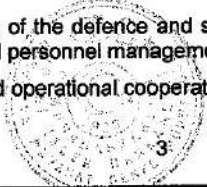

4. "Guest Student" means the students sent by the Sending Party to be assigned to the defence and security forces to receive training at the military schools of the Receiving Party or other educational institutions to be determined by the Receiving Party.
5. "Dependents" means the spouse and children of the Guest Personnel whom they are responsible for looking after in accordance with their respective national legislation.
6. "Senior Personnel" means the most senior person among the Guest Personnel authorized to supervise the activities of the group sent within the scope of this MoU and appointed in accordance with the national legislation of the Sending Party.
7. "Grant" means donation or transfer of a good or service free of charge.
8. "Services" means, in accordance with this MoU between the Parties, provision of training, technical information, support, development, maintenance, repair, recovery, disposal, port and counselling support and allocation of ground, sea and air vehicles, equipment, weapons, buildings and estate (training bases) on condition that the ownership is retained.
9. "Logistic Support" includes the sale, grant, exchange, allocation, leasing, technological transfer and licensing of supplies and services.
10. "Classified Information and Material" Official information, document and material that requires protection for national security. Therefore, it is regulated by the application of a national security classification. This information may be in oral, visual, magnetic or printed form, or in technological or device form including information subject to Intellectual Property Rights.

ARTICLE IV FIELDS OF SECURITY AND MILITARY COOPERATION

The cooperation between the Parties shall include the following fields:

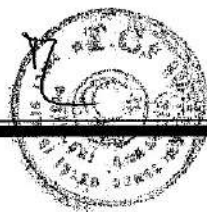
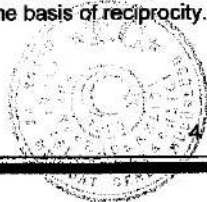
1. Provision of training, consultancy, experience transfer, planning and material support by Turkey for the establishment of Quick Reaction Force covering the police and military responsibilities in Libya,
2. If requested, establishing a joint Office of Defence and Security Cooperation in Turkey and Libya (with enough experts and personnel),
3. Provision of training, technical information, support, development, maintenance, repair, recovery, disposal, port and counseling support, allocation of ground, sea and air vehicles, equipment, weapons, buildings and estate (training bases) on condition that the ownership is retained,
4. Upon invitation of the Receiving Party, providing training and consultancy services concerning joint military planning, experience transfer, training and education activities and weapon systems and equipment utilization covering the fields of activity of the Land/Naval/Air Forces within the body of their Armed Forces within the borders of Parties.
5. Security and military training and education,
6. Participating in exercises/trainings or joint exercises,
7. Security and defence industry,
8. Training, exchange of information/experience executing joint operations on counter-terrorism, counter irregular immigration, security of land, naval and air borders, counter narco-terror and smuggling, IED/EOD operations, natural disaster relief operations,
9. Cooperation in different fields and contact visits between Parties,
10. The organizational structure of the defence and security forces, the structure and equipment of defence and security units and personnel management,
11. Exchange of intelligence and operational cooperation,

12. Logistic cooperation, grant and logistic systems,
13. Military medical and health services,
14. Communications, electronics, information systems and cyber defence,
15. Peacekeeping, humanitarian aid and counter-piracy operations,
16. Exchange of knowledge on law of the sea and military legal systems,
17. Mapping and hydrography,
18. Exchange of personnel for professional development,
19. Exchange of Guest Personnel, advisors and units,
20. Exchange of information and experience on defence and security scientific and technological research areas,
21. Social, cultural activities and sports,
22. Military history, archives, publication and museology,
23. Exchanging and sharing information on Maritime Situational Awareness (MSA).

ARTICLE V PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION AND COOPERATION

1. The Parties may carry out cooperation depending on their decisions in the following ways:
 - a. Meetings and exchange visits between related authorized institutions of the Parties at different levels,
 - b. Exchange of experience between the experts of both Parties in various fields of activities,
 - c. Organizing training, education and courses at a cost, free of charge or at reduced cost in military units, headquarters and institutions,
 - d. Contacts between similar defence and security institutions,
 - e. Organizing joint discussions, consultations, meetings, and participating in courses, symposiums and conferences,
 - f. Participating in military exercises including real firing exercises, participating in these military exercises as observers, conducting passing exercises (PASSEX) and port visits, organizing joint exercises,
 - g. Exchange of information and training materials,
 - h. Donation, exchange, allocation, sale, hiring of the military goods and services in the inventory of the Parties within the scope of the logistic cooperation and their technological transfer and granting licence.
2. Exchange of munitions, weapon systems, military equipment, vehicles and relevant supply items in the form of grants, temporary provision or foreign military sales; shall be carried out in accordance with third party transfer restrictions of the present agreements.
3. The Parties may conclude complementary protocols, arrangements and implementation programs for the implementation of this MoU under their national legislation and in conformity with the provisions of this MoU.
4. The cooperation shall be carried out by taking into consideration the mutual interests and needs of the Parties and on the basis of reciprocity.

5. The material, technical information and documents exchanged in the form of grants or in return for payment, or those produced jointly by the Parties in accordance with this MoU, other implementation programs, protocols and arrangements shall not be transferred to a third country without prior mutual consent.

6. In the event that the material to be granted within the scope of this MoU is discarded, the Receiving Party shall inform the Sending Party in written form.

ARTICLE VI IMPLEMENTATION PROGRAMS

1. Each of relevant authorities/authorized institutions of the Parties shall prepare Implementation Programs regarding joint activities for the implementation of this MoU. The Implementation Programs shall include the name, scope, type, date, place, executing institutions, financial aspects and other details of the activities to be carried out.

2. The Parties shall sign Implementation Programs immediately after entering into force of this MoU.

3. The cooperation between the Parties shall be strengthened through reciprocal visits at all levels mentioned in the Implementation Programs.

ARTICLE VII SECURITY OF CLASSIFIED INFORMATION AND MATERIAL

1. All classified information, documents, physical and intellectual property rights and the defence and security material provided or produced under this MoU shall be exchanged, used and protected for their own purposes according to the subsequent protocols and arrangements to be concluded between the Parties.

2. The Parties, in accordance with their national legislation, shall ensure the protection of information, documents, and all data on the materials and equipment to be exchanged within the scope of the implementation of this MoU or performance of the joint activities. In this context, they shall take the same measures as the ones necessary for the protection of their own classified information of the same level. The Parties shall give the exchanged information the appropriate classification level as shown in the table below.

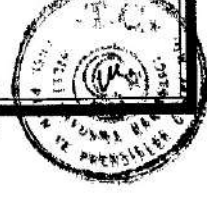
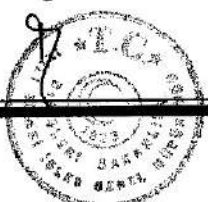
For the Government of the Republic of Turkey		For the Government of National Accord-State of Libya
Çok Gizli	Top Secret	سري للغاية
Gizli	Secret	سري
Özel	Confidential	خاص
Hizmete Özel	Restricted	مقيّد
Tasnif Dışı	Unclassified	غير مصنف

3. The classified information and material shall not be disclosed to or shared with (or transferred to) a third party without prior written consent of the Party providing them.

4. The classified information and material shall only be exchanged through inter-governmental channels or other channels approved by the security authorities designated by the Parties. The classification level of the information shall be determined by the Party providing the information.

5. The Parties shall continue to be responsible for the protection and prevention of the release of the classification level of the exchanged classified information and material even after the termination of this MoU.

6. The Parties shall ensure effective protection of the rights for intellectual property to be created or transferred under this MoU in accordance with their national legislation and international treaties to which they are a party.

7. If deemed necessary, a separate security agreement on the transfer, usage and protection of the classified information and materials exchanged within the scope of this MoU may be concluded under the responsibility of the bodies authorized for each of the cooperation areas specified in ARTICLE IV.

8. The information obtained during the implementation of the provisions of this MoU shall not be used by either Party against the interests of the other Party.

9. The Parties shall ensure that access to the classified information and materials is given according to need-to-know basis and to the personnel having appropriate security clearance.

10. In the event that the information exchanged in terms of implementing this MoU is unexpectedly disclosed, the Party discovering the fact shall immediately inform the other Party of the situation.

ARTICLE VIII INTELLIGENCE

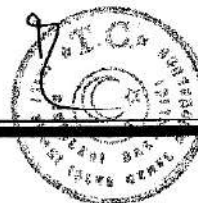
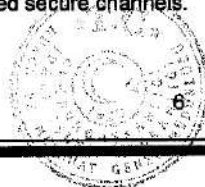
1. The Parties shall commit themselves to co-operate, develop mutual strategies, share information and operational cooperation in the following areas:

- a. Threats to national security targeting the Parties,
- b. International terrorism, financing of terrorism and any other organized crimes connected with international terrorism,
- c. Security developments in the regions of mutual concern to the Parties,
- d. Technology/communication technology,
- e. Training,
- f. Counter-proliferation and weapons of mass destruction,
- g. Aviation and maritime security,
- h. Cyber-crimes,
- i. Illegal migration.

2. The Parties may make requests to each other about the residence permits, work permits, deportation etc. of individuals who, based on intelligence, are involved in such destructive activities. The Parties shall refer each other's requests on immigration matters such as residence permits, work permits and deportation to relevant institutions for consideration.

3. Exchange of information shall be conducted through the following means and according to the following methods:

- a. Every coordination subject (including subjects of exchange) shall be determined between the Parties by mutual agreement for the related year during the bilateral negotiations held by personnel authorized by them on a rotational basis, one year in Turkey and one year in Libya.
- b. The visiting party shall notify the Receiving Party of the name, rank, appointment and security clearance of the delegation members at least 15 (fifteen) days before the planned date.
- c. The language of the documents and negotiations shall be in English. Negotiations may be conducted through an interpreter if requested.
- d. The information which may be exchanged shall be delivered in document form. If there is any CD, DVD, film, photograph, slide, etc. related to the subject, they shall be attached to the document.
- e. Both Parties agree that they shall reply to each other's information requests as soon as possible through mutually agreed secure channels.

f. The request for the exchange of intelligence shall be assessed on a case by case basis and may be rejected, should they endanger national sovereignty and security of one of the Parties or widely contradict its interests.

4. Sufficient number of personnel shall be appointed by the relevant institutions within the body of Office of Defence and Security Cooperation in Turkey and Libya, in order to serve as a consulting authority on operation principles and for coordination of intelligence and operational activities. Details such as terms of duty and number of the personnel, and other issues shall be determined by the protocol which will be arranged.

ARTICLE IX LEGAL MATTERS

1. Guest Personnel and their Dependents, and Guest Students shall be subject to the national legislation and jurisdiction of the Receiving Party during their presence in the territory of the Receiving Party, including entry, stay and exit. In cases where the jurisdiction of the Receiving Party is applied and the verdict itself entails a penalty which is not contained in the legislation of the Sending Party, a type of penalty which is contained in the legislation of both Parties shall be applied.

2. In the event that any of Guest Personnel, their Dependents or Guest Students are detained or arrested, the Receiving Party shall promptly inform the Sending Party of the situation.

3. In the event that any of the Guest Personnel, their Dependents or Guest Students faces a legal investigation or trial in the Receiving Party, he or she shall be entitled to all generally accepted legal protection which shall be no less than the one enjoyed by the nationals of the Receiving Party.

4. The activities of the Guest Student and Guest Personnel may be terminated if they violate the laws of the Receiving Party.

5. Guest Students and Guest Personnel shall obey the disciplinary rules in the units, headquarters and institutions they are assigned to. The Guest Personnel and their Dependents as well as Guest Student shall act in accordance with national policies, national values, culture and way of life of the Receiving Party.

6. Guest Students shall be subject to the national legislations of the Receiving Party for disciplinary penalties and the Guest Personnel to the national legislations of the Sending Party. However, the competent military authorities of the Receiving Party may give orders to the Guest Personnel under their command as required by the duty.

7. Senior Personnel of the Sending Party shall be authorized to apply disciplinary measures on Sending Party personnel in accordance with the provisions of their respective military service laws and disciplinary laws.

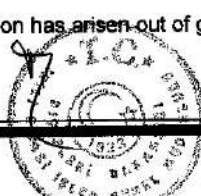
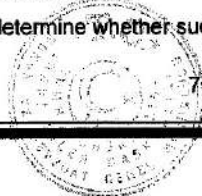
8. The Guest Personnel, their Dependents or Guest Students shall not engage in any political activity or conduct any activities against the Receiving Party.

ARTICLE X COMPENSATION CLAIMS

1. The national legislation of the Receiving Party shall be applied to the compensation claims of the third party during the implementation of this MoU.

2. The Parties shall not claim compensation from each other for the injury or death of their personnel or for the damages/losses inflicted on individuals, goods and environment in the course of the performance of the activities under this MoU except where such damage or loss resulted from gross negligence or willful misconduct.

3. The Parties shall jointly determine whether such a situation has arisen out of gross negligence or willful misconduct or not.

**ARTICLE XI
ADMINISTRATIVE MATTERS**

1. Unless otherwise agreed mutually by the Parties, the Receiving Party shall not assign Guest Student and Guest Personnel to the duties other than those specified in this MoU or in subsequent agreements and arrangements.
2. The Guest Student and Guest Personnel shall be subject to the same administrative procedures as their counterparts in the Receiving Party.
3. The personnel of the Sending Party shall have the right to wear their own national uniform unless otherwise agreed in other protocols and technical arrangements to be signed within the scope of this MoU. The Receiving Party shall provide, to the extent possible, the necessary equipment for the performance of any activity during the duty. However, Guest Students must wear the official uniform provided by the Receiving Party. These Guest Students may attach official symbols provided by the Sending Party in order to be recognized.
4. The Sending Party shall retain the right to call back its personnel when it deems necessary. When it receives such a request from the Sending Party, the Receiving Party shall take the necessary measures as soon as possible for the return of the relevant personnel.
5. Administrative matters which constitute exceptions shall be specified in other protocols or technical arrangements to be signed within the scope of this MoU.
6. The Guest Personnel and their Dependents may benefit from the officers' clubs and commissaries within the scope of the regulations of the Receiving Party.
7. In the event that any of the Guest Personnel and their Dependents and Guest Students dies, the Receiving Party shall inform the Sending Party of the situation, transport the deceased to the nearest international airport within its territory and take other necessary measures including medical protection until the body is transferred.
8. The Guest Personnel and their Dependents and Guest Students shall avoid the actions that may harm the environment, pay utmost attention to the prevention of environmental pollution and shall comply with the regulations of the Receiving Party in this matter.
9. The Receiving Party shall make the final decision regarding the provision of transportation services necessary for the conduct of the activities on reciprocity basis and considering its capabilities at a cost/at no cost.
10. Training and education shall be given in accordance with the legislation of the Receiving Party. The Guest Student and the Guest Personnel who are unable to attend training and education due to academic failure, lack of discipline, medical problems, etc. shall be discharged from training and education institutions in accordance with the relevant procedures specified in the legislation of the Receiving Party. If deemed necessary by the Parties, protocols based on this MoU may be concluded for training which are life-threatening and require expertise (special operation trainings, flight training, shooting drills, etc.).
11. The selection of Guest Personnel and Guest Student shall be executed by the Sending Party in accordance with criteria determined by Receiving Party. For the long term or critical training and educations (Military Academies, Medical Academy, Special Operation Courses etc.), the Receiving Party may accompany the candidate selection process with a delegation without prejudice to the sovereignty rights of the Sending Party in order to improve the efficiency. It can ask for replacement of the candidate whose qualifications are considered inappropriate for the training/education with another candidate.
12. The Receiving Party may request the Sending Party to recall or change its personnel. In this case, the Receiving Party shall only submit its written request to the Sending Party about changing the personnel through the offices of Military Attaches and Office of Defence and Security Cooperation mentioned in Article IV. The Receiving Party shall take the necessary measures as soon as possible for the returning of the relevant personnel.

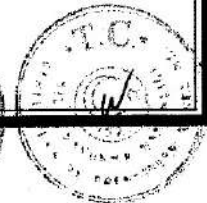
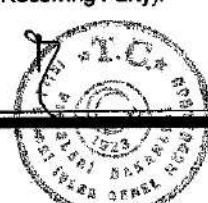
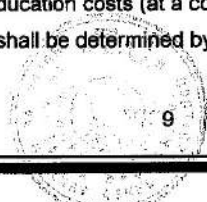
13. Joint promotion activities may be conducted with the Receiving Party in the relevant training/education and institutions of the Sending Party as deemed appropriate by the Sending Party in order to improve the quality of the candidates who will apply for trainings/educations requiring qualification.

ARTICLE XII MEDICAL SERVICES

1. The Guest Personnel and the Guest Student shall be in good health condition to perform any activity under this MoU. The Receiving Party may request a medical report showing that they are medically in good condition.
2. The costs of the examination and treatment services for the Guest Students shall be covered according to the national legislation of the Receiving Party. The health insurance premiums or health expenses of the Guest Students shall be covered by the Receiving Party.
3. The emergency medical services and urgent dental care services of Guest Personnel and their Dependents shall be provided free of charge by the Receiving Party. The costs of the medical examination and treatment, excluding emergency medical services and urgent dental care, of the Guest Personnel and their Dependents shall be covered by a health insurance to be made according to the national legislation of the Receiving Party.
4. The Receiving Party shall decide whether the insurance premiums or all treatment service costs shall be provided for the Guest Personnel and their Dependents in return for payment or free of charge. If it is decided that they are to be provided in return for payment by the Receiving Party, the insurance premiums or all treatment service costs for the Guest Personnel and their Dependents shall be covered by the Sending Party or the Guest Personnel.

ARTICLE XIII FINANCIAL MATTERS

1. The Sending Party shall be responsible for the salary/allowance, lodging, boarding, transportation and other financial rights of the Guest Personnel and Guest Students assigned to conduct the cooperation activities under this MoU.
2. However, if requested by the Sending Party, the Receiving Party shall decide, whether the following matters will be met or not, and the terms of meeting them for the Guest Personnel and Guest Students assigned for training and education purposes.
 - a. For Guest Personnel:
 - (1) Monthly salary (the terms and amounts of the course-participant officer and NCOs shall be determined in accordance with their ranks and the terms and amounts of the civilian personnel shall be determined in accordance with their status by the Receiving Party.),
 - (2) Training and education costs (at a cost, reduced cost or free of charge),
 - (3) Dress (details shall be determined by the Receiving Party),
 - (4) Shift pay for doctors receiving specialty training.
 - b. For the Guest Students:
 - (1) Boarding,
 - (2) Lodging (in the guesthouse or facility determined by the Receiving Party),
 - (3) Daily allowance (terms and amount determined by the Receiving Party),
 - (4) Training and education costs (at a cost, reduced cost or free of charge),
 - (5) Dress (details shall be determined by the Receiving Party).

(6) Wages paid to the sixth class students of the Medical Faculty during their internship training.

3. Turkish language courses to be provided in Turkey (including language preparatory classes for academic education) and Arabic language courses to be provided in Libya shall be free of charge. Training requiring high costs (such as flight training, diver training, free escape tower training, etc.) could be provided at full price.

4. The Guest Student and Guest Personnel shall clear their own debts and those of their Dependents when they leave the Receiving Party permanently. In case of an emergency withdrawal, the debts of the Guest Personnel and their Dependents as well as Guest Students shall be paid by the Sending Party according to the document to be issued by the Receiving Party indicating the amount of expense and approved by the relevant authority.

5. Training and education costs shall be paid in U.S. Dollar by the Sending Party to the bank account determined by the competent authority of the Receiving Party within 60 (sixty) days following the receipt of the document indicating the amount of expense and approved by the relevant authority at the end of every training and education period (the costs of one-month or shorter training shall be paid in cash).

6. The Guest Personnel and their Dependents as well as Guest Students shall be subject to the tax law effective in the Receiving Party during their entry, stay and departure.

ARTICLE XIV CUSTOMS AND PASSPORT PROCEDURES

1. The Guest Personnel and their Dependents as well as Guest Students shall be subject to the regulations of the Receiving Party regarding the residence and travel of foreigners in the territory of the Receiving Party.

2. The Guest Personnel and their Dependents as well as Guest Students shall be subject to the customs and passport regulations of the Receiving Party during their entry into and exit from its country. However, the Receiving Party shall provide all possible administrative facilities within the scope of its legislation.

ARTICLE XV COMMITMENTS OF THE PARTIES ARISING FROM OTHER INTERNATIONAL AGREEMENTS

1. The provisions of this MoU shall not affect the rights and commitments of the Parties arising from other international agreements and shall not be used against the interests, security and territorial integrity of other States.

2. In the event that there are conflicting circumstances between this MoU and "the Memorandum of Understanding Regarding Military Training Cooperation Between the Government of the Republic of Turkey and the Government of Libya" signed on 04th April 2012, the provisions of this MoU shall apply.

ARTICLE XVI SETTLEMENT OF DISPUTES

1. Any dispute arising from the implementation or interpretation of this MoU shall be settled by consultations and negotiations between the Parties at the possible lowest level and shall not be referred to any national or international tribunal or to any third party for the settlement.

2. If the dispute is not resolved within 60 (sixty) days from the date of occurrence, the Parties shall begin negotiations within 30 (thirty) days. If no solution is achieved within the following 60 (sixty) days, the Parties may terminate this MoU in accordance with the procedure specified in ARTICLE XVIII.

**ARTICLE XVII
AMENDMENT AND REVIEW**

1. Either Party may propose amendment or review of this MoU through diplomatic channels, if deemed necessary.
2. Agreed written amendments or revisions shall enter into force in accordance with the procedures set forth in ARTICLE XIX governing the entry into force of this MoU.

**ARTICLE XVIII
DURATION AND TERMINATION**

1. This MoU shall remain in force for a period of 3 (three) years from the date of its entry into force.
2. Unless one of the Parties notifies the other Party in written through diplomatic channels of its intention to terminate it, this MoU shall be extended automatically for successive periods of 1 (one) year.
3. Either Party may notify its intention to terminate the MoU to the other Party in written through diplomatic channels at any time. Notifications on termination of the MoU shall be effective 90 (ninety) days after the notification is made.
4. The termination of this MoU shall not affect the ongoing programs and activities.

**ARTICLE XIX
RATIFICATION AND ENTRY INTO FORCE**

This MoU shall enter into force on the date of receipt of the last written notification by which the Parties notify each other through diplomatic channels of the completion of their internal legal procedures required for the entry into force of the MoU.

**ARTICLE XX
TEXT AND SIGNATURE**

This MoU was signed in Istanbul on 27/11/2019, in two original copies in Turkish, Arabic and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**ON BEHALF OF THE GOVERNMENT
ON THE REPUBLIC OF TURKEY**

**ON BEHALF OF THE GOVERNMENT
OF NATIONAL ACCORD-
STATE OF LIBYA**

SIGNATURE

NAME : Haluk AKAR

TITLE : Minister of National Defence

SIGNATURE

NAME : Fathi BASHAAGHA

TITLE : Interior Minister

